

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ:ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ:ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΝΑΦΕΡΑΤΕ ΕΝΑΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ.
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
(ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΙΚΑΡΙΑ)

ΜΠΡΑΤΣΗ ΖΗΝΟΒΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ:ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ

ΠΑΤΡΑ
ΜΑΙΟΣ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	7
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

1.1 Εισαγωγή.....	8
1.2 Μορφολογία	8
1.3 Κλίμα.....	9
1.4 Ιστορία.....	9
1.5 Μυθολογία.....	12
1.5.1 Μύθος του Ίκαρου και του Δαίδαλου.....	12
1.6 Μνημεία.....	12
1.6.1 Ο Ναός.....	13
1.6.2 Ο Κάμπος.....	13
1.6.3 Η Λαγκάδα.....	14
1.6.4 Το Κάστρο του Κοσκινά.....	14
1.6.5 Δράκανο.....	15
1.6.6 Οινόη.....	15
1.6.7 Θέρμαι.....	16
1.7 Μουσεία.....	17

1.8 Αγιολογία του Νησιού (Ναοί, Μονές)	17
1.9 Πανηγύρια.....	19
1.10 Παραλίες.....	21
1.11 Σπήλαια.....	21
1.12 Τοπικά προϊόντα.....	22
1.12.1 Κτηνοτροφικά.....	22
1.12.2 Γεωργικά.....	23
1.12.3 Αλιεύματα.....	24
1.12.4 Γλυκά Ικαρίας.....	24
1.13 Ικαριώτικη κουζίνα.....	24
1.14 Έθιμα.....	25
1.15 Αρχιτεκτονική της Ικαρίας.....	26
1.16 Παραδοσιακή μουσική της Ικαρίας.....	28
1.17 Εναλλακτικός - Θεματικός τουρισμός στην Ικαρία.....	28
1.18 Πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Ικαρία.....	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

2.1 Γεωπολιτική θέση της επαρχίας Ικαρίας.....	33
2.2 Ο τουρισμός και η Ικαρία.....	34
2.3 Προσπελασιμότητα.....	35

2.3.1 Αεροπορική σύνδεση.....	35
2.3.2 Ακτοπλοική σύνδεση.....	37
2.4 εσωτερικές μετακινήσεις.....	38
2.4.1 Οδικό δίκτυο.....	38
2.4.2 Λεωφοριακές γραμμές.....	39
2.4.3 Ταξί	40
2.5 Πρακτορεία.....	40
2.5.1 Ενοικίασης οχημάτων.....	40
2.5.2 Τουριστικά Πρακτορεία.....	41
2.6 Τα τουριστικά καταλύματα.....	42
2.6.1 Ξενοδοχεία.....	43
2.6.2 Ενοικιαζόμενα δωμάτια-Επιπλωμένα διαμερίσματα.....	45
2.6.3 Κάμπινγκ.....	46
2.7 Χώροι εστίασης σίτισης και ψυχαγωγίας.....	46
2.7.1 Εστίαση,Σίτιση.....	46
2.7.2 Ψυχαγωγία.....	50
2.8 Καταστήματα.....	50
2.9 Υποδομή-Δημόσιες Υπηρεσίες.....	50
2.9.1 Υγεία.....	51
2.9.2 Αθλητικές Υποδομές.....	51
2.9.3 Ασφάλεια.....	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

3.1 Ιαματικά Λουτρά-Θεραπευτικές Ιδιότητες.....	52
3.2 Διαχρονική εξέλιξη Ιαματικού τουρισμού.....	55
3.3 Η Ραδιενέργεια των θερμομεταλλικών-μεταλλικών νερών της Ικαρίας και η προέλευσή τους.....	56
3.4 Ανάλυση δεδομένων ιαματικού τουρισμού.....	57
3.5 Οι απαιτούμενοι Πόροι για την ανάπτυξη του τουρισμού Υγείας.....	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

4.1 Γενικά.....	63
4.2 Σκοποί μάρκετινγκ.....	65
4.3 Στόχοι μάρκετινγκ.....	67
4.4 Μέθοδοι σχεδιασμού μάρκετινγκ στην περιοχή της Ικαρίας...	70
4.4.1 Εικόνα προορισμού	70
4.4.2 Τεχνικές πάνω από την γραμμή.....	70
4.4.3 Τεχνικές κάτω από τη γραμμή.....	72
4.4.4 Συμμετοχή σε εκθέσεις.....	73

4.4.5 Έντυπο υλικό (για εκθέσεις κτλ).....	73
4.4.6 Άμεσο μάρκετινγκ.....	74
4.4.7 Δημόσιες Σχέσεις.....	75
4.5 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στην Ικαρία.....	77
4.5.1 Οικοτουρισμός/Οικολογικός τουρισμός.....	77
4.5.2 Αγροτουρισμός.....	77
4.5.3 Εστίαση σε άλλα τμήματα αγοράς.....	78
4.6 Ανάλυση ανταγωνισμού.....	80
4.6.1 Ανάλυση των 5 δυνάμεων του Porter.....	80
Προσωπικές εκτιμήσεις για τον τουρισμό στην Ικαρία.....	84
Βιβλιογραφία.....	86
Ιστοσελίδες.....	88

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζονται όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ικαρίας, ενός νησιού σ' ένα απομονωμένο σχετικά νησιωτικό σύμπλεγμα του Βορειοανατολικού Αιγαίου.

Προσπάθησα να δώσω όλα εκείνα τα στοιχεία που κάνουν αυτό τον τόπο ξεχωριστό καθώς και τα προβλήματα που τον εμποδίζουν να μετατραπεί σ' ένα πλήρως ανεπτυγμένο τουριστικά νησί.

Επίσης παρουσιάζονται κάποιες εφαρμογές τουριστικού μάρκετινγκ που θεωρώ ότι μπορούν να αναβαθμίσουν τουριστικά και όχι μόνο αυτό το νησί.

Η περιοχή διαθέτει ιδιαίτερους φυσικούς (ιαματικά λουτρά, φυσικό περιβάλλον) και πολιτιστικούς πόρους (παράδοση, μνημεία), ωστόσο δεν έχει διαφοποιηθεί από τους υπολοίπους νησιωτικούς προορισμούς του Αιγαίου. Οι προσπάθειες που γίνονται είναι μεμονωμένες, αποσπασματικές και συμβάλουν ελάχιστα στην αναγνωρισιμότητα του προορισμού. Η Ικαρία αξιοποιώντας σύγχρονες μεθόδους προώθησης-προβολής (ιστοσελίδες, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο κτλ) δύναται να διαφοροποιήσει το προϊόν της από τα πρότυπα μαζικού τουρισμού και να καθιερώσει δική της εικόνα (image).

Διαπιστώθηκε επίσης η ανάγκη βελτίωσης των υποδομών, εκπαίδευσης, των εργαζομένων του κλάδου, εκσυγχροτισμού των μονάδων, ειδικότερα στην περιοχή των ιαματικών λουτρών, δημιουργίας καταλυμάτων Α' τάξης και πολυτελείας.

Η Ικαρία είναι σε θέση να αναπτυχθεί έχοντας ως άξονα ένα ολοκληρωμένο σχέδιο τουριστικής ανάπτυξης με έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, για τις οποίες υπάρχει κοινή συναίνεση στην τοπική κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

1.1 Εισαγωγή

Η Ικαρία βρίσκεται στο κέντρο του Αιγαίου Πελάγους και αποτελεί ένα ιδανικό μέρος για κάποιον που θέλει να ξεφύγει από τις πολυάνθρωπες παραλίες και να γνωρίσει τις παραδόσεις και τον τρόπο ζωής ενός μικρού νησιού

Πήρε το όνομά της από τον Ίκαρο και μέχρι σήμερα είναι ένα από τα πιο ιδιαίτερα αιγαιοπελαγίτικα νησιά.

Ανήκει στο σύμπλεγμα των νησιών του ανατολικού Αιγαίου και διοικητικά υπάγεται στο νομό Σάμου. Βρίσκεται ανατολικά της Μυκόνου δυτικά της Σάμου και βόρεια της Πάτμου, έχει σχήμα μακρόστενο στο οποίο οφείλει και μια από τις αρχαίες της ονομασίες «Μάκρις» ή «Δολίχη». Έχει μήκος 40 χλμ. και έκταση 267 τετρ. χλμ.

Πρωτεύουσα και επίνειο του νησιού είναι ο [Άγιος Κήρυκος](#) (νοτιοανατολική ακτή), ενώ δεύτερος αναπτυσσόμενος λιμένας είναι ο [Εύδηλος](#) (βόρεια ακτή).

1.2 Μορφολογία

Η Ικαρία είναι ένα από τα μεγαλύτερα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, 255 τετραγωνικά μίλια (660 τετραγωνικά χιλιόμετρα) σε έκταση με 102 μίλια (160 χιλιόμετρα) ακτογραμμή και ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 8.312 κατοίκους (απογραφή 2001). Διοικητικά ανήκει στο [Νομό Σάμου](#) και χωρίζεται σε τρεις Δήμους, το Δήμο [Αγίου Κηρύκου](#) με 3.243 κατοίκους, το Δήμο [Εύδηλου](#) με 2.831 κατοίκους και το Δήμο [Ραχών](#) με 2.238 κατοίκους. Η τοπογραφία της παρουσιάζει αντιθέσεις, καθώς εμφανίζει καταπράσινες πλαγιές και γυμνούς απότομους βράχους. Το νησί είναι ορεινό στο μεγαλύτερο μέρος του. Διασχίζεται από την οροσειρά του Αθέρα (Πράμνος), του οποίου η υψηλότερη κορυφή είναι

1.040 μέτρα. Η πλειονότητα των χωριών της βρίσκονται εγκατεστημένα στις κοιλάδες κοντά στην ακτή και μόνο κάποια βρίσκονται στα βουνά. Η Ικαρία έχει παράδοση στην παραγωγή ενός δυνατού κόκκινου κρασιού. Πολλά μέρη του νησιού είναι καλυμμένα από μεγάλους θάμνους, κυρίως λαγκαδιές, που προσδίδουν στο τοπίο την εικόνα της πλούσιας βλάστησης. Δεν υπάρχουν σπάνια είδη ζώων στο νησί. Εκτός από συνηθισμένα ζώα, μόνο λίγα κοπάδια αιγοπροβάτων εμφανίζονται (ελευθέρας βοσκής, τα λεγόμενα "ρασκά"), διαταράσσοντας την ησυχία του νησιού με τα κουδούνια που έχουν στο λαιμό τους.

1.3 Κλίμα

Το κλίμα του Ικάριου Πελάγους είναι από τα καλύτερα και υγιεινότερα του κόσμου. Μπορεί να τα τοποθετήσει μεταξύ των "μεσογειακών" κλιμάτων, έχοντας ένα χαρακτήρα εντελώς ιδιαίτερο. Το κλίμα της χαρακτηρίζεται από μεγάλα ζεστά καλοκαίρια και μικρούς γλυκούς χειμώνες.

Ο Ιούλιος και ο Αύγουστος είναι οι μήνες του "μελεμιού", ανέμου, που μοιάζει με τον "Μιστράλη", ο οποίος μπορεί να διαρκέσει μέρα και νύχτα σε όλη την διάρκεια μιας ή και περισσότερων εβδομάδων.

1.4 Ιστορία

Η Ικαρία έχει κατοικηθεί από το 7.000 π.Χ., όταν εγκαταστάθηκαν [Νεολιθικοί](#) προ των Ελλήνων κάτοικοι που οι Έλληνες αποκαλούσαν Πελασγούς. Γύρω στο 750 π.Χ. Έλληνες από τη [Μίλητο](#) αποίκισαν την Ικαρία ιδρύοντας εγκαταστάσεις στην περιοχή που σήμερα αποκαλείται Κάμπος, την οποία τότε αποκαλούσαν Οινόη για το κρασί της. Τον 6ο αιώνα π.Χ. η Ικαρία συνενώθηκε με τη [Σάμο](#) και αποτέλεσε κομμάτι της θαλάσσιας αυτοκρατορίας του [Πολυκράτη](#). Εκείνη την εποχή χτίστηκε ο ναός της [Αρτέμιδος](#) στο Να, στη βορειοανατολική γωνία του νησιού. Το Να ήταν ιερός τόπος για τους προ των Ελλήνων κατοίκους του [Αιγαίου](#) και ένα σημαντικό λιμάνι του νησιού στην αρχαιότητα, ο τελευταίος σταθμός πριν εξερευνηθούν οι επικίνδυνες θάλασσες γύρω από την Ικαρία. Ήταν ένα κατάλληλο μέρος για τους ναυτικούς να κάνουν θυσίες στην Άρτεμη, η οποία εκτός των άλλων ήταν και προστάτης των θαλασσοπόρων. Ο ναός διατηρούνταν σε καλή κατάσταση μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα όταν λεηλατήθηκε από τους κατοίκους του χωριού [Χριστός Ραχών](#), οι οποίοι πήραν το μάρμαρο προκειμένου να φτιάξουν

την εκκλησία στο χωρίο τους. Το [1939](#) έγιναν ανασκαφές στην περιοχή από τον Έλληνα αρχαιολόγο [Λίνο Πολίτη](#). Κατά την Γερμανική και Ιταλική κατοχή της Ικαρίας κατά το [Β' Παγκόσμιο Πόλεμο](#), πολλά από τα τεχνουργήματα που είχαν βρεθεί από τον Πολίτη εξαφανίστηκαν. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση υπάρχουν ακόμα μαρμάρια αγάλματα κάτω από την άμμο της παραλίας.

Το 14ο αιώνα μ.Χ. η Ικαρία ήταν κομμάτι της [Γενοβέζικης αυτοκρατορίας](#) στο Αιγαίο. Σε κάποια στιγμή αυτής της περιόδου οι Ικαριώτες κατέστρεψαν τα λιμάνια τους ώστε να αποτρέψουν την απόβαση των ανεπιθύμητων επισκεπτών. Σύμφωνα με τους ντόπιους ιστορικούς οι Ικαριώτες, βασισμένοι σε δικές τους κατασκευές, έχτισαν επτά πύργους-παρατηρητήρια κατά μήκος της ακτής. Μόλις εμφανιζόταν εχθρικό ή άγνωστο σκάφος, οι παρατηρητές άναβαν αμέσως φωτιά και έτρεχαν σε μία δεξαμενή η οποία ήταν πάντα γεμάτη με νερό. Τραβούσαν ένα ξύλινο βούλωμα το οποίο υπήρχε στη βάση και το νερό φυσικά διέρρεε. Οι φρουροί των άλλων παρατηρητηρίων ειδοποιούνταν από τη φωτιά ώστε να κάνουν ταυτοχρόνως το ίδιο. Στο εσωτερικό κάθε δεξαμενής σε κάθε κάστρο υπήρχαν πανομοιότυπες γραμμές με εκείνες στα σκεύη που χρησιμεύουν ως μεζούρες. Κάθε μια από αυτές τις διαμετρήσεις είχε και ένα διαφορετικό μήνυμα συνημμένο πάνω της : «επίθεση πειρατών» , «προσέγγιση αγνώστου σκάφους» κλπ. Όταν το επίπεδο του νερού έφτανε στο κατάλληλο μήνυμα, οι «αποστολείς» επανατοποθετούσαν το βούλωμα στη δεξαμενή και έσβηναν τη φωτιά και έτσι ο καθένας στους άλλους πύργους μπορούσε να διαβάσει το μέγεθος και την εγγύτητα του εκάστοτε κινδύνου.

Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου οι Ικαριώτες σπανίως έχτιζαν χωριά. Κάθε σπίτι ήταν απομακρυσμένο από τα γειτονικά, είχε μόνο μια πόρτα και ήταν φραγμένο μέσα σε ψηλούς τοίχους, ενώ δεν είχε παράθυρα προς την πλευρά της θάλασσας. Η καμινάδα με τους καπνούς θα μπορούσε να προδώσει την ύπαρξή του, έτσι διατηρούσαν δωμάτια γεμάτα καπνό τα οποία όμως δεν περιείχαν υπάρχοντα. Η παράδοση υποστηρίζει πως όλοι κοιμόντουσαν στο πάτωμα και έκρυβαν τα υπάρχοντά τους μέσα σε σχισμές στους τοίχους. Άντρες και γυναίκες φορούσαν σχεδόν τα ίδια ρούχα : υφαντές λινές [φούστες](#) για τις γυναίκες, ένα είδος [φουστανέλας](#) για τους άντρες. Αυτός ο τρόπος ζωής συντελούσε στη μακροζωία και στην αταξικότητα.

Οι [Ιππότες του Αγίου Ιωάννη](#), που είχαν την βάση τους στη [Ρόδο](#), ασκούσαν εξουσία στην Ικαρία μέχρι το [1521](#) που η [Οθωμανική Αυτοκρατορία](#) ενσωμάτωσε την Ικαρία στις κτήσεις της. Οι Ικαριώτες

λιντσάρανε τον πρώτο Τούρκο φοροεισπράκτορα, αλλά κατά κάποιον τρόπο κατόρθωσαν να παραμείνουν ατιμώρητοι.

Οι Τούρκοι επέβαλλαν ένα πολύ χαλαρό καθεστώς διοίκησης, δεν έστειλαν αξιωματούχους στην Ικαρία για αρκετούς αιώνες. Η καλύτερη καταγραφή που διαθέτουμε για το νησί κατά τη διάρκεια των συγκεκριμένων χρόνων είναι από τον κονδυλοφόρο του Επισκόπου J.Georgirenes που το [1677](#) περιέγραψε το νησί με 1.000 κατοίκους οι οποίοι ήταν οι φτωχότεροι στο Αιγαίο. Το [1827](#) η Ικαρία αποσπάστηκε από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά αναγκάστηκε να αποδεχτεί την Τουρκική διοίκηση κάποια χρόνια μετά και παρέμεινε κομμάτι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έως τις [17 Ιουλίου 1912](#) όταν εξεδίωξε μια μικρή τουρκική φρουρά κατά τη διάρκεια του Ικαριακού αγώνα για ανεξαρτησία. Εξαιτίας των [Βαλκανικών πολέμων](#), η Ικαρία αδυνατούσε να συνενωθεί με την Ελλάδα μέχρι το Νοέμβριο του αυτού έτους. Για 5 καλοκαιρινούς μήνες παρέμεινε ανεξάρτητη πολιτεία, με τις δικές της ένοπλες δυνάμεις, σφραγίδες και ύμνο και το όνομα "Πολιτεία Ικαρίας". Αυτοί οι πέντε μήνες ανεξαρτησίας ήταν δύσκολοι. Οι ντόπιοι είχαν έλλειψη σε προμήθειες, δεν είχαν συχνή συγκοινωνία και ταχυδρομικές υπηρεσίες, ενώ κινδύνευαν να γίνουν κομμάτι της Ιταλικής Αυτοκρατορίας στο Αιγαίο.

Το νησί είχε τρομακτικές απώλειες σε έμψυχο και άψυχο δυναμικό κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και τη Γερμανική και Ιταλική Κατοχή. Δεν υπάρχουν ακριβή νούμερα ως προς το πόσοι άνθρωποι [λιμοκτόνησαν](#), αλλά στο χωριό [Καραβόσταμο](#) πάνω από 100 άτομα πέθαναν από [ασιτία](#). Από τότε στο νησί, η πλειονότητα των κατοίκων είναι φίλα προσκείμενη στον [Κομμουνισμό](#), ενώ η Ελληνική Κυβέρνηση χρησιμοποιούσε το νησί ως τόπο εξορίας για περίπου 13.000 κομμουνιστές από το [1945](#) έως το [1949](#). Μέχρι σήμερα η Ικαρία ονομάζεται Κόκκινο Νησί ή Κόκκινος Βράχος, εξαιτίας αυτών. Η ποιότητα ζωής βελτιώθηκε σημαντικά μετά το [1960](#) όταν η Ελληνική Κυβέρνηση ξεκίνησε να επενδύει στην υποδομή των νησιών προκειμένου να προωθηθεί ο τουρισμός. Ακόμα και τώρα όμως, η Ικαρία θεωρείται από τα "ξεχασμένα" νησιά και οι ντόπιοι βασίζονται στα έσοδα που έχουν από τις διάφορες εκδηλώσεις για τη βελτίωση της τοπικής υποδομής.

1.5 Μυθολογία

1.5.1 Μύθος του Ίκαρου και του Δαίδαλου

Σύμφωνα με τη [ελληνική μυθολογία](#), ο [Ίκαρος](#) ήταν γιος του [Δαίδαλου](#) και της [Ναυκράτης](#), η οποία, κατά μια παράδοση ήταν δούλη του [Μίνως](#). Όταν ο Δαίδαλος καταδικάστηκε από τον [Άρειο Πάγο](#) επειδή είχε φονεύσει τον τεχνίτη [Τάλω](#), έφυγε στην [Κρήτη](#). Εκεί κατασκεύασε τον [Λαβύρινθο](#) για να ζει μέσα ο [Μινώταυρος](#), ο γιος της γυναίκας του Μίνως [Πασιφάης](#). Μέσα στον Λαβύρινθο φυλάκιζε ο Μίνως και τον ίδιο τον Δαίδαλο με τον γιο του Ίκαρο, διότι ο Δαίδαλος είχε βοηθήσει την Πασιφάη να ενωθεί με τον Ταύρο του Ποσειδώνος και να γεννηθεί ο Μινώταυρος. Ο Δαίδαλος με τον Ίκαρο δραπέτευσαν από τον Λαβύρινθο με τη βοήθεια των φτερών που είχε κατασκευάσει και για τους δύο ο Δαίδαλος, χρησιμοποιώντας πούπουλα και κερί. Τα φτερά αυτά τα προσάρτησαν στους ώμους και πέταξαν στον ουρανό.

Ο Ίκαρος όμως, γοητευμένος από την πτήση, παράκουσε την εντολή του πατέρα του να μην πετάει πολύ ψηλά για να μη λειώσει από τη ζέστη του ήλιου το κερί των φτερών, ούτε και πολύ χαμηλά για να μην λυθούν τα φτερά από την υγρασία της θάλασσας: πέταξε ψηλά με αποτέλεσμα να λειώσει το κερί και να αποκολληθούν τα φτερά, να πέσει στη θάλασσα και να χάσει τη ζωή του. Η θαλάσσια περιοχή όπου ο Ίκαρος βρήκε τον θάνατο ονομάστηκε έκτοτε [Ίκάριο Πέλαγος](#) ή Ικάριος Πόντος. Η περιοχή αυτή βρίσκεται νότια του νησιού που ονομάστηκε [Ίκαρία](#). Έτσι διηγείται την ιστορία του Ικάρου ο [Απολλόδωρος](#).

Σύμφωνα με άλλες πηγές, ο Ίκαρος, αναζητώντας τον πατέρα του Δαίδαλο που είχε εξοριστεί στην Κρήτη, επιβιβάστηκε σε πλοίο για να ταξιδέψει, το πλοίο όμως ναυάγησε κοντά στη [Σάμο](#) και η θάλασσα ξέβρασε το σώμα του στο νησί, το οποίο από το γεγονός αυτό ονομάστηκε Ίκαρία.

1.6 Μνημεία

1.6.1 Ο Νας

Νας είναι ένα μικρό ειδυλλιακό χωριό 3χμ δυτικά του Αρμενιστή, εκεί όπου βρισκόταν η αρχαία πόλη Ταυροπόλιον. Υπάρχουν ακόμη τα ερείπια του αρχαίου ναού της Αρτέμιδος (της θεάς του κυνηγιού και της άγριας ζωής), ακριβώς από επάνω από την μικρή παραλία με τα βότσαλα, στις εκβολές του ποταμού Χάλαρη.

Το όνομα «Ταυρόπολος Άρτεμις» αναφέρεται στις ιδιότητες της θεάς, ως γονιμοποιού δύναμης της φύσης, και δύναμης της φθοράς. Το σημερινό όνομα Νας προέρχεται από την λέξη ναός, ή από το αρχαίο όνομα της θεάς «Μα».

Στην αρχαιότητα υπήρχε στην περιοχή λιμάνι πρωταρχικής σημασίας για το νησί, το οποίο εξυπηρετούσε ως κρυφό καταφύγιο για τα πλοία όταν η πειρατεία ήταν στην ακμή της.

Όταν οι Ικαριώτες μεταφέρθηκαν στα αντί –πειρατικά χωριά για να προστατευθούν, έφραξαν την είσοδο του λιμανιού για να μην μαρτυράει την παρουσία τους στο νησί. Σήμερα μόνο ένα μικρό μέρος του αρχαίου λιμανιού διασώζεται, όπου υπάρχουν ακόμη οι σιδερένιες δέστρες που έδεναν επάνω τα πλοία. Ψηλότερα από το αρχαίο λιμάνι βρίσκεται το μαγευτικό φαράγγι του Χάλαρη ποταμού, το οποίο είναι γνωστό για την άγρια ομορφιά του. Ο περίπατος κατά μήκος του ποταμού είναι μια εμπειρία που θα μείνει για πάντα αξέχαστη στον επισκέπτη.

1.6.2 Ο Κάμπος

Το χωριό Κάμπος βρίσκεται στο χώρο που βρισκόταν οι αρχαία Οινόη και είναι ένα από τα πιο γόνιμα μέρη του νησιού. Ο θρύλος λέει ότι εκεί βγήκε για πρώτη φορά η «Διονύσια» το ιερό κλήμα από το οποίο ο Πράμνιος οίνος παράχθηκε αρχικά. Το εμπόριο του συγκεκριμένου κρασιού έφερε στην αρχαία Οινόη μεγάλο πλούτο την έκανε πρωτεύουσα της Ικαρίας, και της 'έδωσε σχετικά μεγάλης βαρύτητας θέση στην Αθηναϊκή συμμαχία.

Κατά την Βυζαντινή εποχή μετονομάστηκε σε Δολίχη, ερείπια της οποίας συναντάμε σήμερα ακριβώς ανάμεσα στα σημερινά σπίτια του χωριού. Τα απομεινάρια του ρωμαϊκού Ωδείου, το οποίο χτίστηκε τον πρώτο αιώνα μ.χ. και προσέφερε στη αριστοκρατία της αρχαίας Οινόης χώρο για μουσικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, η βυζαντινή εκκλησία της Αγίας Ειρήνης η οποία δεσπόζει στην αρχική της θέση, και το αρχαιολογικό μουσείο, το οποίο περιέχει περισσότερα από 250 ευρήματα από όλο το νησί. Συμπεριλαμβάνει από νεολιθικά εργαλεία έως κολόνες, αγαλματίδια κ.α., ανοίγει τρεις φορές την εβδομάδα από τις 10⁰⁰ π.μ. ως τις 15⁰⁰ μ. μ. Η είσοδος στον επισκέπτη είναι δωρεάν, αλλά η φωτογραφία απαγορεύεται.

1.6.3 Η Λαγκάδα

Η Λαγκάδα ήταν ένα από τα μυστικά καταφύγια των Καριωτών, όταν άκμαζε η πειρατεία στο Αιγαίο. Είναι ένα από τα παλαιότερα χωριά της Ικαρίας, το οποίο υπήρχε από την αρχή της Βυζαντινής εποχής, αλλά άκμασε μετά την αποχώρηση των Φράγκων. Στην περιοχή σήμερα υπάρχουν πολύ παλιά αντί -πειρατικά σπίτια, παλιές εκκλησίες, η αρχαία φυλακή, και τα ερείπια του διοικητικού κέντρου της «Ελευθέρας πολιτείας της Ικαρίας», τα οποία μας θυμίζουν στιγμές από το ιστορικό παρελθόν της περιοχής.

Κάθε χρόνο στις 15 Αυγούστου πραγματοποιείται μεγάλο παραδοσιακό πανηγύρι από το πρωί ως το επόμενο πρωί.

1.6.4 Το κάστρο του Κοσκινά

Το κάστρο του Κοσκινά είναι το σημαντικότερο και επικρατέστερο κάστρο της Ικαρίας. Επαιξε πάρα πολύ σημαντικό ρολό στην αμυνα του νησιού και γι αυτό το λόγο είναι γνωστό σαν το κάστρο της Ικαρίας. Ήταν πολύ δύσκολο να φτάσει κανείς εκεί και γι αυτό το λόγο θεωρούνταν απόρθητο, έτσι αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα σημεία άμυνας και υπεράσπισης του νησιού κατά τους Βυζαντινούς χρόνους. Αναμφίβολα η φυσική του θέση πάνω σε μια από τις υψηλότερες κορυφές του Αθέρα, με θέα σε όλη τη γύρω περιοχή (της βόρειας και της νότιας πλευράς του νησιού), μαζί με το κουράγιο των Καριωτών και την γερή του κατασκευή το κράτησαν απόρθητο για αιώνες. Μέσα στο κάστρο υπάρχει μια μικρή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου της ίδιας περιόδου.

Ο επισκέπτης μπορεί να φτάσει εκεί μέσω του κεντρικού ορεινού δικτύου Ευδήλου –Αγίου Κηρύκου, και στη συνέχεια μέσω του παλιού μονοπατιού που υπάρχει πάνω από τα Κοσοίκια.

1.6.5 Δράκανο

Το Δράκανο είναι η τρίτη αρχαία πόλη της Ικαρίας. Παρόλο που η ύπαρξη της συνέπεσε Ιστορικά με τις άλλες δύο πόλεις της Ικαρίας δεν συμπεριλαμβάνεται στις λίστες συνεισφοράς των πόλεων που συμμετείχαν στην Αθηναϊκή συμμαχία, πράγμα που σημαίνει είτε ότι ανήκε διοικητικά και οικονομικά στην αρχαία πόλη των Θερμών, είτε ότι είχε απαλλαγεί φορολογικά λόγω του αμυντικού του χαρακτήρα.

Το όνομα του προέρχεται είτε από το παρακείμενο βουνό, είτε από το ακρωτήριο δίπλα στο οποίο ήταν χτισμένο. Σήμερα δεν έχουν διασωθεί παρά μόνο λίγα απομεινάρια της αρχαίας ακρόπολης. Χτίστηκε κατά την διάρκεια της ελληνιστικής περιόδου, και ο γνωστός με 10 μέτρα ύψος, πύργος του , ήταν ένα ιδανικό παρατηρητήριο του θαλάσσιου περάσματος ανάμεσα στην Ικαρία και τη Σάμο.

Δίπλα στην αρχαία ακρόπολη υπάρχει το εκκλησάκι του Αϊ Γιώργη με την μοναχική παραλία ακριβώς από κάτω. Ο επισκέπτης μπορεί να φτάσει εκεί ακολουθώντας τον χωματόδρομο από το χωριό του Φάρου και στη συνέχεια παίρνοντας το μονοπάτι μετά από 15 λεπτά περπάτημα.

1.6.6 Οινόη

Με αυτό το πολύ διαδεδομένο τοπωνύμιο που σχετίζεται με τη λατρευτική παράδοση του θεού Διονύσου, ήταν γνωστή η σημαντικότερη πόλη της Ικαρίας του 5ου αιώνα π.Χ., όταν οι κάτοικοί της κατέβαλαν αξιοσέβαστη εισφορά στην Αθηναϊκή Συμμαχία. Η θέση της ήταν στο μέσον περίπου της βόρειας ακτογραμμής, εκεί που βρίσκεται σήμερα το χωριό Κάμπος, περιοχή που παραμένει ακόμα η ευφορότερη σε όλο το νησί. Ωστόσο, αν και λαμπρό μέλος της Συμμαχίας, δυστυχώς το μόνο που σώζεται από την αρχαία πόλη δεν είναι παρά το "Παλάτι", όπως αποκαλούν οι ντόπιοι ένα μεταγενέστερο ρωμαϊκό οικοδόμημα που δεσπόζει στην πλαγιά του λόφου της Αγίας Ειρήνης επάνω από την

έφορη κοιλάδα. Κτισμένο με μάρμαρο και ντόπιο ασβεστόλιθο, και με ψηφιδωτά στο δάπεδο της ορχήστρας, το "Παλάτι" βρισκόταν κάποτε στο κέντρο του χώρου που καταλάμβανε η αρχαία πόλις. Η ακρόπολη της Οινόης ήταν κτισμένη γύρω από την κορυφή του λόφου, ενώ στη νότια πλαγιά, πολύ κοντά στο σημείο που βρίσκεται σήμερα η παλαιά βυζαντινή εκκλησία της Αγίας Ειρήνης, άλλοτε υπήρχε μάλλον ένας αρχαίος ναός, αφιερωμένος πιθανότατα στον Διόνυσο, από τον οποίο οι Χριστιανοί πήραν πολλά υλικά και έκτισαν την εκκλησία. Αν και τα λείψανα της αρχαίας Οινόης είναι λιγοστά, η έλλειψη κάπως αναπληρώνεται από τα 252 αρχαία αντικείμενα που έχουν βρεθεί στη γύρω περιοχή και τα οποία φυλάσσονται στην Αρχαιολογική Συλλογή του Κάμπου.

Το λιμάνι της Οινόης.

Σήμερα δεν φέρεται τίποτα από το αρχαίο λιμάνι του οποίου η τοποθεσία ήταν οι εκβολές του χείμαρρου Βουτσιδές, την εποχή της ακμής της Οινόης υπήρχε πλατύς και βαθύς όρμος κατάλληλος για πλοία που τότε μπορούσαν να προχωρήσουν αρκετά στο εσωτερικό της κοιλάδας, ίσως μέχρι τους πρόποδες του λόφου της αρχαίας πόλης. Όμως με την πάροδο του χρόνου η διάβρωση του εδάφους και οι προσχώσεις από τα γύρω υψώματα στένεψαν την κοίτη του ποταμού και ο όρμος έπαψε να είναι πλωτός, έως ότου αργότερα έκλεισε εντελώς και έγινε αμμουδιά. Μοναδικό λιμάνι στην περιοχή απέμεινε ο Εύδηλος, σε απόσταση ενός χιλιομέτρου ανατολικά του Κάμπου. Αφού λειτούργησε συμπληρωματικά, στο τέλος αντικατέστησε την Οινόη και ενδεχομένως ταυτίζεται με το επίνειο που ο Στράβων ονομάζει "Ιστούς".

1.6.7 Θέρμαι

Στην νότια πλευρά του νησιού περίπου ένα χιλιόμετρο ανατολικά του Αγίου Κηρύκου, βρίσκεται ο οικισμός Θέρμα, γνωστός από τις θερμές ραδιούχες πηγές. Κατά την αρχαιότητα υπήρχε πόλη παραλιακή χτισμένη προφανώς σε ανάλογη εδαφική προεξοχή. Τα υπολείμματα των θραυσμένων λουτήρων που βρέθηκαν στην ακτή των σημερινών Θερμών και τα ίχνη του αρχαίου υδραγωγείου που φαίνεται ότι κατέληγε στην συνεχόμενη παραλιακή περιοχή αποτελούν ασφαλή βεβαίωση ότι ήταν μία από τις λουτροπόλεις των αρχαίων χρόνων. Θα ήταν παράλογο να πούμε ότι οι κάτοικοί της είχαν κατασκευάσει την λουτρόπολη αυτή για αποκλειστική χρήση των Ικαριωτών, αλλά πιστεύεται ότι υπήρχε προσέλευση λουόμενων από τα γύρω νησιά και τα παράλια της Μ. Ασίας για τις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών.

Οι αρχαίοι Θερμαίοι γύρω στον 4ο π.Χ αιώνα υπερήφανοι για την κατοχή των δυναμικότερων ιαματικών υδάτων επικαλέστηκαν το όνομα του Ασκληπιού και μετονομάστηκαν εφήμερα σε Ασκληπιούς και την πόλη σε Ασκληπιείο. Αυτός ο αρχαίος οικισμός πιστεύεται ότι χάθηκε από τις συνεχείς καθιζήσεις του εδάφους όπου και εξαφανίστηκε. Σήμερα βρίσκουμε στον υποθαλάσσιο χώρο Ν.Α του οικισμού τις υποβρύχιες πηγές που μαρτυρούν την ύπαρξη της. Οι πρώτες μετρήσεις των πηγών πραγματοποιήθηκαν από τον Έλληνα επιστήμονα Μιχάλη Περτέση , κατά τα έτη 1936-1938

1.7 Μουσεία

Στην περιοχή υπάρχουν πέντε μουσεία. Δύο αρχαιολογικά, στα οποία εκτίθενται τα αρχαιολογικά ευρήματα των ανασκαφών της περιοχής (αναλυτικά στοιχεία στην ιστοσελίδα (www.Ikaria.gr) και τρία μουσεία με λαογραφικά εκθέματα. Αναλυτικά είναι τα εξής:

Μουσείο Αγίου Κηρύκου: Στο μουσείο αυτό υπάρχουν πολλά αρχαία ευρήματα, αγγεία, στήλες, λίθινα και χάλκινα εργαλεία, αμφορείς που βρέθηκαν στο βυθό της θάλασσας, βάρθρα κτλ.

Μουσείο Κάμπου Ευδήλου: Υπάρχουν αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα από τα ερείπια της αρχαίας Οινόης, όπως συλλογές από εργαλεία νεολιθικής εποχής, αγγεία όλων των εποχών της αρχαιότητας, πήλινα ειδώλια, ανάγλυφα επιτύμβια, νομίσματα, αμφορείς, βάρθρα, διάφορα πήλινα σκεύη κτλ κ.ά.

Λαογραφικό Μουσείο Περδικίου: Πλούσια εκθέματα λαϊκής τέχνης.

Λαογραφικό Μουσείο Ανίου Πολυκάρπου: Αξιόλογα λαογραφικά εκθέματα.

Λαογραφικό Μουσείο Βρακάδων: Το μουσείο αυτό ιδρύθηκε με πρωτοβουλία των Ικαρίων επιστημόνων της Αθήνας και Περιέχει πλήθος από λαογραφικά εκθέματα.

1.8 Αγιολογία του Νησιού (Ναοί, Μονές)

Τα μοναστήρια μας, βυζαντινά μνημεία μεγάλης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας με αρμονικές αναλογίες αρχίζουν την ιστορία τους από τα αρχαία χρόνια, όπως μαρτυρούν οι λίγοι αρχαίοι χριστιανικοί ναοί, οι μονές και τα πολλά, ανά τα νησιά σωζόμενα ερείπια κελιών. Οι ιερές μονές μας τόποι ιεροί, εξαγιασμένοι από την αδιάλειπτη προσευχή και την αυστηρή άσκηση των μοναχών επηρέασαν αποφασιστικά το γνήσιο εκκλησιαστικό φρόνημα, την αγωνιστική διάθεση και το ορθόδοξο λειτουργικό ήθος των κατοίκων των νησιών μας, ενώ

παράλληλα υπήρξαν κέντρα λειτουργικής ζωής και καλλιέργειας της ψαλτικής τέχνης.

Κατά τους δύσκολους αιώνες της τουρκοκρατίας διατηρήθηκε αλώβητη η χριστιανική πίστη και διαφυλάχτηκε η καθαρότητα της ελληνικής γλώσσας. Οι μοναχοί και οι μοναχές κράτησαν ζωντανή την ελπίδα της εθνικής αποκατάστασης, καλλιέργησαν τα γράμματα και τις τέχνες και συντήρησαν αναλλοίωτες τις αρχαίες συνήθειες και τις αρετές του Γένους μας, αυτές που διέσωσαν τον ελληνισμό από τον αφανισμό.

Τα μοναστήρια της Ικαρίας έγιναν δέκτες και συνεχιστές του Κολλυβαδικού Κινήματος, της Φιλοκαλικής Αναγέννησης του 18 ου αιώνα, συνεχίζοντας την ζωντανή λατρευτική παράδοση της εκκλησίας μας.

Μοναστήρι της Παναριάς του Μουντέ: Γυναικεία μοναστήρι του 13ου αιώνα, με τοιχογραφίες και παλιές εικόνες. Βρίσκεται κοντά στο Χριστό Ραχών, κοντά στο χωριό Καστανιές, σε μια μαγευτική καταπράσινη τοποθεσία με εκπληκτική θέα.

Ιερά Μονή Ευαγγελισμού Μαυριάνου: Βρίσκεται στις δυτικές ακτές του νησιού, νότια από το Νάσ, στην περιοχή του Πάπα. Ανεγέρθη περί τα τέλη του ΙΗ' αιώνα και είναι εγκαταλειμμένο από το 1960.

Μοναστήρι της Ευαγγελίστριας: Χρονολογείται από τον Ι 7ο αιώνα και βρίσκεται δυτικά του Αγίου Κηρύκου, κοντά στον Ξυλοσύρτη. Μέσα στο Μοναστήρι βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Μακαρίου με παλιές εικόνες. Επίσης υπάρχει εκεί παλαιό οστεοφυλάκιο.

Μονή της Αγίας Θεοκτίστης: Βρίσκεται κοντά στο χωριό Πηγή στην Περιοχή του Φραντάτου. Εικάζεται ότι ανήκει στην Βυζαντινή περίοδο. Η εκκλησία είναι αγιογραφημένη με την τεχνική φρεσκό ακολουθώντας Αγιορείτικη διάταξη.

Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής Γυναικεία μονή, εγκαταλειμμένη από το 1955 κοντά στον οικισμό Χριστός -Γλαρέδο της περιοχής του Αγίου Κηρύκου. Ανεγέρθη το 1890.

Εκκλησία της Αγίας Ειρήνης στον Κάμπο. Χρονολογείται από την Βυζαντινή περίοδο.

-Οι θρησκευτικές εορτές αποτελούν αφορμή για τη διοργάνωση των τοπικών πανηγυριών, διεξάγονται την ανοιξιάτικη και την καλοκαιρινή περίοδο με εναρκτήρια αυτό της Αγίας Ειρήνης (5 Μαΐου) και καταληκτικό το πανηγύρι της 'Αγίας Σοφίας' (17 Σεπτεμβρίου). Στο

διάστημα αυτό διεξάγονται περίπου 50 στον αριθμό πανηγύρια, όσα και τα χωριά που τα διοργανώνουν. Η έναρξη είναι με το πέρας της εκκλησιαστικής λειτουργίας, διαρκεί συνήθως μέχρι το επόμενο πρωί και ο ψυχαγωγικός χαρακτήρας τους υπερέχει από τον καθαρά λατρευτικό. Σήμερα τα πανηγύρια της Ικαρίας γίνονται σε ανοιχτό χώρο, στην πλατεία του χωριού, με ντόπιες Ορχήστρες με βιολιά και δίνουν την ευκαιρία στους Ικαριώτες να μαζευτούν, να γιορτάσουν, να διασκεδάσουν. Κυρίως χορεύεται ο 'καριώτικος' και ο τοπικός συρτός. Το μενού είναι σταθερό και περιλαμβάνει κρέας (βραστό και ψητό) από άγρια κατσίκια του βουνού (Τα ονομαζόμενα «ρασκά»), άφθονο ζωμό ο οποίος παρέχεται δωρεάν, την «πρόθεση», χωριάτικες σαλάτες και ντόπια ικαριώτικο κρασί. Η ενημέρωση για όλες τις παραπάνω εκδηλώσεις γίνεται από αφίσες που τοποθετούνται σε κεντρικά σημεία των περιοχών.

1.9 Πανηγύρια

- § **Τα φημισμένα πανηγύρια της Ικαρίας** αποδεικνύουν την φιλοξενία και τα ήθη-έθιμα του λαού μας, καθώς και το ότι είναι ένας λαός που σέβεται και διατηρεί την παράδοση. Σας προσφέρονται απλόχερα να τα θαυμάσετε και να γίνεται για λίγο ένας από εμάς, τους Ικαριώτες.
- § **Για αυτόν το λόγο οφείλετε να σεβαστείτε τον κάθε πανηγυρικό χώρο** και να μην αποτελείτε αφορμή για έκτροπα και σύγχυση ώστε στην λήξη του πανηγυριού να έχετε μόνο θετικά συναισθήματα και αγωνία για να βρεθείτε σε ένα επόμενο.
- § **Οι Ικαριώτες στην συνέχεια να είστε σίγουροι ότι θα ανταμείψουν** και με το παραπάνω την καλή συμπεριφορά οποιουδήποτε επισκέπτη που το μόνο μέλημα του είναι να αφηθεί απλά στην μαγεία του οίνου και της σπάνιας μουσικής μας.

Ημερομηνίες:

- 7 Ιανουαρίου** Προεσπέρα - Δήμος Ραχών.
- 10 Φεβρουαρίου** Κάλαμος - Δήμος Ραχών.
- 23 Φεβρουαρίου** Άγιος Πολύκαρπος - Δήμος Ραχών.
- 25 Μαρτίου** Μαυριαννού - Δήμος Ραχών.
- 23 Απριλίου** Αμάλου - Δήμος Ραχών.

14 Μαΐου στον Άγιο Ισίδωρο, Καρκινάγρι - Δήμος Ραχών.

12 Ιουνίου Αγίου Πνεύματος, Τραγοστάσι (σημερινές Καστανιές δηλαδή) - Δήμος Ραχών.

24 Ιουνίου Άγιος Ιωάννη (Χριστού Ραχών) Δήμος Ραχών.

29 Ιουνίου 1)Πέξι (Αγίοι Απόστολοι) - Δήμος Ραχών, 2)Πλατάνι - Δήμος Ευδήλου

1 Ιουλίου το πανηγύρι των Αγίων Αναργύρων στην περιοχή της 1)Λουτρόπολης των Θέρμων - Δήμος Αγίου Κηρύκου 2)Καραβόσταμο - Δήμος Ευδήλου.

7 Ιουλίου ,το πανηγύρι της Αγίας Κυριακής, στην περιοχή της Αρμυρίδας, κοντά στον Φάρο - Δήμος Αγίου Κηρύκου.

15 Ιουλίου του Αγίου Κήρυκου , Δήμος - Αγίου Κηρύκου.

17 Ιουλίου της Αγίας Μαρίας - αποτελεί επέτειο της Ικαριώτικης επανάστασης του 1912 - 1)Δήμος Αγίου Κηρύκου 2)Στην Αρέθουσα - Δήμος Ευδήλου

20 Ιουλίου του προφήτη Ηλία κοντά στο χωριό 1)Γλαρέδο - Δήμος Αγίου Κηρύκου και στον 2) Προφήτη Ηλία (Καρυδιές) 3) Μηλιωπό- Δήμος Ραχών.

26 Ιουλίου το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής σε 4 χωριά, στον 1)Ξυλοσύρτη , στο 2)Περδίκι - Δήμος Αγίου Κηρύκου, στο 3) Καρκινάγρι - Δήμος Ραχών και στο 4) Πετροπούλι, 5)Καραβόσταμο - Δήμος Ευδήλου.

27 Ιουλίου του Αγίου Παντελεήμονα στο ομώνυμο χωριό - Δήμος Αγίου Κηρύκου.

31 Ιουλίου στον Άγιο Δημήτριο - Δήμος Ραχών.

6 Αυγούστου πανηγύρι στα χωριά του 1)Οξέ, του 2)Χριστού και 3)Φραντάτο για την μεταμόρφωση του Σωτήρος - Δήμος Ραχών.

15 Αυγούστου στην κοίμηση της Θεοτόκου στα χωριά 1)Χρυσόστομος, 2)Μαρμάρια Παναγιά, 3)Περδίκι και 4)Μονοκάμπι - Δήμος Αγίου Κηρύκου 5)Λαγκάδα 6)Ακαμάτρα 7)Κοσσοίκια - Δήμος Ραχών.

17 Αυγούστου στο Καραβόσταμο - Δήμος Ευδήλου

27 Αυγούστου του Αγίου Φανουρίου στο χωριό του 1)Μάραθο - Δήμος Ευδήλου 2)Αγίου Παντελεήμονα - Δήμος Αγίου Κηρύκου , 3)Μανδριά- Δήμος Ραχών.

29 Αυγούστου, 2 μέρες αργότερα το πανηγύρι του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, στο Μαυράτο όπου σερβίρεται και το παραδοσιακό χταποδοπίλαφο - Δήμος Αγίου Κηρύκου.

8 Σεπτεμβρίου στην παραλία Κέραμε και στο χωριό Πλαγιά γιορτάζεται με ιδιαίτερη μεγαλοπρέπεια η γέννηση της Θεοτόκου - Δήμος Αγίου Κηρύκου.

17 Σεπτεμβρίου το πανηγύρι της Αγίας Σοφίας στο 1)Μονοκάμπι - Δήμος Αγίου Κηρύκου και 2) Κρεμαστή (Κάμπος) - Δήμος Ευδήλου.

26 Οκτωβρίου Άγιος Δημήτριος - Δήμος Ραχών.

1.10 Παραλίες

Την Ικαρία την χαρακτηρίζει η άγρια ομορφιά. Πυκνή βλάστηση, ψηλά βουνά, ποτάμια, χαράδρες, μα πάνω απ' όλα οι πανέμορφες παραλίες της. Ατέλειωτες αμμουδιές προκαλούν δέος και σαγηνεύουν. Στον νότο, στην πλευρά του Αγίου Κηρύκου συναντάμε παραλίες στο Πριόνι, τη Λευκάδα, το Ξυλοσύρτη, το Φάρο, το Δράκανο, το Κεραμέ και στα Θέρμα. Στον βορρά, στην περιοχή του Ευδήλου, στο Φύτεμα, στο Φλες, στο Κεραμέ, στο Κυπαρίσσι, Κάμπος-Οινόη και στο Καραβόσταμο ενώ στην περιοχή των Ραχών το Γιαλισκάρι, τη Μεσαχτή, το Λιβάδι, ο Νας.

1.11 Σπήλαια

Στην Ικαρία υπάρχουν πάρα πολλά σπήλαια, πολλών διαφορετικών ειδών, αν και οι περισσότεροι κάτοικοι του νησιού αγνοούν την ύπαρξη τους, με αποτέλεσμα να μένουν ανεκμετάλλευτα.

Σε πολλά από αυτά έχουν βρεθεί ίχνη από τελετές λατρείας ή αρχαιολογικά ευρήματα, ενώ πολλά σχετίζονται με μύθους και παραδόσεις του νησιού που γνωρίζουν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία. Παρακάτω κάνουμε μια προσπάθεια καταγραφής των σπηλαίων και φωτογραφικής τους κάλυψης. Σταδιακά θα προσθέτουμε και άλλες πληροφορίες, καθώς και περισσότερα σπήλαια.

- [Σπήλαιο Καταφυγίου](#)
Στο χωριό [Καταφύγι](#), κάτω από τον ναό του Αγίου Νικολάου
- [Σπήλαιο του πρωτάρη](#)
Στο χωριό [Γλαρέδο](#), κάτω από τον ναό του Προφήτη Ηλία
- [Σπήλαιο της Χάλαρης](#)
Στο χωριό [Χρυσόστομο](#)
- [Ιερό Σπήλαιο](#)
Στην περιοχή Ιερό, στον [Φάρο](#)
- [Δρακόσπηλο](#)
Στην περιοχή Αυγολμί, στο [Περδίκι](#)

- [Του Χούτρα το Ράος](#)
Κοντά στο [Πετροπούλι](#)
- [Σπήλαιο του ανυπόμονου](#)
- [Ρωγμή του Χρόνου](#)
Κοντά στον [Φάρο](#)
- [Σπήλαιο Παραθύρι](#)
Στο χωριό [Χρυσόστομο](#)
- [Λουκαράος](#)
Στον [Δρούτσουλα](#)
- [Αλάμα](#)
Στην [Ακαμάτρα](#)
- [Μάτια](#)
'Η αλλιώς 'Δίστομο', στην [Έξω Πλαγιά](#).
- [Σπήλαιο στο Κυπαρίσσι](#)
Στην περιοχή Κυπαρίσσι, κοντά στον [Εύδηλο](#)
- [Φωλιά της Φώκιας](#)

1.12 Τοπικά προϊόντα

1.12.1 Κτηνοτροφικά

Κατά την παραμονή σας στην Ικαρία θα δοκιμάσετε τα τοπικά προϊόντα που παράγει το νησί, τα οποία φημίζονται για την άριστη ποιότητά τους και την αυθεντική τους γεύση. Στις ταβέρνες του νησιού θα γευθείτε τα ντόπια κρεατικά και τυριά.

Η εκτροφή γιδοπροβάτων είναι μια από τις κύριες ενασχολήσεις των κτηνοτρόφων. Στην Ικαρία υπάρχουν κι εκατοντάδες αγριοκάτσικα γνωστά σας «ρασκά» τα οποία δίνουν νοστιμότατο κρέας.

Από το κατσικίσιο γάλα παράγεται το ντόπιο τυρί «καθούρα», το οποίο αξίζει να δοκιμάσετε. Διακρίνεται για την αυθεντική του γεύση.

Τα Ρασκά Ικαρίας είναι αγριοκάτσικα λευκού ή μαύρου χρώματος και με νοστιμότατο κρέας, που μάλιστα έχει πολύ λίγο λίπος. Είναι κατσίκια μετρίου αναστήματος, ελευθέρας βοσκής που όμως χωρίζονται σε

κοπάδια. Το κάθε ζώο έχει από έναν "αρχηγό" που του έχουν φορέσει στο λαιμό ένα κουδούνι και τον αναγνωρίζει από το κουδούνισμα. Τα νεογέννητα ρασκά (ριφάκια) ακολουθούν τη μητέρα τους και σε λίγο χρόνο μαθαίνουν τον ήχο του κουδουνιού και εντάσσονται στην αγέλη.

Η κατανάλωση του κρέατος των αγριοκάτσικων χρονολογείται από τις αρχές του 17ου αιώνα, που ενσκήπτει η πειρατεία στο νησί και αρχίζει ο αιώνας της "αφάνειας" για τους Ικάρους, δηλαδή η εποχή όπου οι κάτοικοι, αυτοαπομονώθηκαν σε αθέατη περιοχή του νησιού, για τον φόβο των πειρατών. Το κρέας τους καταναλώνεται βραστό ή ψητό, εξοντώνονται δε συνήθως με κυνηγετικά όπλα.

Τα "ρασκά" ανήκουν σε κάθε ορεινή κοινότητα του νησιού και προορίζονται για την τοπική κατανάλωση (οικιακή και λαϊκά Πανηγύρια) ενώ πραγματοποιούνται και "εξαγωγές" στην Αθήνα. Ο αριθμός αυτών των ζώων που είναι επάνω στο νησί υπολογίζεται σε 22.000 περίπου

1.12.2 Γεωργικά

Τα δέντρα που καλλιεργούνται στο νησί είναι η ελιά, η καστανιά και η καρυδιά. Καθένα απ' αυτά δίνει καρπούς άριστης ποιότητας. Μεγάλη παραγωγή κηπευτικών (ντομάτες λάχανα, αγγούρια, φασόλια, κουκιά, πιπεριές κ.α) που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς του νησιού. Φρούτα εποχής (ροδάκινα, μήλα, σύκα, κάστανα, καρπούζια, πεπόνια, αγνό λάδι και μέλι και σταφύλια επιτραπέζια) και η ποικιλία «Φωκιανό» για κόκκινο κρασί, τον ονομαστό [«Πράμναιο Οίνο»](#).

Αξίζει να δοκιμάσετε το ντόπιο κρασί. Ο φημισμένος «Πράμναιος οίνος», το είδος του κρασιού που έπιναν οι ήρωες του Ομήρου, παράγεται στη Ικαρία και συγκεκριμένα στην περιοχή των Ραχών. Εκτός αυτού θα βρείτε ετικέτες μικρών καλλιεργητών με περιορισμένο αριθμό γιαλών αλλά και χύμα κρασί στις ταβέρνες και στα παντοπωλεία.

Στα παραδοσιακά προϊόντα της Ικαρίας πρέπει να αναφερθούν αφενός το ονομαστό, από πολύ παλιά επίσης, μέλι Ικαρίας και τα άφθονα και ωραία καρύδια, τα οποία μάλιστα βρίσκουν τις κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες για να αναπτυχθούν και να ευδοκιμήσουν.

Το Καϊσι Ικαρίας είναι ένας τύπος βερίκοκου, στο οποίο μάλιστα τρώγεται και ο πυρήνας του: "Και το κουκούτσι αμύγδαλο", όπως χαρακτηριστικά λέγεται στην Ικαρία. Το συγκεκριμένο δένδρο κατάγεται

από την Αρμενία. Στην Ικαρία η καλλιέργεια του άρχισε περίπου στα μισά του 19ου αιώνα. Το δένδρο έχει ύψος 3 περίπου μέτρα και οι καρποί του ωριμάζουν την 'Ανοιξη. Το καϊσι είναι αρκετά γνωστό στην Ελλάδα και η επιτόπια παραγωγή έφθανε μέχρι το 1940 τους 500 τόνους και την εποχή εκείνη πραγματοποιούνταν "εξαγωγές" στην Αθήνα. Σήμερα η παραγωγή έχει σχεδόν υποδεκαπλασιαστεί και προορίζεται κυρίως για την τοπική κατανάλωση. Τα καϊσια τρώγονται είτε ωμά είτε με μορφή γλυκού κουταλιού.

1.12.3 Αλιεύματα

Ο στόλος των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων αποτελεί μια σημαντική παραγωγική μονάδα του τόπου μας. Τα τελευταία χρόνια όμως έχει μειωθεί σημαντικά η παραγωγή αλιευμάτων.

1.12.4 Γλυκά Ικαρίας

Η Ικαρία εξάγει πολλά γλυκά κουταλιού. Το πιο γνωστό είναι το [Τριαντάφυλλο Ικαρίας](#).

1.13 Ικαριώτικη κουζίνα

Στην Ικαρία ο επισκέπτης μπορεί να συναντήσει από εστιατόρια έως μικρές παραδοσιακές ταβέρνες και να γευτεί παραδοσιακά ελληνικά εδέσματα. Σε διάφορα μέρη του νησιού υπάρχουν ψαροταβέρνες με φρέσκο ψάρι, η ποικιλία του οποίου εξαρτάται από την εποχή. Η μεγάλη ποικιλία των πιάτων που μπορεί να γευτεί κανείς είναι σχεδόν αδύνατον να περιγραφτεί σε μερικές γραμμές.

Οι κολοκυθοκεφτέδες και οι ρεβυθοκεφτέδες είναι πολύ φημισμένες τοπικές λιχουδιές, οι οποίες συνήθως συνοδεύονται από τον γνωστό «[πράμνιο οίνο](#)», τοπικό κρασί.

Τα γεμιστά θεωρούνται μια από τις σπεσιαλιτέ του νησιού. Ντομάτες, πιπεριές, μελιτζάνες, ακόμα και πατάτες γεμίζονται με ρύζι, το μυστικό

τους είναι τα διάφορα μυρωδικά. Από τα ίδια υλικά φτιάχνεται και το "σουφικό".

Φημισμένες είναι επίσης και οι διάφορες τοπικές πίτες.

Τα ψάρια ψήνονται συνήθως στη σχάρα, ενώ πολύ γνωστές είναι και οι τοπικές λιχουδιές, όπως η καπνιστή ρέγκα και ο γαύρος φιλέτο στη σχάρα με κρεμμυδάκια, πιπεριά και ντομάτα.

Φυσικά δεν θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε στα σπιτικά γλυκά της Ικαρίας, όπως τα γλυκά του κουταλιού. Στην τοπική κουζίνα έχει πάντα θέση και το [Ικαριώτικο μέλι](#).

1.14 Έθιμα

Η Ικαρία είναι ένας τόπος πλούσιος σε έθιμα, που παραμένουν ζωντανά ακόμα και σήμερα. Σε αυτή την ενότητα θα προσπαθήσουμε να σας ξεναγήσουμε σε μερικά από αυτά.

Το πιο χαρακτηριστικό έθιμο είναι φυσικά τα [πανηγύρια](#) του νησιού. Ξεκίνησαν σαν ημέρες εορτασμού του πολιούχου άγιου κάθε χωριού, έχοντας δηλαδή θρησκευτικό χαρακτήρα, όμως σταδιακά εξελίχθηκαν περισσότερο σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, με στόχο τη συλλογή χρημάτων για την ενίσχυση του κάθε χωριού.

Φυσικά πανηγύρι σημαίνει γλέντι, και λίγα γλέντια συγκρίνονται με ένα πανηγύρι στην Ικαρία. Ένα από αυτά είναι οι [Παραδοσιακοί Γάμοι](#) που γίνονται στο νησί. Σε αντίθεση με τον τρόπο που διεξάγονται οι γάμοι στα αστικά κέντρα, οι περισσότεροι γάμοι στην Ικαρία είναι ανοιχτοί σε όλους. Το γλέντι αντί να γίνεται σε κάποιο κέντρο, γίνεται συνήθως στο ύπεθρο ή σε κάποια αίθουσα εκδηλώσεων των χωριών, όπου δηλαδή γίνονται και τα πανηγύρια.

Επίσης υπάρχουν κάποια έθιμα που σχετίζονται με τις μεγάλες Χριστιανικές γιορτές, όπως τα Χριστούγεννα και το Πάσχα.

Τα Χριστούγεννα, την πρωτοχρονιά και τα Φώτα, όπως και στα περισσότερα μέρη της Ελλάδας, τα μικρά παιδιά λένε τα κάλαντα. Όμως αυτό που δεν έχουν τα άλλα χωριά είναι το έθιμο του [Άγιου Βασίλη](#). Σε αυτό, την πρωτοχρονιά μαζεύονται παρέες σε κάθε χωριό (συνήθως οι

άντρες του χωριού) που λένε τα κάλαντα από σπίτι σε σπίτι, χωρίς όμως να παραμένουν μόνο σε αυτά. Σε κάθε σπίτι γίνεται ουσιαστικά μια μικρή γιορτή, όπου οι οικοδεσπότες (συνήθως οι γυναίκες) κερνάνε τους επισκέπτες διάφορους μεζέδες, αλλά πάνω από όλα σπιτικό κρασί. Η παρέα συνήθως κάθεται αρκετή ώρα σε κάθε σπίτι τραγουδώντας, πίνοντας και διασκεδάζοντας. Τα κάλαντα που ακούγονται είναι παραδοσιακά του νησιού, και συνήθως κάθε χωριό έχει μια δική του παραλαγή.

Σε κάποια χωριά έχει ιοθετηθεί σαν συνέχεια του εθίμου, τη δεύτερη μέρα να βγαίνουν παρέες με τις γυναίκες του χωριού, και στο σπίτι να μένουν οι άντρες.

Αντίστοιχα με τα Χριστούγεννα, έχουμε και κάποια έθιμα του Πάσχα. Το σημαντικότερο είναι ο [Σωρός](#) στα χωριά του [Αγίου Κηρύκου](#), ή ο [Αφανός](#), παραλαγή που υπάρχει στο [Καραβόσταμο](#). Σε αυτά τα έθιμα, κάθε χωριό φτιάχνει έναν σωρό από ξύλα, στον οποίο βάζει φωτιά την ώρα της ανάστασης. Υπάρχει ένας ανταγωνισμός μεταξύ των χωριών σχετικά με το ποιο θα βάλει τη μεγαλύτερη φωτιά. Έτσι τις προηγούμενες μέρες, εκτός από το μάζεμα του σωρού, υπάρχει και το φύλαγμα, αφού οι κάτοικοι του ενός χωριού προσπαθούν να κάψουν τον σωρό του άλλου. Αντίστοιχα στο [Καραβόσταμο](#), το χωριό χωρίζεται σε πάνω και κάτω μεριά, και ο ανταγωνισμός για τον μεγαλύτερο [αφανό](#) υπάρχει μέσα στο ίδιο χωριό.

Στα χωριά [Χριστό](#) και [Γλαρέδο](#) του [Αγίου Κηρύκου](#), υπάρχουν τα [αντίλαμπρα](#) και το κάψιμο του Ιούδα. Οι κάτοικοι των χωριών φτιάχνουν ένα ομοίωμα του Ιούδα, το οποίο καίνε στην εκκλησία του ενός από τα δύο χωριών (εναλλάξ κάθε χρονιά), ενώ ακολουθεί ένας "πόλεμος" από κροτίδες.

Επίσης είναι πολύ συνηθισμένο σε όλη την Ικαρία να πετάνε [δυναμίτες](#) τις ημέρες του Πάσχα.

Όπως μπορείτε να δείτε, τα περισσότερα έθιμα έχουν βασιστεί σε θρησκευτικές εορτές, που όμως οι κάτοικοι του νησιού τα φέραν στα μέτρα τους, βασισμένοι στις δική τους ιδιαίτερη νοοτροπία

1.15 Αρχιτεκτονική της Ικαρίας

Ο σχιστόλιθος και ο γρανίτης (γκρίζος και κόκκινος) που κυριαρχούν στο τοπίο είναι και η πρώτη ύλη για τα κτίσματα των Ικαρίων. Ζώντας στις μακρόστενες πλαγιές, με πολλά νερά, οι κάτοικοι έχτιζαν δωμάτια, το ένα δίπλα στο άλλο, ανάλογα με τις ανάγκες του νοικοκυριού, ακολουθώντας τις πεζούλες - αναβαθμίδες. Κάποτε ερχόταν η ανάγκη και για δεύτερο πάτωμα, οπότε και έχτιζαν το "πυργάρι", την

κρεβατοκάμαρα του νοικοκύρη . Ασοβάτιστα, μέσα στη βλάστηση, χωρίς παράθυρα, αόρατα από τη θάλασσα, μακριά το ένα από το άλλο, τα σπίτια διαφύλαξαν επί αιώνες την Ικαριακή ζωή και δημιούργησαν τον Ικαριακό Πολιτισμό.

"Σπίτι όσο να χωρείς και γη όσο να θωρείς", λέει μια Καριώτικη παροιμία.

Οι εκκλησίες ιδιότυπες, συνήθως μικρές, μονόχωρες, βασιλικές. Στο [Δήμο Ευδήλου](#) υπάρχουν 147 μεγάλες και μικρές εκκλησίες . Η Οσία Θεοκτίστη η Λεσβία, που ζούσε στην Πάρο, είχε φτιάξει το Ησυχαστήριο της στην [Πηγή](#). Αργότερα, λειτούργησε εκεί και μοναστήρι.

Οι Νερόμυλοι είναι πολύ περισσότεροι από τους ανεμόμυλους, σε αντίθεση με το υπόλοιπο Αιγαίο, μάρτυρες των πολλών πηγών του νησιού. Παντού στις ρεματιές υπάρχουν στέρνες και κήποι, όπου το βράδυ βγαίνουν οι "καλομοίρες", οι αρχαίες Νηρηίδες, οι σημερινές νεράιδες. Όταν τις συναντήσεις τη νύχτα χάνεις τη φωνή σου από την ομορφιά τους.

Στο βουνό, χιλιόμετρα φραγμών (ξερολιθιές) όριζαν τα βοσκοτόπια της ελεύθερης και αυτοσυντηρούμενης αιγοτροφίας των ρασκών.

Μπορεί κανείς να θαυμάσει την καλύτερη εκδοχή της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Ικαρίας στην πρωτεύουσα, τον [Άγιο Κήρυκο](#). Αυτός ο γραφικός παραλιακός εποικισμός έχει όμορφα παραδείγματα νεοκλασικού τύπου. Πανέμορφα διώροφα και τριώροφα σπίτια και αρχοντικά στέκονται το ένα δίπλα στο άλλο, με χρωματιστές προσόψεις και στενά δρομάκια γύρω τους. Έχουν στέγες από σχιστόλιθο, το οποίο αφθονεί στο νησί, και η πρόσοψη τους έχει τριγωνικά αετώματα, χαρακτηριστικά του νεοκλασικού στυλ.

Μερικές γειτονίες στην Ικαρία είναι χτισμένες σύμφωνα με έναν άλλο τυπικό αρχιτεκτονικό στυλ, με σπίτια φτιαγμένα από σκέτη πέτρα και την κλασσική στέγη σχιστόλιθου.

Το χωριό του [Χρυσοστόμου](#) έχει μια πολύ ασυνήθιστη αρχιτεκτονική. Είναι όλο χτισμένο από ξύλο, με λουλουδιασμένα μπαλκόνια και στενά δρομάκια.

1.16 Παραδοσιακή μουσική της Ικαρίας

Η μουσικοχορευτική παράδοση της Ικαρίας, με τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αποτελεί σήμερα ένα σημαντικό κομμάτι του συνόλου της ελληνικής παράδοσης. Ανήκει σε μία μεγάλη μουσική οικογένεια αυτή της θαλασσινής Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα του Αιγαίου.

Οι παραδόσεις του Αιγαίου παρουσιάζουν κάποια ποικιλομορφία, που οφείλεται στις εξωτερικές επιδράσεις και φυσικά στη γεωγραφική απομόνωση των νησιών. Η ρίμα, (ομοιοκαταληξία), Το βιολί, ο μπάλος, (ο αντικριστός χορός) κ.ά. είναι δυτικές (ευρωπαϊκές) επιρροές, προερχόμενες από την περίοδο της φραγκοκρατίας. Έντονο επίσης είναι το μικρασιατικό στοιχείο, που οφείλεται στο άνοιγμα των νησιών, κυρίως του Ανατολικού Αιγαίου, προς τα παράλια και τα αστικά Κέντρα της Μ. Ασίας. Αυτό φαίνεται από ρυθμούς, χορούς (ζείμπέκικο, καρσιλαμά), κοινά τραγούδια (σμουρνέικα κ.ά.) και μουσικά όργανα (π.χ. σαντούρι), που συναντάμε σε πολλά νησιά του Αιγαίου.

Η παράδοση της Ικαρίας είναι έντονα επηρεασμένη από τα γειτονικά της νησιά και τα μικρασιατικά παράλια. Η ίδια η ζωή των Ικαριωτών, οι προσωρινές ή μόνιμες μεταναστεύσεις σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού, οι ναυτικοί και οι συχνές μετακινήσεις προς τα κοντινά νησιά επέτρεπαν την εισαγωγή νέων στοιχείων, που επεξεργάζονταν και αφομοιώνονταν μέσα στην τοπική παράδοση. Σήμερα διατηρεί σε μεγάλο ποσοστό τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Τον τρόπο που γλεντούν, ορισμένα από τα εορταστικά έθιμα ή έθιμα του γάμου, τον Ικαριώτικο στη γνήσια μορφή του και άλλους χορούς, με αρκετή δυσκολία όμως, αφού η μουσική ζωή του νησιού επηρεάζεται έντονα από τις τάσεις που επικρατούν στις πόλεις και από τη δισκογραφία.

1.17 Εναλλακτικός - Θεματικός τουρισμός στην Ικαρία

§ **Σχολή διδασκαλίας Ελληνικών σε ξένους.** Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες λειτουργεί στην Ικαρία σχολή διδασκαλίας Ελληνικών σε ξένους. Η σχολή η οποία λειτουργεί στην Αθήνα τους χειμερινούς μήνες, έχει ιστοσελίδα στο διαδίκτυο μέσω της οποίας μπορεί ο ενδιαφερόμενος να πάρει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Σημαντικό είναι ότι η σχολή δεν περιορίζεται στη διδασκαλία της γλώσσας, αλλά εισάγει τους μαθητές της και στην ελληνική παράδοση διδάσκοντας ιστορία, φιλοσοφία, Ελληνικούς χορούς, τοπική μαγειρική, ζύμωμα και άλλα πολλά σε συνεργασία με τους ντόπιους κατοίκους. Η σχολή εδρεύει σε ένα από τα ορεινά χωριά του νησιού, την Αρέθουσα, συντελώντας έτσι στην επαφή

των τουριστών με την ενδοχώρα της περιοχής και με τις συνήθειες των κατοίκων του νησιού .

§ **Διεθνές σκακιστικό τουρνουά «Ίκαρος»**, το οποίο διοργανώνεται κάθε Ιούλιο στον ΄γιο Κήρυκο τα τελευταία είκοσι έξι χρόνια και έλαβε διεθνή χαρακτήρα τα τελευταία δέκα τρία. Οι προκριματικοί αγώνες γίνονται στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα και σε νησιά του Αιγαίου και καλύπτουν όλη τη χρονιά. Τα συνολικά έπαθλα είναι 2.500 Ευρώ και τα διαφορετικά έπαθλα αθροίζονται. Φιλοξενούνται άνδρες και γυναίκες με διεθνή τίτλο γκραν μετρ ή διεθνή μετρ και όσοι έχουν αποκτήσει δικαίωμα φιλοξενίας από τους προκριματικούς αγώνες της Αθήνας, Θεσσαλονίκης Πάτρας. Κατά τη διάρκεια του τουρνουά αλλά και μετά τη λήξη του διοργανώνονται και άλλες εκδηλώσεις όπως διεθνές τουρνουά μπλάντ - ράπιντ, σιμουλτανέ ([e-mail:ikaros@chess.gr](mailto:ikaros@chess.gr)).

Το τουρνουά διοργανώνει ο τοπικός σκακιστικός όμιλος, ο οποίος λειτουργεί άτυπα από το 1978 και επίσημα από το 1981 και δραστηριοποιείται στην Ικαρία και στην Αθήνα με τη διοργάνωση σκακιστικών τουρνουά και εκδηλώσεων για σκακιστές κάθε ηλικίας και επιπέδου.

Το σκάκι είναι ένα άθλημα με το οποίο ασχολούνται άτομα ανώτερου μορφωτικού επιπέδου και αν αξιοποιηθεί κατάλληλα Θα μπορούσε να αποδειχθεί βασικό κίνητρο εισερχόμενου τουρισμού, γεγονός που Θα συντελέσει τόσο στην ποσοτική όσο και στην ποιοτική αύξηση του τουρισμού.

§ **Μονοπάτια.** Μέχρι και σήμερα τα μονοπάτια του νησιού χρησιμεύουν για τη σύνδεση χωριών μεταξύ τους μια και αποτελούν για τους πεζούς αλλά και για τα φορτηγά ζώα συντομότερο δρόμο από τις επαρχιακές οδούς. Η ιδιομορφία τους είναι ότι διατρέχουν τον ορεινό όγκο του νησιού και φέρνουν τον οδοιπόρο κοντά στην σπάνια και πλούσια βλάστηση της περιοχής. Έχουν χαρτογραφηθεί και σημανθεί αρκετά από αυτά με πρωτοβουλία της Αναπτυξιακής Εταιρείας Ικαρίας και του κ. Καλοκαιρινού και γίνεται προσπάθεια να χαρτογραφηθούν και τα υπόλοιπα. Αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης για τους τουρίστες διότι τους φέρνει κοντά στη φύση, στη σπάνια χλωρίδα και πανίδα της περιοχής (το πρακτορείο Dolihí Tours αναφέρει ότι το 35,5% του οργανωμένου τουρισμού που διακινείται από το Πρακτορείο τους αφορά περιπατητικό τουρισμό). Η ιστοσελίδα www.island-ikaria.com περιέχει επιπλέον στοιχεία για τα μονοπάτια και

χρήσιμες συνδέσεις.

§ Πλούσιο θαλάσσιο περιβάλλον. Σε έρευνα που έγινε από τον Ιούνιο του 2000 έως τον Ιανουάριο του 2001 από την ερευνητική ομάδα «Αρχιπέλαγος Αιγαίου» καταγράφηκαν πέντε είδη κητωδών -Ζωοδέλφινο (*Stenella coeruleoalba*), Ρινοδέλφινο (*Tursiops truncatus*), Σταχτοδέλφινο (*Grampus griseus*), Ζιφιός (*Ziphius cavirostris*), Φυσητήρας (*Physeter macrocephalus*)- που βρίσκονται στην κορυφή της θαλάσσιας τροφικής αλυσίδας, γεγονός που καταδεικνύει υγιές οικοσύστημα.

Πέρα από τα 5 είδη κητωδών που αναφέρθηκαν παραπάνω, στην θαλάσσια Περιοχή της Ικαρίας έχουν καταγραφεί και άλλα σπάνια και προστατευόμενα είδη τα οποία περιλαμβάνουν τη Μεσογειακή Φώκια (*Monachus monachus*), και τη Θαλάσσια Χελώνα (*Caretta caretta*) (Φυλλάδιο Αρχιπέλαγος Αιγαίου και ιστοσελίδα www.archipelago.gr)

§ Αθλητικές εκδηλώσεις

Την τελευταία Κυριακή του Αυγούστου κάθε χρόνου στην Περιοχή του Ευδήλου πραγματοποιούνται οι Πανικάριοι αγώνες κλασσικού αθλητισμού, κολύμβησης και λεμβοδρομιών. Οι αγώνες στίβου γίνονται στο υποτυπώδες γήπεδο του οικισμού 'Φύτμα'. Στους αγώνες μετέχουν τρεις ομάδες, του Αγίου Κηρύκου, Ευδήλου και Ραχών.

Τοπικά πρωταθλήματα στα πλαίσια του Νομού στα οποία συμμετέχουν οι αθλητικοί σύλλογοι που λειτουργούν στους 4 Δήμους: Ο «Ικαρος» και ο «Πράμνος» στον Άγιο Κήρυκο, ο «Κουρσάρος» στους Φούρνους, ο «Αθλητικός Όμιλος Μεσσαριάς» και ο «Πανικαριακός» στην Περιοχή του Ευδήλου, και ο «Διαγόρας» στην Περιοχή των Ραχών. Από αυτούς, ο «Ίκαρος» συντηρεί Τμήματα ποδοσφαίρου, καλαθοσφαίρισης, πετοσφαίρισης και στίβου, ο «Πανικαριακός» μόνο στίβου, ο «Διαγόρας» στίβου και ποδοσφαίρου ενώ οι υπόλοιποι μόνο ποδοσφαίρου.

1.18 Πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Ικαρία

Το καλοκαίρι διοργανώνονται πάρα πολλές θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, διαλέξεις και εκθέσεις τέχνης, όχι μόνο στην πρωτεύουσα τον [Άγιο Κήρυκο](#), αλλά και στους άλλους Δήμους του νησιού, ακόμα και σε απομακρυσμένα χωριά. Γίνονται συνήθως εθελοντικά, με πρωτοβουλία τοπικών συλλόγων και είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσες. Τις πιο πολλές φορές δεν υπάρχει κεντρικός προγραμματισμός. Οι εκδηλώσεις φαίνονται σαν να γίνονται «αυθόρμητα», κι αυτό τις κάνει ακόμα πιο ελκυστικές στους ντόπιους και στους ξένους.

Αρχαίες Θεατρικές Παραστάσεις

Κάθε χρόνο η θεατρική «Έξοδος Αιγαίου» υπό τη διεύθυνση του ικαριακής καταγωγής σκηνοθέτη [Νίκου Παροίκου](#), ανεβάζει παραστάσεις αρχαίου δράματος με ιδιαίτερη προτίμηση στους ανοιχτούς χώρους μέσα στα συναρπαστικά ορεινά τοπία της Ικαρίας.

Διάφορες Σχολές

Το «Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού» λειτουργεί κοντά στο ορεινό χωριό Αρέθουσα με αντικείμενο την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας και στοιχείων του Ελληνικού πολιτισμού σε ξενόγλωσσους επισκέπτες. Στα περιθώρια των μαθημάτων διδάσκονται επίσης Ελληνικοί χοροί και μουσική, γίνονται προβολές ταινιών, εκδρομές και άλλες εκδηλώσεις.

Ως «Σχολή Περιβάλλοντος» αξίζει να αναφερθεί η μη-κερδοσκοπική, μη-κυβερνητική περιβαλλοντική οργάνωση «Αρχιπέλαγος Αιγαίου», η οποία δραστηριοποιείται από το 2000 έως και σήμερα στην περιοχή του Ανατολικού Αιγαίου, με έδρα την Ικαρία. Η συνολική δράση της οργάνωσης έχει ως στόχο την επιστημονική έρευνα και μελέτη του ιδιαίτερου φυσικού περιβάλλοντος του Αιγαίου.

Εκθέσεις Τέχνης

Ο Πολιτιστικός Οργανισμός του [Δήμου Ευδήλου](#) σε συνεργασία και με τους άλλους Δήμους της Ικαρίας διοργανώνει κάθε χρόνο περιοδεύουσα Έκθεση Τέχνης Ικαρίων καλλιτεχνών. Τα εκθέματα είναι είτε παραδοσιακά, είτε μοντέρνα.

Ικάρια Ελευθέρια

Τα Ικάρια Ελευθέρια γίνονται στα τέλη Ιουλίου. Ως συνέχεια των εορτασμών για την απελευθέρωση του νησιού από τον Οθωμανικό ζυγό, τα Ικάρια-Ελευθέρια αποτελούν γιορτές λόγου και τέχνης περιλαμβάνοντας εκθέσεις βιβλίου, λαϊκής τέχνης, ζωγραφικής,

μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις, απαγγελίες λαϊκών ποιημάτων κ.α. σε διάφορα μέρη της Ικαρίας και στους Φούρνους. Οι εκδηλώσεις αυτές καθιερώθηκαν στα μέσα της δεκαετίας του 1980.

Μέρος των εκδηλώσεων γίνονται στην κεντρική πλατεία του [Χριστού Ραχών](#) και περιλαμβάνουν ομιλίες, απαγγελίες θεατρικά μονόπρακτα από ικάριους συγγραφείς προβάλλοντας έτσι την παλιά Ικαριακή διάλεκτο.

Το μουσικά και χορευτικά συγκροτήματα [Αγίου Κήρυκου](#) και [Ραχών](#) ενισχύουν το εορταστικό κλίμα παίζοντας [παραδοσιακή μουσική](#) και χορεύοντας παραδοσιακούς χορούς ντυμένοι με στολές.

Λύκειο Ελληνίδων

Σ' ένα νησί που καυχείται για έναν κατάδικό του παραδοσιακό χορό -τον Ικαριώτικο-, είναι προφανές ότι η τέχνη του χορού είναι πολύ αγαπητή. Επειδή τα παραδοσιακά [Πανηγύρια](#) δεν φτάνουν για να εκδηλώσουν οι Καριώτες και οι Καριωτίνες τις χορευτικές τους δεξιότητες, τα τελευταία χρόνια ιδρύθηκε παράρτημα του Λυκείου Ελληνίδων και αμέσως παρουσίασε πλούσια δράση. Εκτός από χορούς, παρουσιάζονται επίσης λαϊκά έθιμα, θεατρικά δρώμενα κ.ά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

2.1 Γεωπολιτική Θέση της επαρχίας Ικαρίας

Η επαρχία Ικαρίας βρίσκεται στο βορειοανατολικό Αιγαίο, δυτικότερα της νήσου Σάμου και αποτελείται από την νήσο Ικαρία και από το σύμπλεγμα των νησίδων «Φούρνων». Ανήκει διοικητικά στον νομό Σάμου και στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, η οποία είναι νησιωτική Περιφέρεια και αποτελείται από τους νομούς Λέσβου (νησιά Λέσβος, Λήμνος, Άγιος Ευστράτιος), Χίου (νησιά Χίος, Οινούσες, Ψαρά) και Σάμου (νησιά Σάμος, Ικαρία, Φούρνοι). Χωρίζεται σε τρεις δήμους, οι δύο εκ των οποίων (Δήμος Ευδήλου και Δήμος Ραχών) προέκυψαν από τη συνένωση των 15 πρώην Κοινοτήτων της επαρχίας, σύμφωνα με το κυβερνητικό σχέδιο «Καποδίστριας» το 1998.

Η νήσος Ικαρία είναι επιμήκης με μήκος 40 χιλιόμετρα, μέγιστο πλάτος 12 χιλιόμετρα και έκταση 255,303 τ.χλμ¹. Σε όλο το μήκος της εκτείνεται μια συνεχής οροσειρά που χωρίζει το νησί στα δύο, ο Αθέρας (αρχαία ονομασία Πράμνος), Κύριος υδροκρίτης του νησιού, στις πλαγιές του οποίου υπάρχει πλούσια βλάστηση και χαράδρες που δημιουργούν χειμαρρους και ρεματιές που καταλήγουν σε ακτογραμμή μήκους 102 χλμ. Το ύψος των κορυφών κυμαίνεται από 600 έως 1037 μέτρα (κορυφή Φάρδη). Έχει ήπιο κλίμα και διαθέτει θερμές ραδονιούχες ιαματικές πηγές, παγκοσμίως αναγνωρισμένες για τις θεραπευτικές τους ιδιότητες.

2.2 Ο τουρισμός και η Ικαρία

Η Ικαρία διαθέτει συνδυασμό ακτών και εκτενούς ορεινού όγκου με κορυφές που φθάνουν τα 1000 μέτρα υψόμετρο, συνδυάζοντας έτσι τον παραθεριστικό τουρισμό αλλά και πληθώρα δραστηριοτήτων κοντά στη φύση: birdwatching, περιπατητικός τουρισμός, sea sports, παρακολούθηση ή ακόμα και συμμετοχή σε αγροτικές δραστηριότητες, δραστηριότητες αθλητισμού, κλπ. Τα χαρακτηριστικά των παραθαλάσσιων περιοχών (ήλιος, όμορφες παραλίες, κλίμα) που διαθέτει προσελκύουν τουρίστες Κυρίως από τη βόρεια Ευρώπη, Κατά τη θερινή περίοδο. Τα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών (ορεινά μονοπάτια, δρόμοι για ποδηλασία βουνού, φυσικά τοπία, κλπ) και των αγροτικών περιοχών (κτηνοτροφία, καλλιέργεια κηπευτικών, μελισσοκομία, αμπελουργία, ελαιοκομία, κλπ) που σε μεγάλο βαθμό διαθέτει, μπορούν να αποτελέσουν σημείο εκκίνησης για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με απώτερο στόχο την ενίσχυση του εισοδήματος των ντόπιων. Η Ικαρία έχει δύο κεντρικούς άξονες (πόλους έλξης) γύρω από τους οποίους στρέφεται ο τουρισμός της:

α) τα Ιαματικά λουτρά (εγκαταστάσεις Θεραπείας □ υγείας) και

β) ο παραθεριστικός τουρισμός (φυσικό περιβάλλον, πολιτισμός).

Διαθέτει όμως και πολλά θέλγητρα: φυσικές ομορφιές, αρχαιολογικά μνημεία και δραστηριότητες που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστά στους δυνητικούς επισκέπτες, που Θα μπορούσαν να αποτελέσουν αφετηρία για Περαιτέρω ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού, αν αξιοποιηθούν ως υπηρεσίες αναψυχής, και του τουρισμού διακοπών αν προβληθούν ως πόλοι έλξης.

α) Η ιστορία των λουτρών είναι συνδεδεμένη με την ιστορία του τόπου. Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν από τους πρώτους που χρησιμοποίησαν τα λουτρά, όπως επίσης αρχαίοι Έλληνες γιατροί, φυσικοί, ιστορικοί, και γεωγράφοι ήταν οι Πρώτοι που ασχολήθηκαν με τις πηγές και τα μεταλλικά ύδατα. Στα Ασκληπιεία από τον 13ο π.Χ. αιώνα χρησιμοποιούσαν τα λουτρά για θεραπευτικούς λόγους. Πρώτος παρατηρητής των ιαματικών υδάτων υπήρξε ο Ιστορικός Ηρόδοτος, προηγήθηκε του Ιπποκράτη, περιγράφοντας μάλιστα αρκετές ιαματικές πηγές. Τα λουτρά Ικαρίας αναπτύχθηκαν από την αρχαιότητα.

β) Η Ικαρία διαθέτει το μίγμα προϊόντος που προσέλκυσε στο παρελθόν μεγάλες μάζες επισκεπτών στην Ελλάδα αλλά και στη Μεσόγειο γενικότερα:

ήλιο, και θάλασσα. Οι μεγαλύτερες παραλίες εντοπίζονται στη βόρεια πλευρά του νησιού (Λιβιάδι, Μεσαχτή, Νας, Κάμπος, Κυπαρίσσι) υπάρχουν όμως και αρκετές στη νότια πλευρά (Φάρος, Σεϋχέλλες, Καρκινάγρι, Μαγγανίτης, Λιβιάδι Χρυσοστόμου). Στην περιοχή δεν έχει αναπτυχθεί μαζικός τουρισμός.

2.3 Προσπελασιμότητα

Η επαρχία Ικαρίας είναι νησιωτικό σύμπλεγμα και ως εκ τούτου οι μόνες επιλογές πρόσβασης είναι αεροπορικώς και ακτοπλοικώς .

2.3.1 Αεροπορική Σύνδεση

Η αεροπορική σύνδεση αποτελεί βασικό μοχλό για την ανάπτυξη περιοχών ως τουριστικών, πέρα από την προσέγγιση με πλοίο. Η προσέλευση ατόμων με τα συγκεκριμένα μέσα είναι δυνατή μόνο από περιοχές πλησίον του τουριστικού προορισμού, γεγονός που περιορίζει την ανάπτυξη του σε μεγάλο βαθμό μια και οι αγορές προέλευσης έχουν πεπερασμένο και μικρό μέγεθος. Η αεροπορική σύνδεση με μεγάλες αγορές εσωτερικού, αλλά κυρίως εξωτερικού επιτρέπει την ανάδειξη του προορισμού .

Η Ικαρία συνδέεται από αέρος με την Περιοχή της Αττικής μέσω του αεροδρομίου που λειτουργεί στην περιοχή Φάρος, του Δήμου Αγίου Κηρύκου, από το 1993. Η τακτική συγκοινωνία γίνεται με αεροπλάνο της Ολυμπιακής Αεροπλοιας, η οποία μονοπωλεί τη γραμμή μέχρι το τέλος του 2004. Το σκάφος που συνήθως δρομολογείται είναι 72 θέσεων. Η συχνότητα των δρομολογίων είναι έξι πτήσεις την εβδομάδα από Αθήνα και έξι προς Αθήνα:

Πίνακας 1
Δρομολόγια αεροπορικών πτήσεων

ΗΜΕΡΑ	DEPARTURE FROM	DEPARTURE TIME	DEPARTURE FROM	DEPARTURE TIME
Δευτέρα	Αθήνα - Ικαρία	15.10	Ικαρία - Αθήνα	16.30
Τετάρτη	Αθήνα-Ικαρία	15.40	Ικαρία-Αθήνα	15.05
Πέμπτη	Αθήνα - Ικαρία	15.10	Ικαρία - Αθήνα	16.30
Παρασκευή	Αθήνα - Ικαρία	15.10	Ικαρία-Αθήνα	16.30
Σάββατο	Αθήνα - Ικαρία	15.10	Ικαρία - Αθήνα	16.30
Κυριακή	Αθήνα-Ικαρία	15.10	Ικαρία-Αθήνα	16.30

Πηγή: ΟΑ

Ο αλλοδαπός τουρίστας μπορεί να προσεγγίσει την επαρχία Ικαρίας μόνο μέσω των διεθνών αεροδρομίων Σάμου και Αθηνών (αεροδρόμιο Σπάτων πλέον) τα οποία συνδέονται με το εξωτερικό με τακτικές πτήσεις και με πτήσεις charter. Από τις δύο αυτές πύλες εισόδου υπάρχει ακτοπλοϊκή σύνδεση με την χωρική ενότητα μελέτης και αεροπορική σύνδεση μόνο από Αθήνα.

Το οικονομικό κόστος της επιπλέον πτήσης (55,43 Ευρώ Αθήνα □ Ικαρία, 106,43 Ευρώ με επιστροφή) είναι σημαντικό και πρέπει να αξιολογηθεί μια και σύμφωνα με τη μελέτη του Ψωινού (1994, σ.307) όσοι θεωρούν ακριβό το ταξίδι τους δήλωσαν ότι δεν πρόκειται να επισκεφθούν και πάλι την Ελλάδα. Επιπλέον για όσους έχουν λίγο χρόνο

στη διάθεση τους π.χ. μια εβδομάδα διακοπών η Ικαρία είναι έως και απαγορευτική συγκρινόμενη με εγγύτερους, στις πύλες εισόδου, προορισμούς λόγω του κόστους σε χρόνο που για αυτούς μπορεί να είναι πιο σημαντικό από το χρηματικό κόστος. Όπως σημειώνει ο Kaul (1985) ο ρόλος της τιμής ως καθοριστικό στοιχείο στη διαμόρφωση της Τουριστικής ζήτησης είναι σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη προορισμών που προσπαθούν να ανταγωνιστούν σε διεθνές επίπεδο.

2.3.2 Ακτοπλοϊκή Σύνδεση

Η Ικαρία συνδέεται με την Ηπειρωτική Ελλάδα, μέσω των λιμένων Ευδήλου και Αγίου Κηρύκου. Η κύρια θαλάσσια γραμμή εξυπηρετείται από πλοία από/προς τον Πειραιά με ενδιάμεσους σταθμούς σε άλλα νησιά των Κυκλάδων. Συνήθως συνδέεται ακτοπλοϊκώς με τα νησιά Σύρο, Μύκονο, Πάρο, Νάξο. Με την ίδια γραμμή συνδέεται με Σάμο και Φούρνους. Επίσης συνδέεται με τα Δωδεκάνησα (Κω, Πάτμο) με δελφίνι άγονης γραμμής.

Υπάρχουν και αρκετά μικρότερα λιμανάκια τα οποία προσφέρονται για προσέγγιση με ιδιωτικό σκάφος όπως Αρμενιστής, Αυλάκι, Καραβόσταμο, Φάρος, Λευκάδα, Μαγγανίτης, Καρκινάγρι. Προσέγγιση μικρών ιδιωτικών σκάφος μπορεί να γίνει επίσης στον Άγιο Κήρυκο και στον Ευδήλο.

Η περιοχή των Φούρνων συνδέεται ακτοπλοϊκώς με την Ικαρία και τη Σάμο με πλοία που κάνουν σχεδόν καθημερινά τα δρομολόγια αυτά. Επίσης συνδέεται :

- με δρομολόγια του πλοίου της γραμμής από Πειραιά με τα νησιά Σάμο, Ικαρία,
- με δελφίνι από Δωδεκάνησα,

Οι νησίδες των Φούρνων μπορούν να προσεγγιστούν και με ιδιωτικό σκάφος. Υπάρχουν πάρα πολλοί ορμίσκοι κατάλληλοι για ελλιμενισμό και δεν είναι τυχαίο ότι σε παλαιότερες εποχές κουρσάροι χρησιμοποιούσαν την Περιοχή για ορμητήριο.

Τα πλοία που έρχονται είναι ως επί το πλείστον συμβατικής τεχνολογίας MILENA, MARINA, ROMILDA, NISSOS MYKONOS. Μόνο Κατά τους Θερινούς μήνες έρχεται πλοίο τύπου Catamaran, το SUPER JET και το Corsica III τα οποία ελαχιστοποιούν το χρόνο μετάβασης στο μισό (4,5ώρες σε σύγκριση με 12 ώρες των συμβατικών πλοίων για τη

διαδρομή Πειραιάς Ικαρία). Τα ταχύπλοα αυτά πλοία παρουσιάζουν προβλήματα όταν ταξιδεύουν με θάλασσα 6 μποφόρ και άνω, συνηθισμένο καιρικό φαινόμενο για το Ικάριο Πέλαγος. Η νήσος Ικαρία έχει ανάγκη από δύο λιμάνια λόγω της μεγάλης οδικής απόστασης μεταξύ των οικισμών. Ο οικισμός του Αρμενιστή για παράδειγμα, ο πιο τουριστικός του νησιού απέχει 60 χιλιόμετρα, ορεινού δικτύου, από το Λιμάνι του Αγίου Κηρύκου και μόλις 20 χλμ παραλιακού, κυρίως οδικού δικτύου από το λιμάνι του Ευδήλου. Το λιμάνι όμως του Ευδήλου, με τη σημερινή του μορφή, δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στον όγκο των επιβατών και οχημάτων που δέχεται, κυρίως λόγω του δρόμου που συνδέει τον Λιμένα με τον κεντρικό οδικό άξονα του νησιού. Υπάρχει μελέτη για τη συνέχιση των έργων με σκοπό τόσο τη διευκόλυνση της προσέγγισης των πλοίων στο λιμένα Ευδήλου και την αναβάθμιση των υπηρεσιών, όσο και την αποσυμφόρηση της πλατείας του χωριού η οποία τις ώρες άφιξης των πλοίων, κατά τους θερινούς μήνες κυρίως, παρουσιάζει κυκλοφοριακή συμφόρηση. Η ολοκλήρωση ωστόσο του έργου καθυστερεί καθώς δεν έχει ακόμα ενταχθεί σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα.

2.4.Εσωτερικές Μετακινήσεις

Οι εσωτερικές μετακινήσεις γίνονται με λεωφορείο, μισθωμένο όχημα (ταξί) ή με ίδια μεταφορικά μέσα (ιδιόκτητο ή ενοικιαζόμενο αυτοκίνητο ή δίκυκλο). Πριν εξετάσουμε τις περιπτώσεις αυτές ξεχωριστά γίνεται μια παρουσίαση του οδικού δικτύου.

2.4.1 Οδικό Δίκτυο

Υπάρχει εκτενές οδικό δίκτυο το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση και σε απομακρυσμένα σημεία. Η κατάσταση του μπορεί να χαρακτηριστεί μέτρια ενώ οι ανάγκες των κατοίκων αλλά και των επισκεπτών, ιδιαίτερα κατά τη θερινή περίοδο, δεν καλύπτονται. Ασφαλτοστρωμένες είναι οι οδικές αρτηρίες προς Αγιο Κήρυκο, Αεροδρόμιο (περιοχή Φανάρι ή Φάρος), Εύδηλο, Ράχες, Αρμενιστή, Νας, Μεσσαριά και η διαδρομή Αγιος Κήρυκος- Ευλοσύρτη- Πλαγιά. Το υπόλοιπο οδικό δίκτυο είναι χωματόδρομοι σχετικά καλής βατότητας εκτός από τη διαδρομή προς το Καρκινάγρι.

Εκτός από την ύπαρξη χωματόδρομων υπάρχουν και άλλα προβλήματα ακόμα και σε κεντρικά σημεία όπως κατά την είσοδο και έξοδο των οχημάτων από τον Εύδηλο και επικεντρώνονται στα παρακάτω:

στενότητα των δρόμων

-στην ελλιπή σήμανση

- στην έλλειψη μπάρων ασφαλείας

-στην επικινδυνότητα λόγω της μεγάλης υψομετρικής διαφοράς στα πλαϊνά του δρόμου

-στην ανεπάρκεια γεωμετρικών στοιχείων και
-στην παντελή έλλειψη πεζοδρομίων εντός της αστικής περιοχής.
Η ελλιπής οδική υποδομή της περιοχής δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην εξυπηρέτηση της κυκλοφορίας. Τα παραπάνω προβλήματα είναι πιο έντονα κατά τη θερινή περίοδο λόγω του ότι η κίνηση είναι ιδιαίτερα αυξημένη και οι οδηγοί δεν είναι εξοικειωμένοι με την οδήγηση σε επαρχιακούς δρόμους.

2.4.2 Λεωφορειακές γραμμές

Τα λεωφορεία- πούλμαν που λειτουργούν στο νησί είναι ιδιόκτητα και λειτουργούν ανεξάρτητα. Δεν υπάρχει ΚΤΕΛ ή σχετικός φορέας με αποτέλεσμα να μην υπάρχει κεντρική σχεδίαση των δρομολογίων. Οι διαδρομές που έχουν λεωφορειακή σύνδεση είναι οι εξής:

-Πλαγιά-Άγιος Κήρυκος 15Km	3 ευρώ
-Εύδηλος -Άγιος Κήρυκος 43Km	5 ευρώ
-Άγιος Κήρυκος -Αρμενιστής 60Km	6.5ευρώ
-Άγιος Κήρυκος -Θέρμα 3Km	2 ευρώ
-Περδίκι -Άγιος Κήρυκος 20Km	3 ευρώ
-Ράχες- Εύδηλος 20Km	3 ευρώ

Η συχνότητα κάθε δρομολογίου είναι ένα ημερησίως, εκτός από το δρομολόγιο Άγιος Κήρυκος - Θέρμα του οποίου η συχνότητα είναι ένα κάθε

30 λεπτά, στο διάστημα από τις 8 πμ ως 8μμ. Η πληρότητα των δρομολογίων

κυμαίνεται κατά τους θερινούς μήνες γύρω στο 60% και κατά τους χειμερινούς

στο 40% (Μαυρογεώργης Θ., 1999, σ.49).

Σημαντικές αδυναμίες του υπάρχοντος συγκοινωνιακού δικτύου είναι ότι:

- δεν συνδέει τους Δήμους του νησιού με το αεροδρόμιο
- δεν υπάρχουν δρομολόγια που να καλύπτουν τους επιβάτες των πλοίων

Η ελλιπής λεωφορειακή σύνδεση των οικισμών δυσχεραίνει τη μετακίνηση των τουριστών και οδηγεί ένα σημαντικό μέρος της επιβατικής κίνησης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους στην εξυπηρέτηση από ταξί, ιδιόκτητα και ενοικιαζόμενα οχήματα. Γεγονός που λόγω του αδιαχώριστου των τουριστικών υπηρεσιών υποβαθμίζει το σύνολο του τουριστικού προϊόντος (Ηγουμενάκης Ν., 1999, σ.85-87). Επίσης η μίσθωση ή η ενοικίαση οχήματος στην οποία οδηγούνται οι τουρίστες επιφέρει οικονομική επιβάρυνση στο σύνολο του προσφερόμενου

τουριστικού προϊόντος και ανεβάζει το κόστος. Ως αποτέλεσμα λόγω της αλληλεξάρτησης και συμπληρωματικότητας των τουριστικών υπηρεσιών (Ηγουμενάκης, 1999, σ.87-88) τα παραπάνω συχνά αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα επιλογής της περιοχής από τους τουρίστες.

2.4.3 Ταξί

Εκτός από τη μετακίνηση με λεωφορείο, υπάρχει η μετακίνηση με ταξί και με ενοικιαζόμενο όχημα

Υπάρχουν 32 Ταξί ατην Ικαρία και το κόστος μετακινήσεων κυμαίνεται στα

παρακάτω πλαίσια:

Εύδηλος - 'Αγιος Κήρυκος	22ευρώ	43km
Αρμενιστής - 'Αγιος Κήρυκας	30ευρώ	60km
Εύδηλος-Ράχες	15ευρώ	20km
'Αγιος Κήρυκος -Ράχες	35ευρώ	65km
Αεροδρόμιο- Εύδηλος	30ευρώ	55km
Αεροδρόμιο -- 'Αγιος Κήρυκας	10ευρώ	10km
Αεροδρόμιο –Ράχες	40ευρώ	75km
Μαγγανίτης- Αγιος Κήρυκας	25ευρώ	15km
Εύδηλος-Κοσοίικια	6ευρώ	10km
Εύδηλος-Καραβόσταμο	6ευρώ	10km
Εύδηλος- Αρέθουσα	6ευρώ	10km
Εύδηλος- Φραντάτο	8ευρώ	15km
Εύδηλος- Αρμενιστής	10ευρώ	17km

Οι Τιμές για διαδρομές προς Καρκινάγρι, λόγω της δύσβατης οδοποιίας είναι κατόπιν συμφωνίας.

2.5 Πρακτορεία

2.5.1 Ενοικίασης Οχημάτων

Υπάρχουν επιχειρήσεις ενοικιάσεως οχημάτων, αυτοκινήτων και δικύκλων, σε όλη την Ικαρία. Συγκεκριμένα:

Στο Δήμο Ευδήλου είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις ενοικίασης οχημάτων:

ΜΑΥ, ΒUDJET, CARMANIA, ΠΙΕΤΡΑΚΗΣ-ΤΣΑΝΤΕΣ, ΑVENTURA και ΡΑΠΤΗΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Εδρεύουν στην πλατεία του οικισμού

Ευδήλου, έδρα του Δήμου και λιμάνι που εξυπηρετεί τη βόρεια πλευρά του νησιού (Δήμο Ευδήλου και Ραχών). Από τις παραπάνω επιχειρήσεις οι τέσσερις πρώτες ενοικιάζουν μόνο αυτοκίνητα, η AVENTURA ενοικιάζει αυτοκίνητα και δίκυκλα, ενώ η επιχείρηση του Σωκράτη Ράπτη ενοικιάζει μόνο δίκυκλα.

Στο Δήμο του Αγίου Κηρύκου λειτουργούν τέσσερις επιχειρήσεις IKARIADA TRAVEL, DOLIHI TOURS, GLAROS TOURS και ΤΣΙΩΛΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ. Οι τρεις πρώτες ενοικιάζουν αυτοκίνητα και δίκυκλα και η τέταρτη μόνο δίκυκλα.

Στο Δήμο Ραχών λειτουργούν τέσσερις επιχειρήσεις ενοικίασης οχημάτων, (αυτοκινήτων και δικύκλων):LESSES TRAVEL, GLAROS TOURS, AVENTURA και ΣΧΙΖΑΣ και μία ενοικίασης δικύκλων: ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ.

Τα οχήματα είναι νέα και η ποιότητα τους κρίνεται ικανοποιητική. Τα περισσότερα αυτοκίνητα είναι εξοπλισμένα με aircondition και οι τιμές είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Τους χειμερινούς μήνες που η ζήτηση είναι μειωμένη, οι τιμές είναι ιδιαίτερα χαμηλές.

2.5.2 Τουριστικά Πρακτορεία

Στην επαρχία Ικαρίας λειτουργούν συνολικά δώδεκα τουριστικά πρακτορεία κατανεμημένα σε όλη την περιοχή. Συγκεκριμένα:

- > Στο Δήμο Αγίου Κηρύκου λειτουργούν τέσσερα
- > Στο Δήμο Ευδήλου λειτουργούν τρία
- > Στο Δήμο Ραχών λειτουργούν τέσσερα
- > Στο Δήμο Φούρνων λειτουργούν δύο

Τα Περισσότερα λειτουργούν απλώς για έκδοση εισιτηρίων από και προς την Ικαρία. Υπάρχουν ωστόσο Πρακτορεία που συνεργάζονται με Tour Operators όπως GLAROS TOURS, DOLIHI, IKARIADA TRAVEL, και πρακτορεία που εκδίδουν εισιτήρια και για Πτήσεις προς εξωτερικό όπως NAS TRAVEL (με παρουσία Ευδήλο και Αρμενιστή) και IKARIADA TRAVEL.

Τα τράνσφερ για τους οργανωμένους τουρίστες (package tour) της

Ικαρίας κάνει κυρίως το τουριστικό Πρακτορείο Dolihi Tours. Διαθέτει γραφείο στον Άγιο Κήρυκο Ικαρίας και στον Αρμενιστή.

Η περιοχή των Φούρνων δεν έχει τουριστικό πρακτορείο, το οποίο να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες των «οργανωμένων» τουριστών στο διάστημα της παραμονής τους εκεί με αποτέλεσμα να μην εκπροσωπείται στους Tour Operators και να μη δέχεται επισκέπτες Package Tour. Δέχεται μεμονωμένους επισκέπτες οι οποίοι έρχονται μέσω θαλάσσης. Διαθέτει πρακτορείο έκδοσης εισιτηρίων για πλοία, δελφίνια, κλπ.

2.6 Τα Τουριστικά Καταλύματα

Τα Τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν αρκετά ξενοδοχεία και ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων. Στο παρελθόν υπήρχαν μόνο ενοικιαζόμενα δωμάτια με κοινόχρηστα μπάνια. Η βελτίωση της ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών διαμονής είναι θεαματική ειδικά από την δεκαετία 1980-1990 και μετά. Παρόλα αυτά δεν υπάρχει ακόμα στη χωρική ενότητα μελέτης ξενοδοχείο Α' κατηγορίας ή κατηγορίας πολυτελείας, χαρακτηριστικό για τη σύνθεση του τουριστικού Προϊόντος της περιοχής.

Η Περιοχή του Δήμου Ραχών έχει τις Περισσότερες τουριστικές μονάδες και προσφέρει υμηλότερου επιπέδου υπηρεσίες. Διαθέτει κλίνες Β' κατηγορίας, αρκετά ξενοδοχεία Γ' κατηγορίας και πληθώρα ενοικιαζόμενων δωματίων και επιπλωμένων διαμερισμάτων κυρίως νέας κατασκευής. Κλίνες σε μονάδα Β' κατηγορίας διαθέτει και ο Δήμος Ευδήλου, ενώ ο Δήμος Αγίου Κηρύκου δεν έχει καμία μονάδα Β' κατηγορίας και οι Φούρνοι δεν έχουν καθόλου ξενοδοχεία.

2.6.1 Ξενοδοχεία

Πίνακας 2

Ξενοδοχειακό Δυναμικό Περιοχής Δήμου Ραχών

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΛΕΙΤ.	ΠΕΡΙΟΧΗ
ΕΡΩΦΙΛΗ	B	53	5-10	Αρμενιστή
ΜΕΣΑΚΤΗ	B	80	4-10	Γιαλισκάρι
ΙΚΑΡΟΣ STAR	Γ	30	5-10	Γιαλισκάρι
CAVOS BAY	Γ	79	4-10	Αρμενιστή
ΔΑΙΔΑΛΟΣ	Γ	50	4-10	Αρμενιστή
ΡΑΧΕΣ	E	30	6-10	Ράχες
ΣΥΝΟΛΟ		322		

Πηγή: Ξενοδοχειακός Οδηγός της Ελλάδος, 2003

Πίνακας 3

Ξενοδοχειακό Δυναμικό Περιοχής Δήμου Ευδήλου

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	ΛΕΙΤ.	ΠΕΡΙΟΧΗ
ΑΘΕΡΑΣ	Γ	42	5-9	Ευδήλου
ΕΥΔΟΞΙΑ	Γ	12	4-10	Ευδήλου
ΚΕΡΑΜΕ	Γ	96	4-10	Ευδήλου
KARRA'S STAR	B	58	4-10	Αυλακίου
ΣΥΝΟΛΟ		208		

Πηγή: Ξενοδοχειακός Οδηγός της Ελλάδος, 2003

Πίνακας 4

Ξενοδοχειακό Δυναμικό Περιοχής Δήμου Αγίου Κηρύκου

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΛΕΙΤ.	ΠΕΡΙΟΧΗ
ΦΥΛΛΙΟΠΗ	Β	19	1-12	Αγιος Κήρυκος
ΑΝΘΕΜΙΣ	Γ	39	6-10	Θέρμα
ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Γ	20	5-10	Θέρμα
ΟΙΝΟΗ	Γ	32	5-10	Θέρμα
ΙΚΑΡΙΟΝ	Δ	48	5-10	Θέρμα
ANNA	Ε	26	3-10	Θέρμα
ΓΑΛΗΝΗ	Ε	39	7-9	Θέρμα
PENA	Ε	34	6-9	Θέρμα
ΚΑΣΤΡΟ	Γ	42	1-12	Αγιος Κήρυκος
ΑΚΤΗ	Ε	31	5-10	Αγιος Κήρυκος
ΚΑΡΡΑΣ	Ε	18	1-12	Αγιος Κήρυκος
ΙΣΑΒΕΛΛΑ	Ε	15	1-12	Αγιος Κήρυκος
ΣΥΝΟΛΟ		379		

Πηγή: Ξενοδοχειακός Οδηγός της Ελλάδος, 2003

2.6.2 Ενοικιαζόμενα Δωμάτια-Επιπλωμένα Διαμερίσματα

Όλοι οι Δήμοι της επαρχίας Ικαρίας διαθέτουν επιπλωμένα διαμερίσματα και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Τα Περισσότερα εκ των οποίων βρίσκονται στον Δήμο των Ραχών και κυρίως γύρω από την Περιοχή Γιαλισκάρι - Αρμενιστής - Νας. Στην περιοχή του Δήμου Αγίου Κηρύκου εκτός από τα παραπάνω υπάρχουν ξενώνες και οικοτροφεία. Οι ιδιοκτήτες αυτών των μονάδων έχουν συστήσει δύο συλλόγους ιδιοκτητών ενοικιαζομένων δωματίων. Ο ένας είναι Βορείου Ικαρίας και περιλαμβάνει το Δήμο Ευδήλου και το Δήμο Ραχών και ο άλλος είναι Νοτίου Ικαρίας και περιλαμβάνει μόνο το Δήμο Αγίου Κηρύκου και τους Φούρνους.

Από το Σύλλογο Βορείου Ικαρίας συγκεντρώθηκαν τα παρακάτω στοιχεία. Στο Δήμο Ραχών υπάρχουν 50 μονάδες εκμετάλλευσης ενοικιαζόμενων δωματίων με συνολική δυναμικότητα 550-600 κλίνες. Οι 20 εξ' αυτών, συνολικής δυναμικότητας γύρω στις 200 κλίνες, είναι ενοικιαζόμενα δωμάτια και οι υπόλοιπες είναι studios και επιπλωμένα διαμερίσματα. Άνω των δεκαπέντε ετών είναι 10-12 μονάδες. Οι υπόλοιπες 38-40 λειτούργησαν εντός της τελευταίας δεκαετίας. Άλλο ένα στοιχείο ενδεικτικό της τουριστικής ζήτησης είναι ότι οι μονάδες που κατασκευάζονται την τελευταία τριετία αποτελούνται από studios και μικρά επιπλωμένα διαμερίσματα. Οι μονάδες είναι μικρές με 10-16 κλίνες η κάθε μία και λειτουργούν με προσωπικό τους ιδιοκτήτες και τις οικογένειες τους. Στα δεδομένα αυτά δεν περιλαμβάνονται 10 μονάδες με 60-80 κλίνες, οι οποίες λειτουργούν χωρίς άδεια.

Στο Δήμο Ευδήλου λειτουργούν 12 μονάδες συνολικής δυναμικότητας 160 κλινών η πλειοψηφία των οποίων είναι ενοικιαζόμενα δωμάτια, τα περισσότερα εκ των οποίων βρίσκονται στους οικισμούς Εύδηλο και Κάμπο.

Οι μονάδες των δύο αυτών Δήμων λειτουργούν από Μάιο μέχρι και Σεπτέμβριο με πληρότητα 60 με 70 μέρες. Συγκεκριμένα:

- § 5 μέρες ταν Μάιο
- § 7-8 μέρες τον Ιούνιο

- § 20 μέρες τον Ιούλιο
- § 25-27 μέρες τον Αύγουστο
- § 10-12 μέρες τον Σεπτέμβριο

Σημαντικό είναι ότι μόνο το 35% περίπου από αυτήν την κίνηση είναι οργανωμένος τουρισμός και συγκεκριμένα αλλοδαποί, διότι οι ημεδαποί κάνουν κρατήσεις ατομικά. Η πλειοψηφία των αλλοδαπών τουριστών (80%) που προσέρχονται στην περιοχή του Δήμου Ραχών, μεμονωμένα ή μέσω πρακτορείου είναι Γερμανοί και διαμένουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια. Το διάστημα μεταξύ 10 Ιουλίου και 25 Αυγούστου το 90% των διανυκτερεύσεων είναι ημεδαποί. (Σύλλογος Ενοικιαζομένων δωματίων Βορείου Ικαρίας)

Στην Περιοχή του Δήμου Αγίου Κηρύκου λειτουργούν 15 μονάδες με σύνολο κλινών 182, εκ των οποίων 52 κλίνες σε ξενώνες, 112 σε οικοτροφεία, 18 σε επιπλωμένα διαμερίσματα. Από αυτά μόνο τα επιπλωμένα διαμερίσματα λειτουργούν όλον το χρόνο. Οι ξενώνες και τα οικοτροφεία λειτουργούν από αρχές Ιουνίου μέχρι τέλος Οκτωβρίου. Μέγιστη πληρότητα για τους ξενώνες τον Αύγουστο (86,3% το 2005) και Σεπτέμβριο (87,1% το 2005). Ενώ για τα οικοτροφεία έφθασε μέγιστη πληρότητα τον Αύγουστο του 2005 με 48,1% και για τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους 41,0%. Οι μονάδες εξυπηρετούν Κυρίως ημεδαπούς επισκέπτες που προσέρχονται στα ιαματικά λουτρά. Είναι παλαιάς κατασκευής και τα Περισσότερα έχουν ανακαινιστεί Πρόσφατα. Υπάρχουν ωστόσο μονάδες οι οποίες δεν λειτουργούν τα τελευταία χρόνια επειδή δεν κατάφεραν να εκσυγχρονιστούν (όπως Ράδιον, Σάμος).

2.6.3 Κάμπινγκ

Η χωρικά ενότητα μελέτης δεν διαθέτει κανένα οργανωμένο κάμπινγκ παρόλο που οι κάτοικοι άρχισαν να ασχολούνται με τον τουρισμό μετά την άφιξη των πρώτων ελεύθερων κατασκηνωτών.

2.7 Χώροι εστίασης, σίτισης και ψυχαγωγίας

2.7.1 Εστίαση, Σίτιση

Υπάρχουν διάσπαρτα στην περιοχή αρκετά καταστήματα σίτισης. Ειδικά στη βόρεια πλευρά της Ικαρίας η οποία είναι αποδέκτης και του μεγαλύτερου ποσοστού παραθεριστικού τουρισμού. Παρόλα αυτά είναι μετρημένα στα δάχτυλα του ενός χεριού τα καταστήματα που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν ένα γκρουπ των 50 ατόμων χωρίς προειδοποίηση. Η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών δεν είναι

ομοιογενής και δεν υπάρχουν αξιολογήσεις όπως υπάρχουν στα ξενοδοχεία ώστε να διασφαλίζεται ένα στάνταρ επίπεδο παροχής υπηρεσιών. Αναλυτικά ανα Δήμο λειτουργούν τα παρακάτω καταστήματα σίτισης:

-Δήμος Αγίου Κηρύκου

Στο Δήμο Αγίου Κηρύκου λειτουργούν 12 επιχειρήσεις σίτισης(Εστιατόρια, Ταβέρνες,Μεζεδοπωλεία) 20 επιχειρήσεις εστίασης (Καφεζαχαροπλαστεία,καφεμπάρ,καφενεία,night club)τα περισσότερα εκ των οποίων λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Πίνακας 5

Ταβέρνες-Εστιατόρια στο Δήμο Αγίου Κηρύκου

Ταβέρνες-Εστιατόρια	
ΦΙΛΟΤΙ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΤΟ ΤΖΙΒΑΕΡΙ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΚΛΗΜΑΤΑΡΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΣΤΟΥ ΤΣΟΥΡΗ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΓΛΑΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ	ΘΕΡΜΑ
ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΘΕΡΜΑ
ΑΥΡΑ	ΘΕΡΜΑ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ	ΘΕΡΜΑ
ΤΟΥ ΦΑΝΗ	ΞΥΛΟΣΥΡΤΗΣ
ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ	ΞΥΛΟΣΥΡΤΗΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ	ΞΥΛΟΣΥΡΤΗΣ
ΣΑΦΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ	ΦΑΡΟΣ
ΣΑΦΟΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ	ΦΑΡΟΣ
ΤΟ ΡΟΥΣΑΚΙ	ΛΕΥΚΑΔΑ
ΤΟ ΤΖΑΚΙ	ΓΛΑΡΕΔΟ
ΟΑΣΗ	ΧΡΙΣΤΟΣ
ΠΑΠΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΠΕΡΔΙΚΙ

Πίνακας 6

Café-Bar στο Δήμο Αγίου Κηρύκου

Cafe - bar	
ΑΠΕΡΙΧΟΥ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
REMEZZO	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
CAMELOT	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΦΤΕΡΟ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ALE CAFE	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
WHA-WHA	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
FLIC-FLAC	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΠΑΡΑ-5	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΘΕΡΙΝΟ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
BEST	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ

Πίνακας 7

Καφενεία στο Δήμο Αγίου Κηρύκου

ΙΚΑΡΟΣ	ΚΑΦΕΝΕΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΚΑΖΙΝΟ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ	

ΠΡΟΕΣΤΟΣ	ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ
ΗΛΙΟΣ	ΘΕΡΜΑ
ΚΡΙΟΣ	ΘΕΡΜΑ
ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟΥ	ΘΕΡΜΑ ΣΤΟ ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ

-Δήμος Ευδήλου

Στο Δήμο Ευδήλου λειτουργούν 17 επιχειρήσεις σίτισης(Εστιατόρια, Ταβέρνες,Μεζεδοπωλεία) και 20 επιχειρήσεις εστίασης(Καφεζαχαροπλαστεία,καφεμπάρ,καφενεία,night club)τα περισσότερα εκ των οποίων λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

-Δήμος Ραχών

Στο Δήμο Ραχών λειτουργούν 25 επιχειρήσεις σίτισης(Εστιατόρια, Ταβέρνες,Μεζεδοπωλεία) και 35 επιχειρήσεις εστίασης(Καφεζαχαροπλαστεία,καφεμπάρ,καφενεία,night club).Οι επιχειρήσεις λειτουργούν στις περιοχές Να και Αρμενιστή,από τις πιο τουριστικές του νησιού ,είναι εποχιακές και δουλεύουν μόνο τη θερινή περίοδο.

Υπάρχουν μονάδες οι οποίες έχουν καθιερωθεί τοπικά για την προσφορά σταθερά ποιοτικών υπηρεσιών όμως είναι αναγνωρίσιμες μόνο σε όσους τις έχουν ήδη επισκεφθεί και σε γνωστούς αυτών. Η πλειονότητα των επιχειρήσεων είναι οικογενειακού χαρακτήρα, λειτουργούν χωρίς εκπαιδευμένο προσωπικό και χωρίς προγραμματισμό και ως αποτέλεσμα δεν προσφέρουν σταθερής ποιότητας υπηρεσίες.

Ωστόσο λόγω του «αδιαχώριστου» του τουριστικού προϊόντος καθίσταται αναγκαία η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και στο σύνολο των χώρων εστίασης, σίτισης και ψυχαγωγίας. Ειδικά οι χώροι αυτοί στη χωρική ενότητα μελέτης χρήζουν βελτίωσης των προσφερομένων υπηρεσιών ώστε να είναι εφικτή η ικανοποίηση των προσδοκιών των πελατών (συμβατότητα -προτύπου- απόδοσης) και η διαμόρφωση σταθερής και ικανοποιητικής εικόνας για τον προορισμό.

2.7.2 Ψυχαγωγία

Τα δύο λιμάνια του νησιού, ο Άγιος Κήρυκος και ο Έυδηλος, καθώς και το καινούργιο αεροδρόμιο τους καλοκαιρινούς μήνες σφύζουν από ζωή. Επισκέπτες Έλληνες και ξένοι έρχονται να περάσουν τις διακοπές τους στο παραδοσιακό μας νησί, να ξεκουραστούν, να διασκεδάσουν και να χαρούν την πεντακάθαρη θάλασσα του Ικάριου πελάγους.

Ο επισκέπτης βγαίνοντας από το λιμάνι του Αγίου Κηρυκου ή του Ευδήλου μπορεί να δει από τις δύο πλευρές του δρόμου τα τραπεζάκια από τα κάθε λογής μαγαζιά, καφενεία, ταβέρνες, μπαράκια γεμάτα από κόσμο, δίνουν κατευθείαν μια ατμόσφαιρα κεφιού και ανεμελιάς.

Στην Περιοχή δεν υπάρχει Θέατρο ή σινεμά. Διοργανώνονται ωστόσο κατά τη θερινή περίοδο αρκετές εκδηλώσεις κυρίως μουσικές, αλλά και θεατρικές συνήθως από τα μέσα Ιουλίου μέχρι τα μέσα Αυγούστου, εποχή που εορτάζονται και τα Ικάρια Ελευθέρια (η απελευθέρωση της Ικαρίας από τους Τούρκους 17 Ιουλίου 1912). Την ίδια περίοδο διοργανώνονται και εκδηλώσεις κλασσικού ρεπερτορίου (συναυλίες κλασσικής μουσικής, κλπ) από τον Σύλλογο Ικάρων Επιστημόνων.

2.8 Καταστήματα

Στην επαρχία Ικαρίας λειτουργούν 212 εμπορικά καταστήματα εκ των οποίων 110 λειτουργούν στο Δήμο Αγίου Κηρύκου, 43 στο Δήμο Ευδήλου, 32 στο Δήμο Ραχών και 27 στο Δήμο Φούρνων.

2.9 Υποδομή - Δημόσιες Υπηρεσίες

Οι δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα δεν είναι τόσο αναπτυγμένες όσο στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης με αποτέλεσμα οι τουρίστες να διαμαρτύρονται για την παροχή υπηρεσιών.Κύριο πρόβλημα, το οποίο εντοπίζεται και στην Ικαρία, είναι ότι δεν υπάρχει τουριστική αστυνομία και η παροχή πληροφοριών για θέματα π.χ. υγείας ή διευθέτησης απρόβλεπτων καταστάσεων (απώλεια πιστοποιητικών, χρημάτων, κλπ)

εναποφύεται σε εργαζόμενους σε χώρους υποδοχής τουριστών, χωρίς τη σχετική κατάρτιση.

2.9.1 Υγεία

Τα τελευταία δέκα χρόνια έγιναν σημαντικά βήματα για την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα αυτό. Συγκεκριμένα υπάρχουν δύο χειρουργοί, δύο παθολόγοι, δύο Ω.Ρ.Λ, δύο καρδιολόγοι, ένας γυναικολόγος, δύο μαιές, αναισθησιολόγος, παιδίατρος, οδοντίατρος, μικροβιολόγος, στο νοσοκομείο Αγίου Κηρύκου το οποίο λειτουργεί και ως εφημερεύον 24 ώρες το 24ώρο, 365 μέρες το χρόνο. Το Ιατρικό Κέντρο Ευδήλου επίσης εφημερεύει συνεχώς, ενισχυόμενο και από ιατρούς των υπόλοιπων περιφερειακών ιατρειών. Εδώ εργάζονται τρεις ιατροί Γενικής Ιατρικής και ένας αγροτικός. Στις Ράχες υπάρχει επίσης Κέντρο Υγείας το οποίο εφημερεύει. Στην Ικαρία λειτουργούν και τέσσερα περιφερειακά ιατρεία επανδρωμένα με αγροτικούς ιατρούς. Στους Φούρνους λειτουργεί Ιατρικό Κέντρο επανδρωμένο με μαιά, αγροτικό ιατρό. Ωστόσο στην επαρχία Ικαρίας δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν σοβαρά περιστατικά για τα οποία επιδιώκεται η αερομεταφορά, δεν είναι πάντα εφικτή.

2.9.2 Αθλητικές υποδομές

Οι αθλητικές υποδομές είναι ελάχιστες και θεωρείται αναγκαίο να αυξηθούν αλλά και να αναβαθμιστούν οι υπηρεσίες που παρέχουν. Εξαιρεση αποτελεί το γήπεδο στίβου-ποδοσφαίρου και το κλειστό γυμναστήριο που βρίσκονται στον Άγιο Κήρυκο. Υπάρχουν ακόμα:

- τρία ανοιχτά γήπεδα μπάσκετ, ένα στον Άγιο Κήρυκο, ένα στη Δάφνη Ευδήλου και ένα στις Ράχες
- δύο γήπεδα ποδοσφαίρου: ένα στις Ράχες και ένα στους Φούρνους
- ένα μίνι γήπεδο ποδοσφαίρου (πέντε επί πέντε) στον Κάμπο Ικαρίας.

2.9.3 Ασφάλεια

Η Περιοχή είναι ασφαλής, δεν γίνονται ληστείες, διαρρήξεις, επιθέσεις σε ανθρώπους και γενικά δεν υπάρχει εγκληματικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

3.1 Ιαματικά Λουτρά-Θεραπευτικές Ιδιότητες

Η ιστορία των λουτρών είναι συνδεδεμένη με την ιστορία του τόπου μας. Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν από τους πρώτους που χρησιμοποίησαν τα λουτρά, όπως επίσης αρχαίοι Έλληνες γιατροί, φυσικοί, ιστορικοί, και γεωγράφοι ήταν οι πρώτοι που ασχολήθηκαν με τις πηγές και τα μεταλλικά ύδατα. Στα Ασκληπιεία από τον 13ον π.Χ. αιώνα χρησιμοποιούσαν τα λουτρά για θεραπευτικούς λόγους. Πρώτος παρατηρητής των ιαματικών υδάτων υπήρξε ο ιστορικός Ηρόδοτος, προηγήθηκε του Ιπποκράτη, περιγράφοντας μάλιστα αρκετές ιαματικές πηγές. Τύχη καλή προίκισε την Ικαρία με τον ανεκτίμητο πλούτο των ιαματικών υδάτων. Οι πηγές της Ικαρίας θεωρούνται μεταξύ των πλέον ραδιενεργών πηγών του κόσμου. Ανάμεσα στις δεκαεπτά (17) κυριότερες ιαματικές πηγές της Χώρας μας, είναι γνωστή η Ικαρία για τις δικές της, που βρίσκονται στην περιοχή του Δήμου Αγίου Κηρύκου. Ανήκουν στην κατηγορία των θερμών ραδιενεργών αλιπηγών διαφέροντας μεταξύ τους ως προς την ένταση της [ραδιενέργειας](#) και την θερμοκρασία. Υπάρχουν οκτώ (8) θερμοπηγές που αναβλύζουν σε διάφορα σημεία του νησιού. Ανήκουν στην κατηγορία των υπέρθερμων ραδιενεργών αλιπηγών, διαφέροντας μεταξύ τους ως προς το ποσό της ραδιενέργειας και της θερμοκρασίας. Από αυτές οι πηγές Θερμό και Χλιό - Θερμό βρίσκονται δυτικά του Αγίου Κηρύκου και σε απόσταση 2.500 μ. και 1.800 μ. αντίστοιχα στην περιοχή Λευκάδας. Η πηγή Μουσταφά - Λίτζα βρίσκεται σε μικρή απόσταση ανατολικά του Επαρχείου μέσα στην πόλη του Αγ. Κηρύκου. Πέντε πηγές του Σπηλαίου του Παμφίλη, του Κράτσα, της Αρτέμιδος και του Απόλλωνος βρίσκονται στην περιοχή των Θερμών. Στην Β.Α. ακτή του νησιού βρίσκεται η πηγή της Αγίας Κυριακής. Στην περιοχή του Ξυλοσύρτη αναβλύζει μια άλλη πηγή 10μ. από την θάλασσα με την ονομασία "Αθάνατο νερό". Το νερό της πηγής αυτής διουρητικό, βοηθάει στην αποβολή λίθων και άμμου από τα νεφρά

και την κύστη. Την υψηλή ραδιενέργεια των πηγών της Ικαρίας διαπίστωσε πρώτος ο Μ. Περτέσης τα έτη 1936 και 1938. Η πρώτη μελέτη της αξιοποίησης των θερμομεταλλικών πηγών της Ικαρίας έγινε το 1962 από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Κ.Μακρή). Σύμφωνα με την μελέτη του Υπουργείου Συντονισμού (1980), παρατηρούνται αλλαγές στην συγκέντρωση του ραδονίου και στην χημική σύσταση των πηγών.

Το ποσό της ραδιονούχας δράσης και η Θερμοκρασία των Πηγών της Ικαρίας έχει ως εξής:

Πίνακας 8

Μονάδες Mache, Θερμοκρασία και Ποσότητα νερού ανά Πηγή

ΠΗΓΗ	ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΠΑΡΟΧΗ <i>μ3/24h</i>
Κράτσα Θέρμων	54,0° C	16,48 μον.Mache	480
Μουσταφά- Λίτζα	47,0°C	396,6 μον.Mache	1200
Απόλλωνος Θέρμων	45,4° C	307,6 μον.Mache	480
Αρτέμιδος Θέρμων	50,4° C	351,6 μον.Mache	240
Παμφίλη Θέρμων	52,4° C	30,5 μον.Mache	1032
Σπηλαίου Θέρμων	54,0° C	6,50 μον.Mache	600
Αγίας	40,3° C	44 μον.Mache	2760*

Κυριακής			
Χλιο-Θερμό	43,5° C	43,95 μον.Mache	-
Θερμό	58,7° C	9μον.Mache	-

Πηγή: Μελέτη Αξιοποίησεως Θερμομεταλλικών Πηγών Νήσου Ικαρίας του Νομού Σάμου 1980 σ.32-37

*Σε αυτήν την πηγή η ποσότητα παροχής νερών είναι ενδεικτική

Τα ύδατα των θερμομεταλλικών πηγών Ικαρίας θεωρούνται κατάλληλα για την θεραπεία ή ανακούφιση από τα συμπτώματα των παρακάτω παθήσεων (Φραντζέσκος Φρ., 1999, σ.21-23):

1. Υπόξεις και χρόνιες αρθροπάθειες (εκφυλιστικές και ρευματολογικές). Επίσης συμβάλλει στη μείωση δυσκαμψίας αρθρώσεων και μυών σε παθήσεις όπως: ρευματοειδής αρθρίτιδα, αγκυλοποιημένη αρθρίτιδα, αρθρίτιδα ώμου, γόνατος, ισχίου και σε παθήσεις τενόντων και των αρθρικών ορογόνων θυλάκων.
2. Ουρική αρθρίτιδα με τη συμβολή του ραδονίου στη διάλυση του ουρικού οξέος και στη μετέπειτα αποβολή του από τον Οργανισμό μέσω της διούρησης.
3. Νευραλγίες, νευρίτιδες και μυιτιδες. Καταπραϋντική και αντιφλεγμονώδη δράση σε παθήσεις όπως: οσφυαλγίες, ισχιαλγίες, ωμοβραχιόνιες νευραλγίες, νευραλγία τριδύμου.
4. Γυναικολογικές παθήσεις όπως: σαλπγγίτιδα, τραχηλίτιδα, σαλπγγική στείρωση (όπου αυτά είναι συνέπεια προηγούμενων φλεγμονών), αλλά και τταθήσεων που οφείλονται σε ορμονικές διαταραχές όπως στείρωση και οστεοπόρωση.
5. Διαταραχές των ενδοκρινών αδένων διότι περιέχει σε μικρές ποσότητες οιστρογόνες ενώσεις .

6. Ορισμένες περιπτώσεις ανωμαλιών του κυκλοφορικού συστήματος.

7. Αλλεργικές διαταραχές του ανωτέρω αναπνευστικού συστήματος και φλεγμονώδεις παθήσεις όπως: χρόνιες βρογχίτιδες, χρόνια πνευμονικό εμφύσημα, ασθματικές καταστάσεις, χρόνια ρινίτιδα, φαρυγγίτιδα, λαρυγγίτιδα.

8. Δερματικές παθήσεις όπως: έκζεμα, νεανική ακμή, κνησμός, ικτερίδα, δερματολογικές αλλεργίες.

9. Μετατραυματικές και μετεγχειρητικές παθήσεις όπως: υπολειμματικοί πόνοι, δυσκαμψίες σε κατάγματα, διαστρέμματα, εξάρθρωματα και θλάσεις μυών.

10. Χρόνια κόπωση και άγχος. Λόγω του ότι είναι πλούσια σε ιχνοστοιχεία, άλατα και άλλες ωφέλιμες ενώσεις συμβάλλουν στη χαλάρωση, ξεκούραση και αναζωογόνηση του οργανισμού.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν υπάρχει κίνδυνος από την ραδιενέργεια των θερμομεταλλικών πηγών κατά το λούσιμο γιατί η ραδιενέργεια που έχουν οφείλεται αποκλειστικά στο ραδόνιο, το οποίο και αποβάλλεται, και όχι σε άλατα ραδίου. Ακόμη ο τρόπος χρήσης των υδάτων μειώνει αισθητά το ποσό της ραδιενέργειας.

3.2 Διαχρονική εξέλιξη ιαματικού τουρισμού

Οι Πηγές της Ικαρίας μέχρι το 1940, αλλά και τα πρώτα χρόνια μετά τον εμφύλιο, αποτελούσαν τον σημαντικότερο πόλο έλξης του νησιού, είναι γνωστές από την αρχαιότητα και αναφέρονται στον Ιπποκράτη ως ένα από τα Ασκληπιεία. Εκεί έγιναν τα Πρώτα καταλύματα, σώζεται σχετικό οίκημα στα Θέρμα από το 1886, εποχή Τουρκοκρατίας ακόμα για την Ικαρία, και οι επισκέπτες έρχονταν από τα γύρω νησιά ελκυόμενοι από τη φήμη για τις θεραπευτικές ιδιότητες των λουτρών (Μελάς 1., 1955). Ο τελευταίος εκσυγχρονισμός στις εγκαταστάσεις των λουτρών έγινε το 1920 με 1930, λίγα χρόνια μετά την απελευθέρωση της Ικαρίας από τους

Τούρκους (17 Ιουλίου 1912).

3.3 Η Ραδιενέργεια των Θερμομεταλλικών-Μεταλλικών νερών της Ικαρίας και η προέλευσή τους

Η ραδιενεργά είναι τα μεταλλικά νερά, που παρουσιάζουν εκπομπή ραδίου. Την ιδιότητα αυτή αποκτούν τα νερά, που από την επαφή τους με ραδιενεργά ορυκτά που τυχόν συναντούν ή συναντούν κατά την υπόγεια κυκλοφορία τους. Το κυριότερο ραδιενεργό στοιχείο του στερεού φλοιού της γης είναι το ουράνιο. Από τη μεταστοιχείωση του προκύπτει το ράδιο και η εκπομπή ραδίου, το ραδόνιο. Για να υπάρχουν επομένως ραδιενεργά μεταλλικά νερά, δεν είναι απαραίτητο να διέρχονται από τα κοιτάσματα ουρανίου.

Η Ισχυρή ραδιενέργεια των θερμομεταλλικών πηγών της Ικαρίας, αποδίδεται στο ότι γειτονεύουν με τον γρανοδιορίτη του Ξυλοσύρτη. Ουρανοδιορίτης αυτός συνοδεύεται από πολυάριθμες αλπιτικές και πυγματικές αποφύσεις, που διαχωρίζουν όχι μόνο τη μάζα αυτού, αλλά και τον γενευσιακό και τον σχιστολυθικό του μανδύα στη περιοχή εμφανίσεως των πηγών. Μέσα στις πυγματικές πηγές της Ικαρίας ή στην περιοχή εκπομπής τους δεν αναμένονται υψηλές συγκεντρώσεις ουρανίου. Στην περιοχή των πηγών του Αγ. Κηρύκου υπάρχουν υδροθερμικά κοιτάσματα, που είναι: οξειδία-υδροξείδια Fe μέσα στα μάρμαρα, ή χαλαζιακές φλέβες με σιδηροπυρίτη στη θέση Γαλαρίες πάνω και βοριοανατολικά των θερμών, περισσότερο οξειδομένα προς λειμωνίτη, μαλαχίτη και αζουρίτη.

Μετά από παρατηρήσεις που έγιναν στις πηγές, με το μετρητή Geiger έδωσαν ενδείξεις για ύπαρξη ωτονίτη ή ασβεστοουρανίτη. Επίσης είναι γνωστή και η παρουσία απατίτη ή φωσφορικό ασβέστιο.

Είναι δεδομένο να εμφανίζονται στους πηγματίτες του γρανοδιορίτη του Ξυλοσύρτη και ορυκτά μοναζίτη, άλτου δηλαδή μετ' ασβεστίου φωσφορικού άλατος. Ο μοναζίτης είναι θοριούχο φωσφορικό δημήτριο με ασβέστιο στο οποίο οφείλονται τα ραδιενεργά νερά της Ικαρίας.

Τα νερά καθώς έρχονται σε επαφή, κατά την υπόγειά τους διαδρομή, με τα ορυκτά των πηγματιτικών αποφύσεων του γρανοδιορίτη του Ξυλοσύρτη και με τα προϊόντα μεταστοιχειώσεως αυτών γίνονται ραδιενεργά.

Η περιοχή των Θερμών Ικαρίας αποτελείται από γνεύσιους του γνευσιακού πυρήνα του νήσου και από τα εναλλασσόμενα στρώματα μαρμαρυγιακών σχιστολίθων, μαρμάρων και φυλλιτών που επικάθονται στους γνεύσιους. Τα τελευταία αναπτύσσονται μέχρι την επιφάνεια αναβλύσεως των θερμομεταλλικών νερών του συγκροτήματος. Η θερμοκρασία και ραδιενέργεια εξαρτάται από τις ειδικές γεωλογικές – λιθολογικές συνθήκες του υπεδάφους της περιοχής και διατηρούν τα χαρακτηριστικά τους μέχρι την επιφανειακή τους εκροή.

3.4 Ανάλυση δεδομένων ιαματικού τουρισμού

Παρόλο που είναι μία από τις σημαντικότερες πηγές της χώρας με μεγάλες δυνατότητες σε ποσότητες ιαματικών υδάτων, τα ιαματικά λουτρά της Ικαρίας δεν αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια, σε αντίθεση με τις άλλες λουτροπόλεις της Ελλάδας. Κρίνεται λοιπόν σκόπιμο να διερευνηθούν τα αίτια αυτής της ύφεσης και οι δυνατότητες ανάκαμψης.

Με δεδομένη τη μείωση των αφίξεων, των λούσεων και των διανυκτερεύσεων που αφορούν τον ιαματικό τουρισμό έγινε προσπάθεια καταγραφής των αιτιών ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού γενικά, αλλά και των προβλημάτων που ανακόπτουν την αναπτυξιακή πορεία του στην επαρχία καρίας.

Η δημιουργία ενός σύγχρονου και ισχυρού τομέα αματικού τουρισμού προϋποθέτει την ύπαρξη των παρακάτω παραγόντων :

-Έντονη ιστορική πεποίθηση στην αξία της ιαματικής θεραπείας. Τα λουτρά της Ικαρίας από την αρχαιότητα ελκύουν επισκέπτες στο νησί με σκοπό την ίαση από ασθένειες που τους ταλαιπωρούν ή απλώς την ανακούφιση από οδυνηρά συμπτώματα.

-Αποδοχή της ιαματικής θεραπευτικής αγωγής από τα ιατρικά επαγγέλματα. Οι θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών του νησιού έχουν καταγραφεί και είναι ιατρικά αποδεκτές.

- Η διάθεση του Τομέα της ασφάλισης (ασφαλιστικών ταμείων και εταιριών) να επιχορηγήσουν την ιαματική αγωγή ή το σύνολο της διαμονής σε ένα ιαματικό θέρετρο. Τα ασφαλιστικά ταμεία της Ελλάδος

επιδιοτούν τη λουτροθεραπεία μετά από σχετική Ιατρική γνωμάτευση και εφόσον προσκομιστούν τα σχετικά δικαιολογητικά.

Οι παράγοντες αυτοί στη χωρική ενότητα που εξετάζουμε είναι δεδομένοι. Τι είναι αυτό λοιπόν που δημιουργεί ανασταλτικό παράγοντα στην ανάπτυξη της περιοχής με άξονα τον ιαματικό τουρισμό;

Στο διάστημα του μεσοπολέμου τα ιαματικά λουτρά της Ικαρίας προσέλκυαν τουρισμό με υψηλή κατά κεφαλή δαπάνη, από τις γειτονικές περιοχές. Ο λόγος ήταν κυρίως οι επενδύσεις που έγιναν μεταξύ 1920 και 1930 και οι υψηλής ποιότητας υπηρεσίες που προσφέρονταν για την εποχή. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος, ο εμφύλιος αμέσως μετά, αλλά και η χρόνια δικαστική διαμάχη για το ιδιοκτησιακό καθεστώς των λουτρών μεταξύ ΕΟΤ και Δήμου Αγίου Κηρύκου (κράτησε μέχρι τη δεκαετία του 1980) δεν δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για περαιτέρω εκσυγχρονισμό των μονάδων και αναβάθμιση του επιπέδου υπηρεσιών.

Οι εγκαταστάσεις των λουτρών είναι απαρχαιωμένες και παρέχουν ελάχιστες από τις υπηρεσίες που αποζητούν οι επισκέπτες ιαματικών προορισμών. Συγκεκριμένα από τις παρακάτω υπηρεσίες, που είναι δυνατόν να προσφερθούν σε ένα ιαματικό κέντρο, η περιοχή των Θέρμων προσφέρει μόνο ατομικούς λουτήρες .

Υπηρεσίες Ιαματικών Κέντρων:

- Ατομικοί λουτήρες
- Ατομικοί λουτήρες με υδρομασάζ
- Πισίνες
- Πισίνες με υδρομασάζ
- Δεξαμενή κινησιοθεραπείας
- Καταιωνήσεις
- Σάσυνα
- Ατμόλουτρα
- Θάλαμος ομαδικής εισπνοθεραπείας
- Θέσεις ατομικής εισπνοθεραπείας
- Θέσεις ποσιθεραπείας
- Γαλβανικά- φαραδικά- διαδυναμικά ρεύματα
- Υπεριώδεις - υπέρυθρες ακτίνες

- Υπέρηχοι
- Δινόλουτρο
- Παραφινόλουτρο
- Θερμά- ψυχρά επιθέματα
- Θέσεις χειρομασάζ
- Θέσεις ηλεκτρικού μασάζ
- Αίθουσα ατομικής γυμναστικής
- Αίθουσα ομαδικής γυμναστικής με όργανα

Επιπροσθέτως στην περιοχή που βρίσκονται τα ιαματικά λουτρά Θέρμα Ικαρίας, αλλά και στο σύνολο του Δήμου Αγίου Κηρύκου δεν υπάρχουν Β' κατηγορίας ξενοδοχειακές μονάδες .Τα περισσότερα καταλύματα που υπάρχουν στην περιοχή είναι ξενώνες, οικοτροφεία και επιπλωμένα διαμερίσματα. Η πλειονότητα των επισκεπτών για τα έτη 1993 -1996 είναι Έλληνες, 99%, (ΚΕΠΕ 29, 2000, σ.1 10), συνήθως μεγαλύτερης ηλικίας, λιγότερο ελαστικοί στις συνήθειες τους και επιθυμούν περισσότερες υπηρεσίες οι οποίες θα διευκολύνουν την παραμονή τους στην Ικαρία. Οι επισκέπτες από το εξωτερικό είναι ελάχιστες εξαιρέσεις, μόλις 1% για το διάστημα 1993 -1996.

Αλλά και η αγορά του ιαματικού Τουρισμού γενικά παρουσιάζει διαφοροποιήσεις. Συγκεκριμένα παρατηρείται κάμψη ως προς τη ζήτηση για παραδοσιακής μορφής προϊόν. Το λιτό περιβάλλον και οι οικονομικές τιμές που ήταν το ζητούμενο για τους επισκέπτες των ιαματικών λουτρών παλαιότερα δεν είναι πια επαρκή. Οι σύγχρονοι «άνω των πενήντα» είναι πολύ πιο δραστήρια άτομα σε σημείο, που να θεωρείται αναγκαία η παρουσία επικουρικών εγκαταστάσεων αναψυχής .Οι λουτροπόλεις που πραγματοποίησαν ανακαινίσεις και εμπλούτισαν το προϊόν τους κατόρθωσαν να γίνουν μεγάλα τουριστικά θέρετρα, όπως Baden-Baden (Γερμανία), Karlovy Vary (Τσεχοσλοβακία), Divonne-les-Bains (Γαλλία),Montecatini (Ιταλία).

Η υψηλού επιπέδου παροχή υπηρεσιών είναι πλέον ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά ζήτησης θεραπευτικού τουρισμού. Ο ιαματικός τουρισμός παρόλο που είναι συνδεδεμένος με τον παράγοντα υγεία για να αναπτυχθεί θα πρέπει να ακολουθήσει τους Κανόνες του Τουρισμού . Πρέπει να διορθώσει την εικόνα του νοσοκομειακού χαρακτήρα, να αξιοποιήσει βέβαια την υπάρχουσα υποδομή, αλλά να διαφοροποιήσει το παρεχόμενο προϊόν και να αναβαθμίσει και εμπλουτίσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Τα ιαματικά λουτρά Ικαρίας μπορούν να αποτελέσουν κυρίαρχο σημείο της ανάπτυξης στην περιοχή διότι:

- Είναι αναγνωρισμένα από το κράτος ως ιαματικά λουτρά.
- Χαίρουν διεθνούς καταξίωσης, λόγω των θεραπευτικών τους ιδιοτήτων.
- Δύνανται να συντελέσουν στην άμβλυση της εποχικότητας.
- Μπορούν να συμβάλλουν στην αύξηση των εισοδημάτων στην περιοχή, εφόσον αναβαθμιστούν οι σχετικές υποδομές (χώροι λούσεων) και οι σχετικές ανωδομές (κατηγορία κλινών Και ποιότητα παρεχομένων υπηρεσιών. Η αύξηση αυτή είναι αναγκαία για την ανάπτυξη της περιοχής.

Ο Δήμος Αγίου Κηρύκου ως ιδιοκτήτης μονάδων ιαματικού τουρισμού, αλλά και οι ιδιώτες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου, αλλά και των Αναπτυξιακών Νόμων για να αναβαθμίσουν και να εμπλουτίσουν το προϊόν της περιοχής τους, γεγονός που θα λειτουργήσει ως βασικός μοχλός ανάπτυξης για το Δήμο Αγίου Κηρύκου και την επαρχία γενικότερα.

3.5 Οι απαιτούμενοι Πόροι για την ανάπτυξη του Τουρισμού Υγείας

Οι μεταβολές που επήλθαν κατά την τελευταία δεκαετία στα κοινωνικά και καταναλωτικά πρότυπα οδήγησαν στην εμφάνιση αναγκών για νέα τουριστικά προϊόντα. Οι επιταγές της προληπτικής θεώρησης της υγείας, της δημιουργικής εκμετάλλευσης του ελεύθερου χρόνου και ο περιορισμός των φαρμάκων συνέβαλαν στην διαφοροποίηση της ζήτησης και την αντίστοιχη διαμόρφωση της προσφοράς στο χώρο του τουρισμού υγείας.

Στα πλαίσια αυτά, παρατηρούμε τη σταδιακή διεύρυνση της αγοράς, στην οποία, εκτός των ατόμων μεγάλης ηλικίας και περιορισμένου εισοδήματος, συμμετέχουν ολοένα και περισσότερο άτομα νεαρότερων και μεσαίων ηλικιών με υψηλότερα εισοδήματα επιζητώντας τουριστικές υπηρεσίες που σχετίζονται με την υγιεινή, το περιβάλλον, τη διατροφή, την άθληση, σε συνδυασμό με προγράμματα θεραπείας και αναζωογόνησης. Στόχος των ατόμων αυτών είναι η γενικότερη ανάνηψη του οργανισμού, η πρόληψη, η βελτίωση της αισθητικής, η σωματική και ψυχική ανανέωση.

Η εμφάνιση αυτού του νέου τμήματος της ζήτησης υπηρεσιών τουρισμού υγείας οδήγησε πολλές χώρες με παράδοση να προσαρμόσουν αντίστοιχα την προσφορά τους με την κατασκευή σύγχρονων κέντρων τουρισμού

υγείας στη θέση των παλαιών λουτρικών εγκαταστάσεων. Τα κέντρα αυτά διαθέτουν σύγχρονα ιατρεία, εξοπλισμένα γυμναστήρια, ειδικά προγράμματα υγιεινής διατροφής, δίαιτας και ομορφιάς, μασάζ, σάβουνα, καθώς και τεχνολογικό εξοπλισμό για φυσικές μεθόδους θεραπείας, ενώ προσφέρουν επιπλέον πλήθος δυνατοτήτων αναψυχής και αθλητικών δραστηριοτήτων.

Στον Ευρωπαϊκό χώρο, τα σύγχρονα κέντρα Τουρισμού υγείας δημιουργούνται κυρίως με επίκεντρο την προσφορά θεραπευτικών ή προληπτικών υπηρεσιών που βασίζονται στην εκμετάλλευση των ιαματικών ιδιοτήτων του μεταλλικού νερού, του κοινού νερού ή του θαλάσσιου νερού και των υποπροϊόντων τους. Έτσι, παράλληλα με τις παραδοσιακές εγκαταστάσεις των ιαματικών πηγών δημιουργούνται κέντρα θαλασσοθεραπείας και υδροθεραπείας.

Όσον αφορά την Θέση εγκατάστασης ενός τέτοιου κέντρου, σημειώνεται ότι στην περίπτωση των κέντρων υδροθεραπείας και θαλασσοθεραπείας υπάρχουν περισσότερες εναλλακτικές δυνατότητες επιλογής, ενώ στην περίπτωση των Κέντρων ιαματικών λουτρών οι συνθήκες επιλογής είναι περιοριστικές και καθορίζονται από τη θέση της ιαματικής πηγής και τη *σύσταση* των νερών της.

Κατά κανόνα, τα περισσότερα κέντρα βρίσκονται σε περιοχές με αξιόλογο φυσικό περιβάλλον και προσφέρουν προϊόντα των οποίων τα βασικά συστατικά προέρχονται από φυσικές πηγές ενώ παράλληλα παρέχουν στους πελάτες τους ευρύ φάσμα υπηρεσιών υγείας και αναψυχής, σε συνδυασμό με υψηλής ποιότητας εγκαταστάσεις διαμονής. Επιπλέον, οι υπηρεσίες υγείας συνδυάζονται ως επί το πλείστον με την προσφορά άλλων τουριστικών υπηρεσιών αναψυχής, αναζωογόνησης, σπορ, και ποιοτικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Με βάση τις προδιαγραφές αυτές, δημιουργούνται συγκροτήματα που διαθέτουν την **γενική και ειδική υποδομή** που απαιτείται για την συγκεκριμένη μορφή τουρισμού, όπως κέντρα θεραπείας, κλινικές, κατάλληλος τεχνολογικός εξοπλισμός, εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό, κλπ., που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης θεραπείας.

Επιπλέον, σε πολλές Ευρωπαϊκές λουτροπόλεις προσφέρονται στους λουόμενους και στους συνοδούς τους *δυνατότητες παράλληλης ενασχόλησης με διάφορες ειδικές μορφές τουρισμού*. Οι ενασχολήσεις αυτές μπορεί να αποτελούν τμήμα του ακολουθούμενου προγράμματος θεραπείας ή να προσφέρονται ως ευκαιρίες ευχαρίστησης και δημιουργικής ενασχόλησης στα πλαίσια του ελεύθερου χρόνου. Οι συμπληρωματικές δυνατότητες που προσφέρονται για άλλες ειδικές ή εναλλακτικές μορφές τουρισμού στα πλαίσια του οικισμού της λουτρόπολης ή της ευρύτερης περιφέρειας, αποτελούν σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης της ελκυστικότητας της.

Συνοψίζοντας όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή και τη διεθνή εμπειρία, στους απαιτούμενους πόρους για την ανάπτυξη του σύγχρονου προτύπου του τουρισμού υγείας συγκαταλέγονται:

- Φυσικοί ιαματικοί πόροι(ιαματικό νερό,θαλασινό νερό,ιαματικά αέρια,πηλοί,κτλ.)
- Αξιόλογο φυσικό περιβάλλον το οποίο να συμβάλλει στη γενικότερη αίσθηση ψυχικής ανάτασης και ήρεμίας.
- Ευχάριστο πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό περιβάλλον.
- Ανεπτυγμένο δίκτυο υποδομών και υπηρεσιών στην ευρύτερη περιφέρεια.
- Άνετες ,σύγχρονες εγκαταστάσεις σε ενιαία ανάπτυξη με τους χώρους διαμονής,εξυπηρετήσεων και αναψυχής.
- Πλήρης ιατρικός και τεχνολογικός εξοπλισμός για την παροχή ευρύτατου φάσματος θεραπευτικών και προληπτικών φροντίδων υγείας και αισθητικής περιποίησης.
- Συμπληρωματικές εγκαταστάσεις για δραστηριότητες άθλησης και αναψυχής που δεν συναρτώνται άμεσα με την ιατρική περίθαλψη.
- Υποδομή για τη δυνατότητα παράλληλης υποστήριξης υπηρεσιών πλέγματος ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Παράλληλα με τα ανωτέρω υπάρχει μία άλλη σειρά καθοριστικών στοιχείων που προσδίδουν **ιδιαιτέρη ταυτότητα** στο συγκεκριμένο τουριστικό προϊόν καθιστώντας το ελκυστικό και διακριτό σε σχέση με άλλα ομοειδή προϊόντα. Τέτοια στοιχεία είναι η **ιστορική παράδοση** μιας χώρας στον τομέα του τουρισμού υγείας, **ο πλούτος των ιστορικών και πολιτισμικών πόρων** που διαθέτει, η τεκμηρίωση της **αξιοπιστίας** και της αποτελεσματικότητας των ακολουθούμενων θεραπευτικών μεθόδων και η πιστοποίηση της συνολικής **ποιότητας** των παρεχόμενων υπηρεσιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

4.1 Γενικά

Η επαρχία Ικαρίας βρίσκεται σε αρχικό στάδιο τουριστικής ανάπτυξης και μπορεί να επιλέξει τη μορφή τουρισμού που θα εφαρμόσει. Η περιοχή διαθέτει ιδιαίτερους τουριστικούς πόρους (ιαματικά λουτρά, εναλλαγή τοπίων, μνημεία) που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή.

Υπάρχουν προτάσεις για ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού από τους Τοπικούς Φορείς αλλά δεν έχει γίνει αντιληπτή προσπάθεια διαφοροποίησης του προϊόντος από τα πρότυπα μαζικού τουρισμού..Η πλειοψηφία των πολιτών του νησιού προσδιόρισε τους αιρετούς (κυβέρνηση και Τοπική αυτοδιοίκηση) ως υπεύθυνους χάραξης στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης, αποδεχόμενοι παράλληλα την αδιαφορία της πολιτείας για την περιοχή.

Οι τοπικοί, θεσμικοί φορείς και οι εργαζόμενοι σε αυτούς υστερούν σε τεχνογνωσία σε θέματα τουρισμού, με αποτέλεσμα παρόλο που γνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες της περιοχής να μη μπορούν να διαμορφώσουν ολοκληρωμένη εφαρμόσιμη πρόταση ανάπτυξης της περιοχής με άξονα τον τουρισμό.

Σημείο εκκίνησης ενός εφαρμόσιμου σχεδίου μάρκετινγκ είναι η κοινή συναίνεση για το μοντέλο ανάπτυξης της περιοχής το οποίο, όπως προκύπτει από τη διεξαχθείσα έρευνα, είναι η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών Τουρισμού και Τουρισμού υγείας στα πλαίσια μιας ισόρροπης και βιώσιμης ευρύτερης ανάπτυξης. Επόμενο στάδιο είναι η χάραξη πολιτικής και ο σχεδιασμός στρατηγικού τουριστικού μάρκετινγκ ως μέρος ενός ολικού σχεδιασμού για την επαρχία Ικαρίας που θα συμβάλλει στην άμβλυνση της αποσπασματικότητας του Τουριστικού προορισμού, στη διεύρυνση του στην τουριστική αγορά και στην καταξίωση του ως προορισμού διαφορετικού χαρακτήρα. Βασικά σημεία είναι:

-η διαφοροποίηση της περιοχής μέσα από την οποία θα αποκτήσει δική της εικόνα τους δικούς της πιστούς πελάτες, τη δική της αγορά. Η διαφοροποίηση αυτή είναι εφικτή με συγκροτημένη και συντονισμένη παρουσία προς την αγορά, όπως συνεργασία των φορέων της χωρικής

ενότητας μελέτης για την προβολή της περιοχής στις εκθέσεις και στα επιχειρηματικά Κέντρα του εξωτερικού. Η προβολή, μέρος της οποίας είναι η διαφήμιση και οι δημόσιες σχέσεις, παίζει καθοριστικό ρόλο στην είσοδο και διατήρηση των Διεθνών Αγορών.

-Αφού δημιουργηθεί η ιδιαίτερη εικόνα, «image», για την περιοχή σκόπιμο είναι να επιδιωχθεί η εστίαση στα τμήματα εκείνα της αγοράς που θα αποφέρουν μεγιστοποίηση των ωφελειών. Στα πλαίσια αυτής της επιδίωξης ο προορισμός θα αποκτήσει δυναμική αν αξιοποιηθούν οι σύγχρονες τεχνικές προώθησης:

δημιουργία ιστοσελίδων, επικοινωνία με πελάτες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κλπ. Είναι καθοριστικής σημασίας η εναρμόνιση με την τεχνολογία και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει για την επικοινωνία με τις αγορές στόχους, τους δυνητικούς πελάτες.

-Όμως δεν αρκεί η δημιουργία θετικής «εικόνας» για τον προορισμό. Πρέπει να υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ καλλιεργούμενων προσδοκιών και πραγματικότητας στον τόπο προορισμού. Η επίτευξη αυτού του στόχου εξαρτάται από την ποιότητα των υπηρεσιών στον τόπο προορισμού δηλαδή από την υποδομή, ανωδομή και το ανθρώπινο δυναμικό της χωρικής ενότητας μελέτης.

- Η επαρχία Ικαρίας είναι μικρή περιοχή στην παραμεθόριο της χώρας και ως εκ τούτου δεν έχει ιδιαίτερα αναπτυγμένη υποδομή. Η Τοπική κοινωνία κατά το παρελθόν με προσωπική εργασία και οικονομική συνδρομή έχει συμβάλλει στη δημιουργία σχολείων, δρόμων, νοσοκομείου, γηροκομείου, κοινωφελών κτιρίων, κλπ. Η συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, εντός προκαθορισμένου οργανωμένου πλαισίου, θα οδηγήσει σταδιακά σε βελτίωση του οδικού δικτύου και άλλων παραγόντων υποδομής.

-Υπάρχουν σύγχρονες μονάδες καταλυμάτων σε όλη την επαρχία, οι περισσότερες από αυτές βρίσκονται στη βόρεια πλευρά της νήσου Ικαρίας και στην περιοχή των Φούρνων. Υπάρχει περιθώριο για σημαντικές βελτιώσεις

- Όσον αφορά θέματα ανθρώπινου δυναμικού είναι απαραίτητη η συνεχής κατάρτιση των εργαζομένων στον τουρισμό, ειδικά σε θέματα ποιοτικής εξυπηρέτησης πελατείας, διαχείρισης παραπόνων, εκμάθηση ξένων γλωσσών, κλπ. μέσω ταχύρυθμων σεμιναρίων, e-learning, κλπ. Η επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη της χωρικής ενότητας μελέτης, διότι είναι ένα από τα αδύνατα σημεία της.

Υπό τις παραπάνω προϋποθέσεις, που εξαρτώνται από τη βούληση των φορέων και των κατοίκων της περιοχής, διαπιστώθηκε η δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, συμπεριλαμβανομένου και

του τουρισμού υγείας, στη χωρική ενότητα μελέτης. Οι μορφές αυτές Τουρισμού θα συμβάλλουν στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ήπια και αειφόρο ανάπτυξη της επαρχίας Ικαρίας.

Σημαντική επίσης είναι και η γνώση της αγοράς. Η μελέτη της αγοράς, η αναγνώριση των επιθυμιών και προσδοκιών που επιδιώκουν να ικανοποιήσουν οι τουρίστες, η επιλογή των ομάδων εκείνων που η ικανοποίηση των προσδοκιών τους είναι εφικτή από το σχεδιαζόμενο προϊόν της Ικαρίας είναι ενέργειες απαραίτητες για την επιτυχή έκβαση του σχεδιασμού μάρκετινγκ.

4.2 Σκοποί Μάρκετινγκ

Σε πρακτικό επίπεδο όταν αναπτύσσεται ένας σκοπός για τον τουρισμό σε μια περιοχή πρέπει να καλύπτει τα παρακάτω θέματα :

- Ανάπτυξη της κοινότητας στην οποία αναπτύσσεται.
- Διατήρηση του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας των κατοίκων.
- Δημιουργία μυχαγωγικών μέσων.
- Κοινωνική ευημερία.
- Παροχή και διατήρηση πραγμάτων που κάνουν ευχάριστο τον τρόπο ζωής.
- Τις δημογραφικές αλλαγές π.χ. στην απασχόληση, στον πληθυσμό.

Ωστόσο, συχνά στη διατύπωση σκοπών υπάρχουν προβλήματα και συγκρούσεις μεταξύ των επιμέρους φορέων και οργανισμών. Ο κάθε φορέας επιθυμεί την επίτευξη διαφορετικών πραγμάτων και η προσπάθεια διατύπωσης συναινετικών σκοπών είναι δύσκολη. Ως παράδειγμα αναφέρονται τα παρακάτω:

- Οι τουριστικές επιχειρήσεις πιθανόν να επιθυμούν μεγαλύτερη διαφημιστική δαπάνη για να προσελκύσουν περισσότερους πελάτες.
- Ο οργανισμός περιφερειακού τουρισμού μπορεί να θέλει να αυξηθεί ο αριθμός των επισκεπτών στην περιοχή με σκοπό την αύξηση των εσόδων.

-Η κοινωνία υποδοχής μπορεί να μην επιθυμεί την αύξηση των επισκεπτών διότι ανησυχεί για την κατανομή των φυσικών πόρων (νερό, γη) μεταξύ πρωτογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής.

Η έρευνα σε παγκόσμιο επίπεδο δείχνει ότι οι αντιδράσεις στις τοπικές κοινωνίες δεν διαφέρουν από γεωγραφική σε γεωγραφική περιοχή αλλά εξαρτώνται από τις κοινωνικές ομάδες που υπάρχουν στην περιοχή. Έτσι συνιστάται η έρευνα να προσανατολίζεται προς τα κοινά χαρακτηριστικά των ατόμων που διατηρούν παρόμοια άποψη για τον τουρισμό, που έχουν αντίστοιχη αξιολόγηση των κοινωνικών θεμάτων και παρεμφερή δημογραφικά χαρακτηριστικά. Με δεδομένο ότι οι κάτοικοι και οι απόψεις τους είναι ετερογενείς, ο προσανατολισμός αυτός επιτρέπει τη διαμόρφωση ομάδων με δημογραφικά και άλλα κριτήρια, οι οποίες φωτίζουν τις αιτίες δημιουργίας στάσεων προς τον τουρισμό σε κάθε γκρουπ και διευκολύνει την αξιολόγηση των αντιδράσεων των κατοίκων . Σύμφωνα με τον C.A.Gunn(1979) τρεις σκοποί είναι σημαντικοί στην ανάπτυξη των Τουριστικών περιφερειών:

- Η χρηματοδότηση της διαμόρφωσης και ανάπτυξης του προορισμού. Να γίνει γνωστό και να καθιερωθεί το image της περιοχής ώστε να εξασφαλιστεί η προσέλευση τουριστών.
- Υψηλή απόδοση για τα κεφάλαια που επενδύουν σε επιχειρηματίες για την ανάπτυξη του προορισμού.
- Η προστασία των παραγωγικών πόρων του περιβάλλοντος, όπως φυσικά και ιστορικά μνημεία. Ο στόχος αυτός συμβάλλει στην ανάπτυξη αειφορίας.

Οι McIntosh και Goeldner (Goeldner R.,MacIntosh R.,, 2000) προτείνουν σκοπούς προσανατολισμένους περισσότερο προς το κοινωνικό υπόβαθρο υποδοχής:

- Η εξασφάλιση μιας δομής που θα ανεβάζει το βιοτικό επίπεδο της κοινωνίας υποδοχής μέσα από τα οικονομικά οφέλη του τουρισμού.
- Η δημιουργία υποδομής και μέσων ψυχαγωγίας κοινά για επισκέπτες και κατοίκους
- Η εξασφάλιση κέντρων φιλοξενίας και ψυχαγωγικών μέσων που να συνάδουν με την περιοχή.
- Η καθιέρωση ενός αναπτυξιακού προγράμματος που θα συμβαδίζει με την πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική φιλοσοφία των πολιτών της περιοχής και της κυβέρνησης.

Σύμφωνα με τα παραπάνω οι σκοποί που επιδιώκονται από τους τοπικούς θεσμικούς φορείς της επαρχίας Ικαρίας, μέσα από την ανάπτυξη του

τουρισμού, είναι: α) η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της περιοχής, β) η αναβάθμιση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών και γ) η προσέλκυση ατόμων μεσαίας και άνω εισοδηματικής στάθμης. Αναλυτικότερα:

α) Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων επιδιώκεται με τους παρακάτω τρόπους:

-ενίσχυση των εισοδημάτων των κατοίκων με την αύξηση της απασχόλησης, ενέργεια που συμβάλλει και στη συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή

- η καλυτέρευση των συνθηκών διαβίωσης με τη δημιουργία

ψυχαγωγικών μονάδων κοινών για επισκέπτες και μόνιμους κατοίκους

-η αναβάθμιση των υπηρεσιών συγκοινωνίας, οδικών και ακτοπλοικών, που θα συμβάλει και στη βελτίωση του τρόπου ζωής των κατοίκων

β) Η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών θεωρείται αυτονόητος σκοπός για οποιοδήποτε σχέδιο μάρκετινγκ τουριστικής ανάπτυξης. Στην πραγματικότητα αποτελεί αλληλένδετο στοιχείο οποιουδήποτε σκοπού επιλεχθεί, διότι χωρίς υπηρεσίες ποιότητας δεν μπορεί να επιτευχθεί κανένας σκοπός, ποιοτικός ή ποσοτικός. Στην περίπτωση της Ικαρίας για να αναπτυχθούν ποιοτικές υπηρεσίες κρίνεται σκόπιμο να γίνουν έργα βελτίωσης υποδομών και δημιουργία καταλυμάτων κατηγορίας Α' και πολυτελείας.

γ) Προτείνεται να επιλεχθεί μια πολιτική ανάπτυξης με χαμηλό όγκο αφίξεων πελατών, οι οποίοι όμως θα έχουν υψηλή κατά κεφαλή δαπάνη. Είναι ανάγκη, για να υλοποιηθεί αυτός ο σκοπός, να υπάρξει ευελιξία και ανταγωνιστικότητα, να καθιερωθεί στη συνείδηση των καταναλωτών το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της περιοχής μέσα από την προβολή της κατάλληλης 'εικόνας-image,.

4.3 Στόχοι μάρκετινγκ

Οι στόχοι πρέπει να πηγάζουν από τους σκοπούς και να είναι ρεαλιστικοί, πραγματοποιήσιμοι, μετρήσιμοι και ξεκάθαρα ορισμένοι, ώστε να συμβάλλουν στον σωστό σχεδιασμό και προγραμματισμό και να είναι δυνατός ο έλεγχος επίτευξής τους. Υποδεικνύουν αυτό που πρέπει να γίνει και οδηγούν, στη λήψη αποφάσεων, στη διαμόρφωση στρατηγικών και τακτικών οι οποίες θα οδηγήσουν στη διαμόρφωση των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Οι επιμέρους στόχοι που προκύπτουν από τους στο υποκεφάλαιο διατυπωμένους σκοπούς, είναι: α) έργα υποδομής, β) επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό του κλάδου (υπαλλήλων θεσμικών φορέων και

επιχειρήσεων, επιχειρηματιών, κλπ), γ)βελτίωση της ποιότητας τουριστικών μονάδων και η δημιουργία καταλυμάτων κατηγορίας Α' και πολυτελείας, δ)επιδίωξη της αύξησης πληρότητας. Με την επίτευξη των στόχων αυτών θα επιτευχθεί και η αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων μέσα από την ανάπτυξη υποδομών και την αύξηση των εισοδημάτων τους. Αναλυτικότερα:

α)έργα υποδομής

-εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων ιαματικών λουτρών,
-ανάπτυξη θαλασσοθεραπείας και άλλων μορφών τουρισμού ομορφιάς, παράλληλα με τον ιαματικό τουρισμό

- αναβάθμιση λιμένων Αγίου Κηρύκου, Ευδήλου και Φούρνων,
- αύξηση της δυναμικότητας, του αεροδρομίου Ικαρίας, ώστε να προσεγγίζουν μεγαλύτερα αεροσκάφη,
- βελτίωση οδικού δικτύου στον κεντρικό άξονα σύνδεσης Δήμων, αλλά και περιφερειακά,
- εκσυγχρονισμός ακτοπλοιας
- δημιουργία γραφείου ΕΟΤ στην περιοχή, με σκοπό την παροχή πληροφοριών στους τουρίστες, αλλά και στους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο

β) ανθρώπινο δυναμικό

Είναι γνωστό από την έρευνα του καθηγητή Ψωινού (1994, σ.35,181-191) ότι σημαντικός αριθμός αλλοδαπών τουριστών κάνει αρνητικά σχόλια για το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στην Ελλάδα, κυρίως σε θέματα συνθηκών υγιεινής και κατάρτισης εργαζομένων. Από έρευνες ,διαφαίνεται ότι οι περισσότεροι εμπλεκόμενοι με θέματα τουρισμού δε διαθέτουν σχετική κατάρτιση και υπάρχει αυξημένη κινητικότητα εργαζομένων.

Λόγω των παραπάνω το κόστος εκπαίδευσης είναι σημαντικό. Κρίνεται όμως απαραίτητο, οι επιχειρήσεις και οι τοπικοί θεσμικοί φορείς σε συνεργασία με το Ξ.Ε.Ε. και το Σωματείο Ξενοδοχοϋπαλλήλων, να οργανώσουν ταχύρυθμα σεμινάρια, e-learning, κλπ, ώστε να αναβαθμιστεί το γνωσιολογικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού. Δύο πρέπει να είναι οι άξονες αυτής της εκπαίδευσης:

-Η απόκτηση γνώσεων εξυπηρέτησης (service), διαχείρισης παραπόνων και χειρισμού ειδικών καταστάσεων όπως φροντίδα ατόμων μεγαλύτερου κύρους και υψηλότερων εισοδηματικών τάξεων αξιοποιώντας παραδείγματα όπως της Γλασκόβης που εφάρμοσε ειδικό εκπαιδευτικό

πρόγραμμα το 1996-1997 και κατάφερε να βελτιώσει τη θέση της στην τουριστική αγορά.

-η ικανότητα επικοινωνίας όλων των εμπλεκομένων στον κλάδο τουρισμού σε μία τουλάχιστον ξένη γλώσσα. Ειδικά για την Ικαρία πρωτεύουσας σημασίας γλώσσες είναι η Γερμανική και η Αγγλική και ακολουθούν η Γαλλική και η Ιταλική.

γ) Με δεδομένη την αύξηση των κλινών ήδη από τη δεκαετία του 1990 δε θεωρείται σκόπιμη η δημιουργία νέων μονάδων ειδικά για τις χαμηλές κατηγορίες (Γ, κλπ). Με εξαίρεση την περιοχή του Αγίου Κηρύκου στην οποία οι μονάδες είναι πεπαλαιωμένες, προσφέρουν χαμηλή ποιότητα και η δημιουργία κλινών στην ξενοδοχειακή κατηγορία Γ θα συντελούσε στη βελτίωση του επιπέδου υπηρεσιών. Αντιθέτως θεωρείται σκόπιμη η δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων Α' τάξης και πιθανόν μονάδων πολυτελείας, που δεν υπάρχουν στη χωρική ενότητα μελέτης. Αυτό συμβαδίζει με τον διατυπωμένο σκοπό: την προσέλκυση τουριστών ανώτερων οικονομικών στρωμάτων, οι οποίοι ενδιαφέρονται για τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, απαιτούν όμως την παροχή υψηλού ποιοτικού επιπέδου υπηρεσιών (Ψωινός, 1994 σ.206-209). Τα παραπάνω θα συντελέσουν στην προσέλκυση υψηλού επιπέδου τουρισμό όπως ο συνεδριακός, στην αύξηση της κατά κεφαλή δαπάνης και στη συνολική αύξηση των αφίξεων και διανυκτερεύσεων με αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων που προέρχονται από την τουριστική δραστηριότητα.

δ) η πληρότητα των μονάδων είναι χαμηλή, μόλις 30% 40% και επικεντρώνεται κυρίως στο διάστημα από 25 Ιουλίου μέχρι τέλος Αυγούστου, ενώ η τουριστική περίοδος ξεκινά από Απρίλιο □ Μάιο. Ως εκ τούτου σημαντικός στόχος, απαραίτητος για την αποδοτικότητα του τουριστικού τομέα, θεωρείται η αύξηση της πληρότητας σε συνδυασμό με την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Η αύξηση της πληρότητας που επιδιώκεται δεν είναι απαραίτητο να σημαίνει και αύξηση του μεριδίου αγοράς μια και η «πίτα» του Τουρισμού συνεχώς αυξάνει με το άνοιγμα νέων αγορών και με την αύξηση του εισοδήματος που διατίθεται για αναψυχή (Π.Ο.Τ Tourism Vision 2020). Υπάρχουν ωστόσο ενδείξεις ότι αν αξιοποιηθούν οι δυνατότητες της περιοχής θα υπάρξει και αύξηση του μεριδίου.

4.4 Μέθοδοι σχεδιασμού Μάρκετινγκ στην περιοχή της Ικαρίας

4.4.1 Εικόνα Προορισμού

Τη σημερινή εποχή όλες οι κοινωνίες έχουν οργανωθεί και προσπαθούν να αντλήσουν τα οφέλη που προσφέρει ο τουρισμός. Αυτό δημιουργεί ένταση στον ανταγωνισμό προσφοράς τουριστικών προορισμών, με αποτέλεσμα όλες σχεδόν οι περιοχές που είναι σε θέση να προσφέρουν τουριστικές υπηρεσίες να προσπαθούν να επικοινωνήσουν με τις τουριστικές αγορές ανά τον κόσμο. Στην προσπάθεια τους αυτή χρησιμοποιούν πολλές μεθόδους προώθησης και προβολής του προορισμού ως συνόλου, ως «εικόνας», με σπουδαιότερες τη διαφήμιση και τις δημόσιες σχέσεις (Γρούτας Γ., Νικολαΐδης Χ., 2000, σ.21). Ο κάθε προορισμός έχει έναν συμβολισμό, ο οποίος είναι μέρος της «ταυτότητας» του (εργαλείο που χρησιμοποιείται στην ψυχολογία περιβάλλοντος και εφαρμόζεται και στο πεδίο ψυχαγωγίας). Είναι η σχέση που έχει το άτομο με το περιβάλλον του υπονοώντας ότι το περιβάλλον συντελεί στη δημιουργία και στη διατήρηση της προσωπικότητας του ατόμου. Στον χώρο του τουρισμού η σχέση αυτή ορίζεται ως μια συλλογή χαρακτηριστικών που ελκύουν τους τουρίστες. Ωστόσο η ελκυστικότητα των προορισμών και η εξάρτηση από έναν προορισμό πρέπει να απλωθεί και να περιλάβει όχι απλώς ένα σύνολο στοιχείων του προορισμού, αλλά να θεωρήσει τον προορισμό ως μια αυτοτελή οντότητα. Ο προορισμός κατανοείται περισσότερο αν επικεντρωθούμε στη συμβολική σημασία του παρά στο σύνολο των χαρακτηριστικών του. Το ψυχολογικό δέσιμο με τον προορισμό είναι σημαντικό γιατί μας βοηθάει να κατανοήσουμε την τουριστική συμπεριφορά των επισκεπτών και κυρίως τα στοιχεία εκείνα που προκαλούν την επαναφορά στον ίδιο προορισμό για διακοπές ξανά και ξανά και την ανεπιφύλακτη προτροπή προς τρίτους να τον επισκεφθούν.

4.4.2 Τεχνικές Πάνω από τη γραμμή

Περιλαμβάνει τη διαφήμιση σε τηλεόραση, ράδιο, εφημερίδες- περιοδικά και καμπάνιες με αφίσες. Η στόχευση του κατάλληλου τμήματος αγοράς με το σωστό μήνυμα, τη σωστή χρονική στιγμή είναι πάντα δύσκολο, ειδικά για τους προορισμούς που προσελκύουν καταναλωτές από

διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές με διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά υπόβαθρα.

Η διαφήμιση πάνω από τη γραμμή είναι η κυριότερη μέθοδος άμεσης προβολής και στοιχίζει. Είναι όμως απαραίτητη γιατί συμβάλλει στην αναγνώριση του προορισμού και πείθει ένα μεγάλο μέρος ταξιδιωτών να επισκεφθούν τον προορισμό ή να επεκτείνουν το χρονικό διάστημα της επίσκεψής τους. Παρόλο που πολλές χώρες έχουν αυξήσει σημαντικά τα έξοδα τους για προώθηση των τουριστικών τους προϊόντων δεν υπάρχουν, σύμφωνα με την έρευνα του Crouch(1994), επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι έχει επέλθει αντίστοιχη αύξηση στα μεγέθη του Τουρισμού (αφίξεων, διανυκτερεύσεων, προσόδων, κατά κεφαλή δαπάνη, κλπ). Οι έρευνες που έγιναν για να αξιολογήσουν εμπειρικά το αποτέλεσμα των προωθητικών αυτών ενεργειών έφεραν μη πειστικά και αντιφατικά αποτελέσματα. Ωστόσο οι Οργανισμοί Τουρισμού χρεώνονται τη δημιουργία επαρκών αποτελεσμάτων μέσω της διαφήμισης και τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας των διαφημίσεων .

Η διαφημιστική καμπάνια οποιουδήποτε τουριστικού προορισμού χαρακτηρίζεται από την υποκειμενικότητα της κρίσης του παραγωγού της διαφημιστικής καμπάνιας, από την αντίληψη του φαινομένου του τουρισμού και από τις προσωπικές εμπειρίες (Γρούτας Γ., Νικολαΐδης Χ., 2000, σ.22). Η επαρχία Ικαρίας εντάσσεται στη διαφημιστική καμπάνια που κάνει ο Ε.Ο.Τ. για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Δεν υπάρχει ως σήμερα συντονισμένη διαφήμιση η οποία να προωθεί αποκλειστικά το τουριστικό προϊόν της Ικαρίας και να είναι διαφοροποιημένη από το προϊόν της Σάμου και των άλλων νησιών της περιφέρειας.

Οι διαφημίσεις χρησιμοποιούν «σλόγκαν» τα οποία αλλάζουν συχνά με το πέρασμα του χρόνου στην προσπάθεια τους να ακολουθήσουν τις τάσεις της τουριστικής ζήτησης και να εκσυγχρονίσουν την εικόνα του προορισμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ισπανία που, με την αλλαγή του αιώνα, άλλαξε το σλόγκαν που είχε «τα πάντα κάτω από τον ήλιο» και το έκανε «πάθος για ζωή», στην προσπάθεια της να απεγκλωβίσει το προϊόν της χώρας της από την εικόνα του παραδοσιακού προϊόντος «ήλιος και Θάλασσα» και να το στρέψει προς μια πιο κοσμοπολίτικη μορφή βασισμένη στον τρόπο ζωής των κατοίκων της χώρας και στην κοινωνικοπολιτιστική διαφοροποίησή τους. Η Ικαρία μπορεί να αξιοποιήσει τους ήρεμους ρυθμούς που επικρατούν στην καθημερινή ζωή της περιοχής.

4.4.3 Τεχνικές κάτω από τη γραμμή

Εκτός από τις παραπάνω τεχνικές προώθησης προορισμού χρησιμοποιούνται και οι Τεχνικές κάτω από τη γραμμή, όπως οι συμμετοχές σε παγκόσμιες εκθέσεις τουρισμού στο Βερολίνο, Λονδίνο, Μιλάνο, Μαδρίτη, Παρίσι και αλλού. Οι εκθέσεις αυτές είναι σημαντικές για τις ετήσιες συμφωνίες μεταξύ εμπλεκόμενων μερών γιατί είναι τόπος συνάντησης με όλους τους ενδιαμέσους και μέλη του καταναλωτικού κοινού και προσφέρουν δυνατότητες προώθησης του τουριστικού προϊόντος. Οι θεσμικοί φορείς τουρισμού παράγουν φυλλάδια που διανέμουν σε επαγγελματίες του κλάδου και σε δυνητικούς καταναλωτές οι οποίοι ζητάνε πληροφορίες για τον συγκεκριμένο προορισμό. Τα φυλλάδια συνήθως παρουσιάζουν τοπικούς πόλους έλξης και δραστηριότητες και ένα ποσοστό τοπικών επιχειρήσεων όπως μονάδες διαμονής, εστίασης και αναψυχής. Επιπλέον τα εγχειρίδια της ταξιδιωτικής αγοράς προσφέρουν πληροφόρηση για τον τουριστικό προορισμό στην αγορά του τουρισμού και παρέχουν ένα σημείο αναφοράς.

Οι οργανισμοί Τουρισμού των προορισμών (γραφεία EOT) παρέχουν πληροφόρηση μέσω των γραφείων που λειτουργούν για τους τοπικούς προμηθευτές, αλλά αποφεύγουν να εμπλέκονται με την άμεση πώληση, μια και θεωρούν την εργασία τους ως διευκόλυνση και όχι ως διαμεσολάβηση και δεν επιθυμούν να θεωρηθεί ότι προωθούν συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες έναντι άλλων τοπικών παραγωγών. Εφόσον τους ζητηθεί παρέχουν πληροφορίες για τον τρόπο επικοινωνίας με τους τοπικούς επιχειρηματίες- παραγωγούς και συμβουλές για το ποιοι από αυτούς είναι πιθανότερο να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Ο ρόλος όμως των Οργανισμών Τουρισμού τείνει να αλλάξει κάτω από την πίεση των καταναλωτών, οι οποίοι επιθυμούν να ολοκληρώνουν τη διαδικασία ενημέρωσης, επιλογής και αγοράς σε ένα σημείο και από αποκλειστικά πηγή πληροφόρησης, αναλαμβάνουν πλέον και δραστηριότητες πώλησης. Σε πολλές περιοχές του κόσμου οι οργανισμοί τουρισμού πρέπει να αιτιολογούν την ύπαρξη τους και τα έσοδα που εισπράττουν από τις επιχειρήσεις καθώς και να συνεισφέρουν στα έξοδα τους και έτσι χρεώνουν προμήθεια για τις κρατήσεις που κάνουν και πουλάνε χάρτες, τοπικούς ταξιδιωτικούς οδηγούς και σουβενίρ για να αποκτήσουν έσοδα.

4.4.4 Συμμετοχή σε εκθέσεις

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου συμμετέχει σε επτά εκθέσεις εξωτερικού (Λονδίνο, Ουτρέχτη, Ελσίνκι, Όσλο, Βερολίνο, Βιέννη και εναλλάξ σε μία από τις Γκέτεμπεργκ, Μόναχο ή Πράγα) και 3 εσωτερικού (Panorama και στις δύο Philoxenia). Διαθέτει περίπτερο για κάθε περιοχή Χίο, Μυτιλήνη, Σάμο, Επαρχία Ικαρίας (νήσοι Ικαρίας και Φούρνων). Το κόστος για κάθε έκθεση, σε επίπεδο νομού, είναι γύρω στις δώδεκα χιλιάδες Ευρώ και τα καλύπτει η Νομαρχία Σάμου. Καλύπτει επίσης και το κόστος του έντυπου υλικού το οποίο διανέμεται κατά τη διάρκεια των εκθέσεων. Η Νομαρχία αγοράζει και τα δώρα που προσφέρονται στις εκθέσεις ειδικά όσα αφορούν την επαρχία Σάμου. Από την επαρχία Ικαρίας υπάρχει προσφορά από τους επιχειρηματίες οι οποίοι και στηρίζουν το περίπτερο της περιοχής και προσφέρουν αφιλοκερδώς τα προϊόντα τους για τη στήριξη της προώθησης του προορισμού. Οι θεσμικοί φορείς, Δήμοι, Επαρχείο, Επαγγελματικοί Σύλλογοι, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, δε συμμετέχουν συνήθως στις εκθέσεις με δικό τους ανθρώπινο δυναμικό. Ως αποτέλεσμα η εκπροσώπηση της επαρχίας Ικαρίας εναποφύεται τις περισσότερες φορές στα ευγενή αισθήματα των Σαμίων, όταν η εκπροσώπηση είναι σε επίπεδο Νομού, ή των Χιωτών και Λεσβίων, όταν είναι σε επίπεδο περιφέρειας.

Το περίπτερο συχνά, υπό την απειλή ότι θα μείνει κενό, καλούνται να εκπροσωπήσουν ιδιώτες με δικά τους έξοδα μετάβασης και διαβίωσης εκεί. Το πρόβλημα σε αυτήν την περίπτωση εντοπίζεται στο ότι ο κάθε ιδιώτης επιθυμεί να εκπροσωπήσει προσωπικά συμφέροντα. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι δεν προωθείται επαρκώς η δημιουργία της διαφοροποιημένης εικόνας που θα συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της επαρχίας Ικαρίας.

4.4.5 Έντυπο υλικό (για εκθέσεις, κλπ)

Συνολικό Κόστος εκδόσεων διαφημιστικού υλικού για τον Νομό είναι πενήντα με εξήντα χιλιάδες Ευρώ ετησίως, το οποίο καλύπτει αφίσες και υλικό που διανέμεται σε εκθέσεις, γραφεία ΕΟΤ εξωτερικού, κλπ. Συχνά υπάρχει και πρόβλημα αποστολής του υλικού. Τα έντυπα που διανέμονται στις εκθέσεις εκτυπώνονται τελευταία στιγμή. Ως εκ τούτου η μόνη λύση είναι να συμπεριληφθούν στις αποσκευές των ατόμων που θα πλαισιώσουν το περίπτερο. Με δεδομένο ότι τα υλικά αυτά έχουν ένα σχετικό βάρος και οι αεροπορικές εταιρείες επιτρέπουν μικρές

παρεκκλίσεις από το επιτρεπτό βάρος, ενίοτε παρουσιάζεται ανεπάρκεια υλικού.

Οι Δήμοι Ευδήλου και Φούρνων έχουν δημιουργήσει διαφημιστικό φυλλάδιο που στόχο έχει να παρουσιάσει τους πόρους της περιοχής τους. Τα φυλλάδια είναι διατυπωμένα στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα, παρουσιάζουν εικόνες από τις περιοχές στις οποίες αναφέρονται και χάρτη για να μπορεί να εντοπίσει ο επισκέπτης τις περιοχές για τις οποίες γίνεται λόγος.

Ο Δήμος Αγίου Κηρύκου στην ιδιοκτησία του οποίου ανήκουν τα ιαματικά λουτρά, παρόλο που έχει εκδώσει υλικό προώθησης, δεν έχει συνδέσει τον ιαματικό τουρισμό με τους υπόλοιπους κλάδους του τουριστικού τομέα. Ο Δήμος Ραχών, με τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση παραθεριστικού τουρισμού, μόλις πριν λίγα χρόνια ετοίμασε το πρώτο φυλλάδιο για την προβολή του προϊόντος της περιοχής του.

4.4.6 Άμεσο Μάρκετινγκ

Άμεσο μάρκετινγκ είναι μια από τις τεχνικές μάρκετινγκ που χρησιμοποιείται και έχει θετικότερη σχέση ενεργειών μάρκετινγκ-πωλήσεων μια και ο προορισμός έχει επικεντρωθεί σε συγκεκριμένη ομάδα στόχο υποψήφιων πελατών και προωθεί στοιχεία του τουριστικού της προϊόντος που να ικανοποιούν τις ανάγκες αυτής της ομάδας στην επικοινωνία μαζί της, επιλέγοντας μέσα στα οποία η συγκεκριμένη ομάδα είναι δεκτική. Η ανάπτυξη αμφίδρομων τεχνικών μάρκετινγκ και η δημιουργία κλαμπ πιστών πελατών επιτρέπουν την αναγνώριση και επιβράβευση των επισκεπτών, που έρχονται τακτικά στον προορισμό. Η επιβράβευση γίνεται με προγράμματα εκπτώσεων ή παροχή πρόσθετων υπηρεσιών και ο στόχος είναι η ικανοποίηση των επαναλαμβανόμενων πελατών και η διατήρηση της πιστότητας τους.

Αρκετοί ιδιοκτήτες μονάδων καταλυμάτων διατηρούν προσωπικές επαφές με πελάτες τους. Αλληλογραφούν, αποστέλλουν ευχητήριες κάρτες, ενημερώνοντας παράλληλα για βελτιώσεις των μονάδων τους και προσφέροντας τους καλύτερους όρους στα πλαίσια της σχέσης που έχει δημιουργηθεί. Οι ενέργειες αυτές συνάδουν με την διαπίστωση της έρευνας ότι το τελευταίο διάστημα έχει αναπτυχθεί προσανατολισμός μάρκετινγκ στην περιοχή.

4.4.7 Δημόσιες Σχέσεις

Άλλο ένα χρήσιμο και απαραίτητο εργαλείο, το οποίο χρησιμοποιείται εκτενέστατα στους περισσότερους τουριστικούς προορισμούς είναι οι δημόσιες σχέσεις.

Βασικές δραστηριότητες των υπευθύνων δημοσίων σχέσεων (αρμόδιου τμήματος ή σχετικής διεύθυνσης) θεωρούνται οι εξής:

-Δημόσιες σχέσεις με τον Τύπο- παροχέτευση θετικών για τον προορισμό πληροφοριών με σκοπό την πρόκληση και την προσέλκυση ενδιαφέροντος του κοινού και επιχειρηματιών του κλάδου για τον προορισμό. Όπως σε περιπτώσεις διοργάνωσης εκδηλώσεων, φεστιβάλ, κλπ τα οποία προσελκύουν το ενδιαφέρον του τύπου και μπορούν να αξιοποιηθούν για τη διαμόρφωση θετικής εικόνας για την περιοχή.

-Δημοσιότητα για τον τουριστικό προορισμό- Εδώ υπάγονται όλες οι προσπάθειες δημοσιοποίησης των θετικών σημείων του προορισμού, οι οποίες περιλαμβάνουν την πρόσκληση, φιλοξενία και ξενάγηση εκπροσώπων του τύπου (από τις περιοχές προέλευσης) με σκοπό τη δημιουργία θετικών εντυπώσεων ώστε να υπάρξει θελκτική παρουσίαση της περιοχής υποδοχής στα μέσα επικοινωνίας των περιοχών προέλευσης. Συχνά η φιλοξενία ενός δημοσιογράφου ή μιας διασημότητας στον προορισμό μπορεί να προκαλέσει *περισσότερο ενδιαφέρον* από οποιαδήποτε άλλη μορφή προώθησης. Αυτό συμβαίνει γιατί οι καταναλωτές είναι πιο ανοικτοί, πιο εύπιστοι, πιο δεκτικοί σε αυτήν τη μορφή δημοσιότητας σε σχέση με τη διαφήμιση.

-Επαγγελματική επικοινωνία- Σημαντικότερη τόσο προς το εσωτερικό του προορισμού (εργαζόμενοι στον τουρισμό και σε άλλους κλάδους, κάτοικοι, τοπικοί φορείς, κλπ) όσο και προς το εξωτερικό (φορείς σε ανώτερα επίπεδα, συνεργάτες, πελάτες, κλπ)

Εσωτερικό. Είναι πάρα πολύ σημαντική η άποψη των ντόπιων (Βιτουλαδίτη Ου., 1997, σ. 40) για τον τουρισμό. Το εσωτερικό μάρκετινγκ είναι απαραίτητο γιατί χωρίς αυτό ο τουρίστας συχνά έρχεται σε επαφή με άτομα που δυσανασχετούν με την παρουσία του στο χώρο, γεγονός που δημιουργεί αρνητικές εντυπώσεις. Στόχος στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ο συγκερασμός των ενεργειών των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία) με όσους απασχολούνται στον τομέα του τουρισμού. Ένας συγκερασμός που θα συντελέσει στην ανταλλαγή πόρων, προϊόντων και εσόδων από τον ένα τομέα στον άλλον με στόχο την παράλληλη αύξηση του βιοτικού επιπέδου όλων των κατοίκων ανεξαρτήτως κύριας απασχόλησης. Η αξιοποίηση προγραμμάτων αγροτουρισμού (για τη δημιουργία μικρών μονάδων ενοικιαζόμενων δωματίων) και η ενσωμάτωση δραστηριοτήτων που ανάγονται στον πρωτογενή τομέα (καλλιέργεια, συλλογή καρπών, τάισμα ζώων παραγωγής) στο τουριστικό προϊόν θα συμβάλουν στην άμβλυνση των αντιδράσεων για την ανάπτυξη του τουρισμού, στοιχείο

απαραίτητο για την ευόδωση ήπιων μορφών τουριστικής ανάπτυξης (Βιτουλαδίτη Ου., 1997, σ.40).

Η επικοινωνιακή πολιτική συμβάλει επίσης στην άμβλυνση των αντιδράσεων, η οποία πρέπει να είναι άμεσος στόχος όλων των εμπλεκομένων σε θέματα όχι μόνο τουριστικής αλλά γενικότερα όλων των μορφών ανάπτυξης. Πρέπει να υπάρχει συνεχής ροή πληροφοριών για τις επιπτώσεις θετικές και αρνητικές των ανθρώπινων επεμβάσεων στο περιβάλλον και για τη σύνδεση των επιπτώσεων αυτών με τα μακροπρόθεσμα οικονομικά αποτελέσματα των επεμβάσεων αυτών. Οι ενημερωμένοι πολίτες θα συμβάλλουν έτσι θετικά σε όλα τα στάδια εφαρμογής του Marketing Plan.

Εξωεπιχειρησιακό. Ο τουριστικός προορισμός ως προϊόν απευθύνεται όχι μόνο στους δυνητικούς επισκέπτες, αλλά και στα γραφεία ταξιδιών, στους Tour Operator και στις ίδιες τις μεταφορικές εταιρίες (αεροπορικές κυρίως, ακτοπλοϊκές και οδικές). Είναι σημαντική η σωστή επικοινωνία και με τους τέσσερις ανωτέρω αναφερόμενους παράγοντες, καθώς και με τους φορείς που τους επηρεάζουν, οι οποίοι συνθέτουν και την ζήτηση της τουριστικής αγοράς. Ο καθένας όμως από αυτούς λειτουργεί με διαφορετικά κίνητρα και απαιτείται διαφορετικός τρόπος προσέγγισης και επικοινωνίας.

- Δημιουργία συσπείρωσης- Δραστηριότητες με σκοπό τη δημιουργία μέσω των δημόσιων σχέσεων μιας ομάδας συσπείρωσης σε επίπεδο φυσικών ή νομικών προάωπων που να αντικατοπτρίζει και να προβάλλει τη θετική εικόνα του προορισμού κυρίως διεθνώς. Εδώ μπορούν να αξιοποιηθούν οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί φορείς, καθώς και μεμονωμένα άτομα τα οποία ενδιαφέρονται για την προώθηση της περιοχής και έχουν το κύρος και τη δύναμη να επηρεάσουν διεθνώς τη διαμόρφωση της εικόνας για τον προορισμό.

Παροχή συμβουλών- ενημέρωση για θέματα που αφορούν πελάτες, τη θέση και την εικόνα του προορισμού ή της επιχείρησης προς τους τουρίστες και συμβουλές προς τα κέντρα λήψης αποφάσεων (διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων και θεσμικών φορέων).

Παλιότερα οι δημόσιες σχέσεις είχαν την έννοια της δημοσιότητας και μόνο, ενώ σήμερα περιλαμβάνουν ένα σύνολο σχέσεων το οποίο αποτελεί μια ολοκληρωμένη επιχειρηματική διαδικασία, το μάρκετινγκ δημοσίων σχέσεων και συνεισφέρει στα εξής θέματα:

> Ενίσχυση της διαδικασίας εισαγωγής ενός νέου τουριστικού προορισμού

> Ενίσχυση της επανατοποθέτησης ενός καθιερωμένου τουριστικού προορισμού

> Βελτίωση ενδιαφέροντος για μια υποενότητα του τουριστικού προϊόντος

> Επηρεασμός ειδικών κατηγοριών κοινού στόχου

>Προστασία τουριστικών αγορών και προορισμών

>Δημιουργία θετικής εικόνας του τουριστικού προορισμού μέσα από τη δράση ενός αντιπροσωπευτικού εκπροσώπου του .

Οι οργανισμοί τουρισμού των προορισμών, αναγνωρίζοντας τη σημασία των δημοσίων σχέσεων, εγκαθιδρύουν γραφεία ανταπόκρισης, είτε ξεχωριστά, είτε μέσα από τις πρεσβείες τους, στις κύριες αγορές τους με σκοπό τη διανομή προωθητικού υλικού και πληροφοριών.

Χρησιμοποιούνται επίσης για τη δημιουργία τίτλων ειδήσεων, άρθρων σε εφημερίδες και περιοδικά, δημοσιότητας, κλπ με σκοπό την αφύπνιση των καταναλωτών, την ενημέρωσή τους για τον προορισμό και την πειθώ για την αγορά των προϊόντων. Οι δημόσιες σχέσεις είναι σημαντικός παράγοντας διαμόρφωσης και βελτίωσης της σωστής εικόνας για τον προορισμό.

4.5 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στην Ικαρία

4.5.1 ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ/ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Ο

οικοτουρισμός δεν απαιτεί ιδιαίτερα αυξημένο κόστος για την δημιουργία της σχετικής υποδομής, ενώ τόσο ο *τουρίστας* όσο και το τουριστικό κύκλωμα υποδοχής και εξυπηρέτησής του σέβονται τη φύση. Στη μορφή αυτή τουρισμού, μπορούμε να εντάξουμε την περιήγηση σε παραδοσιακούς οικισμούς, βιότοπους, εθνικούς δρυμούς, πεζοπορικά μονοπάτια, φαράγγια, σπήλαια κ.α. Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, σε πολλές περιπτώσεις ο οικοτουρισμός επιλέγεται ως πρόσθετη δραστηριότητα από τους πελάτες των κέντρων τουρισμού υγείας.

Η μορφολογία της Ικαρίας έχει την δυνατότητα να στηρίζει αυτό το είδος τουρισμού. Το φυσικό της περιβάλλον είναι πλούσιο σε μονοπάτια, παραδοσιακούς οικισμούς και μικρά δάση που μπορούν να μαγέψουν ακόμη και τον πιο απαιτητικό περιηγητή.

4.5.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Μικρές μονάδες διανυκτέρευσης και εστίασης έχουν δημιουργηθεί μέσα από τα μέτρα του αγροτουρισμού διαφόρων προγραμμάτων

(Π.Ε.Π,Leader κ.α).Οι μονάδες αυτές αν και είναι λίγες,λειτουργούν με καλή πληρότητα, όμως η τουριστική περίοδος είναι μικρή.

Οι περισσότεροι ενδιαφερόμενοι βλέπουν τον αγροτουρισμό ως την καλύτερη πηγή εναλλακτικού εισοδήματος σε περιοχές μάλιστα που αν αυτό δεν αποτελέσει συμπλήρωμα του κύριου εισοδήματος να δημιουργείται πρόβλημα ακόμα και επιβίωσης όσον αφορά τα οικονομικά στοιχεία της οικογένειας.

Οποσδήποτε χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια στην προώθηση-προβολή της περιοχής και ταυτόχρονα μια συντονισμένη προσπάθεια αποκατάστασης αλλά και δημιουργίας των τεχνικών υποδομών που θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στην αύξηση της τουριστικής περιόδου αλλά και του αριθμού των επισκεπτών.

Τα τελευταία χρόνια η τουριστική κίνηση αυξάνεται λόγω αλλαγής στόχου των ενδιαφερομένων από τα κυρίως τουριστικά νησιά, σε νησιά όπως της εν λόγω περιοχής.

4.5.3 Εστίαση σε άλλα τμήματα αγοράς

Άλλα σημεία(μικρά τμήματα αγοράς,μικρών ομοιογενών ομάδων τουρισμού) που μπορούμε να εστιάσουμε για την ικανοποίηση των πελατών καλύτερα από τους ανταγωνιστές είναι:

- Η ιδιαιτερότητα του τοπίου- συνδυασμός βουνού και θάλασσας
- Η αντίθεση της άγριας φύσης και καλλιεργημένες εκτάσεις, αρχαία δάση και απόκρημνοι βράχοι. Ως παράδειγμα αναφέρονται ενδεικτική: το δάσος του Ράντη από Δρύ ή Αριά όπως τοπικά αναφέρεται, δάση από κουμαριά και ρείκι (Μανώλη Ε.,1999)
- Οι υδροβιότοποι και σπάνια βλάστηση, σπάνια χλωρίδα και πανίδα. Ο συνδυασμός των διαφόρων όντων που υπάρχουν στο συγκεκριμένο νησί είναι μοναδικός (www.archipelago.gr και www.ikaria.gr).
- Δυνατότητα γνωριμίας με την παραδοσιακή τοπική κουλτούρα και γλώσσα είτε σε οργανωμένο τμήμα διδασκαλίας (Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού) είτε με τη συμμετοχή σε δραστηριότητες (π.χ. τρύγος, τοπικά πανηγύρια) οργανωμένα από το πρακτορείο Dolihi Tours ή μεμονωμένα.
- Συνδυασμός θερινών διακοπών με σε διεθνούς επιπέδου σκακιστικούς αγώνες -κάθε Ιούλιο γίνεται το τουρνουά σκακιού στον Άγιο Κήρυκο

Ικαρίας.

-Αεραθλητισμός- η αεραθλητική λέσχη Ικαρίας διοργανώνει εκδηλώσεις, στο νησί του Ικάρου

-Αγροτικές και κτηνοτροφικές ενασχολήσεις όπως οινολογία, αμπελουργία, καλλιέργεια και συγκομιδή ελιάς, κτηνοτροφικές εργασίες.

-Ποικιλία των προσφερομένων δραστηριοτήτων (θαλάσσια σπορ, ορειβασία, περιπατητικός τουρισμός, εκμάθηση Ελληνικών, birdwatching, κλπ) Ο εντοπισμός και παρακολούθηση δραστηριοτήτων των πτηνών, birdwatching, είναι αγαπημένη ενασχόληση για τους Αγγλους κυρίως υπηκόους.

-Ποδηλατικός τουρισμός (mountain biking). Οι διαδρομές της επαρχίας Ικαρίας είναι απαιτητικές και προκαλούν τους τολμηρούς. Πρόσφατα διαμορφώθηκαν και σηματοδοτήθηκαν δύο ποδηλατοδρόμια, ένα στο Δήμο Ραχών και ένα στο Δήμο Ευδήλου.

- Η ιδιοσυγκρασία των κατοίκων οι οποίοι είναι θετικοί προς τους τουρίστες και διατηρούν μια ήρεμη στάση απέναντι στη ζωή, γεγονός που διευκολύνει τους επισκέπτες να χαλαρώσουν.

-Σημαντική ώθηση στο τουριστικό προϊόν της χωρικής ενότητας μελέτης θα δώσει και η εγκαθίδρυση του απαραίτητου πλαισίου για τη δημιουργία σχολής καταδύσεων. Στην Πύλο λειτουργεί αντίστοιχο κέντρο από το 1999. Ο ειδικός κανονισμός του Υπουργείου Πολιτισμού που ψηφίστηκε το 1999 θεσμοθετεί το επάγγελμα του δύτε και προσφέρει δυνατότητες ανάπτυξης του κλάδου (Γιαννίρης Η., 1999, σ.18). Με το συγκεκριμένο κανονισμό ρυθμίζεται η προστασία, ασφάλεια και ασφάλιση των επαγγελματιών δυτών που κάνουν καταδύσεις, αλλά και εκείνων που είναι αρχαιολόγοι, σπηλαιολόγοι. Απαραίτητη η δημιουργία καταδυτικού πεδίου, η λειτουργία σχολής καταδύσεων, και η συγκέντρωση πληροφοριών για τις εναλίες αρχαιότητες της επαρχίας.

Καταλληλότερος χώρος θεωρείται η περιοχή των Φούρνων, παλιό ορμητήριο πειρατών. Έχει τη λιγότερη κίνηση από πλοία και διαθέτει πολλούς ορμίσκους στους οποίους υπάρχει πλούσιο υλικό από βιοποικιλότητα για παρατήρηση. Ο πληθυσμός της περιοχής αποτελείται ως επί το πλείστον από ψαράδες και ναυτικούς, οι οποίοι εκτιμάται ότι θα συμβάλλουν στην εδραίωση του τουρισμού καταδύσεων με τις γνώσεις τους.

- *Ειδικότερα η στρατηγική για τον ιαματικό τουρισμό πρέπει να εστιάζει στις ομάδες εκείνες, που οι ιδιότητες των λουτρών Ικαρίας προσφέρουν ανακούφιση από συμπτώματα ασθενειών, καθώς και στην είσοδο σε αγορές τουρισμού ομορφιάς π.χ. θαλασσοθεραπείας.*

4.6 Ανάλυση Ανταγωνισμού

4.6.1 Ανάλυση των 5 δυνάμεων του Porter

Πριν αναλύσουμε τους ανταγωνιστές της επαρχίας Ικαρίας στον τομέα του Τουρισμού θεωρείται σκόπιμο να εντοπίσουμε τις δυνάμεις που τον υποκινούν και τον χαρακτηρίζουν (Porter, 1980)

1. Απειλή και δυνατότητες εισόδου στην αγορά νέων ανταγωνιστών

Ο τουριστικός τομέας είναι ένας δυναμικός τομέας, ο οποίος σε κάθε περιοχή προβάλλει αυτό ακριβώς που υπάρχει: τον περιβάλλοντα χώρο είτε αυτός είναι φυσικός, είτε τεχνητός. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν άπειρες δυνατότητες εισόδου νέων ανταγωνιστών κάθε στιγμή, με δεδομένο ότι στον κόσμο υπάρχουν πολλοί άξονες προσέλκυσης τουριστών, και ο μόνος τρόπος ενίσχυσης της θέσης μας είναι η αναγνώριση του προορισμού ως ξεχωριστού.

2. Οι καταναλωτές και η αγοραστική τους δύναμη

Ο τουρισμός λειτουργεί αναπτυξιακά για μια περιοχή μόνο όταν αυτή η περιοχή έχει οικονομική διαφοροποίηση, όταν δηλαδή βασίζεται σε περισσότερους από έναν οικονομικό κλάδο. Οι αναπτυσσόμενες περιοχές, που παρουσιάζουν προβλήματα στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της οικονομίας τους και βασίζονται στον τουρισμό για να λύσουν το πρόβλημα της ανεργίας και της ανέχειας, είναι πιο ευάλωτες στην αγοραστική δύναμη των καταναλωτών (Garthner W.,2001,σ.89-90).

Η χωρική ενότητα μελέτης δεν έχει ιδιαίτερα αναπτυγμένο πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Οι μονάδες είναι μικρές και οικογενειακές, ενώ συχνά εξυπηρετούν απλώς σκοπούς αυτοκατανάλωσης. Ως εκ τούτου κατά το σχεδιασμό μάρκετινγκ Θα πρέπει να δοθεί βάρος στην ισόρροπη και ήπια ανάπτυξη του τουρισμού, με παράλληλη ενίσχυση πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η αειφορία της ανάπτυξης της περιοχής.

3. Η απειλή υποκατάστατων προϊόντων και υπηρεσιών

Οι διακοπές δεν ικανοποιούν βασικές ανάγκες όπως διατροφή, ένδυση, υπόδηση. Αντίθετα τίθεται θέμα διακοπών όταν υπάρχει διακριτικό εισόδημα μετά την κάλυψη των πρωταρχικών αναγκών του ατόμου ή της οικογένειας. Ως εκ τούτου ανταγωνιστές δεν πρέπει να θεωρούνται μόνο

οι παρεμφερείς τουριστικοί προορισμοί ή γενικά οι χώροι υποδοχής, αλλά και μια μηχανή τύπου Harley Davidson (Dennis St., 1990) ή μια αποταμίευση/ επένδυση (Ηγουμενάκης, 1999, σ.50-51), που θα διεκδικήσουν το ίδιο τμήμα εισοδήματος του δυνητικού καταναλωτή.

4. Η έκταση της ανταγωνιστικής άμιλλας

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τους ανταγωνιστές μας, τους σημερινούς αλλά και τους μελλοντικούς, όπως είναι αναγκαίο να γνωρίζουμε και την ένταση που υπάρχει στη διεκδίκηση των ιελατών. Είναι γνωστό ότι η τουριστική αγορά είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική και πρέπει πάντα να υπάρχει ετοιμότητα αντιμετώπισης κινήσεων των ανταγωνιστών.

Η επαρχία Ικαρίας διαθέτει δύο κύριους πόλους έλξης: τον ιαματικό τουρισμό και τον παραθεριστικό τουρισμό. Η αξιολόγηση του ανταγωνισμού θα πρέπει να γίνει ξεχωριστά για κάθε έναν από τους πόλους αυτούς, διότι είναι εντελώς διαφοροποιημένοι μεταξύ τους.

Ιαματικός Τουρισμός. Παρόλο που ο ιαματικός τουρισμός έχει ιδιαιτερότητες που πηγάζουν από το γεγονός ότι η κάθε πηγή έχει θεραπευτικές ιδιότητες για συγκεκριμένες παθήσεις, όπως άλλωστε καταγράφουν οι ιατρικές μελέτες για το θέμα αυτό, ο ανταγωνισμός και σε αυτόν τον τομέα είναι μεγάλος. Ανταγωνιστές είναι τόσο τα κέντρα του εξωτερικού, όσο και οι ελληνικές λουτροπόλεις που έχουν εκσυγχρονιστεί και προωθούνται από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού λόγω του ότι, στις εν λόγω περιοχές, έχει ήδη επενδύσει κεφάλαια. Οι ανακαινισμένες εγκαταστάσεις τους παρέχουν περισσότερες και βελτιωμένες υπηρεσίες με αποτέλεσμα να διατηρούν ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των ιαματικών λουτρών Ικαρίας. Αν δε αξιολογηθεί και το γεγονός ότι βρίσκονται πλησιέστερα σε πύλες εισόδου και σε πόλεις προέλευσης, τότε γίνεται κατανοητό ότι ο ανταγωνισμός έχει αρκετά δυνατά σημεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό του προϊόντος της περιοχής.

Παραθεριστικός Τουρισμός. Όσον αφορά τον παραθεριστικό τουρισμό η επαρχία Ικαρίας οφείλει να θεωρεί ανταγωνιστές όλους τους προορισμούς που προσφέρουν παραθεριστικό τουρισμό και ειδικά όσους βρίσκονται στον Ελλαδικό χώρο. Δυνατά σημεία του ανταγωνισμού είναι:

Η ευκολία πρόσβασης. Η Ικαρία είναι απομακρυσμένος προορισμός από τις πύλες εισόδου στη χώρα και δεν έχει πυκνές και υψηλής ποιότητας συγκοινωνίες σύνδεσης με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Η ύπαρξη καλύτερης υποδομής: καλύτερο οδικό δίκτυο, ύπαρξη τουριστικής αστυνομίας, εξοπλισμένα και επανδρωμένα νοσοκομεία,

αθλητικές εγκαταστάσεις.

Η παροχή υψηλότερου επιπέδου υπηρεσιών: ανωδομής, καταλύματα Α' κατηγορίας και πολυτελείας, περισσότεροι χώροι εστίασης με μεγαλύτερη ποικιλία επιλογής, εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

5. Η ισχύς των προμηθευτών και των διανομέων

Διανομείς. Το τουριστικό προϊόν λόγω της απόστασης που καλύπτει τον προορισμό από τις περιοχές προέλευσης των επισκεπτών βασίζεται κυρίως στα κανάλια διανομής για να προωθηθεί. Οι Tour Operator και οι τουριστικοί πράκτορες είναι εκτός από διάυλος διανομής του τουριστικού προϊόντος και βασικός συντελεστής διαμόρφωσης της εικόνας του προορισμού. (Reimer, 1990). Οι ταξιδιώτες, ειδικά όταν πρόκειται για προορισμούς έξω από τη χώρα τους, βασίζουν την επιλογή τους κατά ένα μεγάλο μέρος στις πληροφορίες που παίρνουν από τους τουριστικούς πράκτορες (McLellan&Foushee, 1983).

Τα αποτελέσματα της έρευνας που έκαναν οι Seyhmus Baloglu και Mehmet Mangaloglu (2001) έδειξαν ότι οι πιθανότητες να προωθήσουν, οι τουριστικοί πράκτορες, έναν προορισμό για τον οποίον έχουν αρνητική ή ασθενή εικόνα ήταν ελάχιστες.

Οι Tour Operator δεν επηρεάζονται από τεχνικές πωλήσεων που βασίζονται στη διέγερση συναισθημάτων. Στόχος τους είναι η αύξηση των εισοδημάτων τους μέσω της αύξησης των πωλήσεων τουριστικών πακέτων. Στη συνεργασία μαζί τους απαιτείται αυστηρός επαγγελματισμός γιατί γνωρίζουν τον κλάδο, έχουν συγκριτικά στοιχεία και έχουν ως μόνο στόχο τη μεταπώληση, δηλαδή το οικονομικό όφελος, δεν δεσμεύονται από τον Τουριστικό προορισμό όπως οι επιχειρηματίες του είδους (ξενοδοχοί, εστιατορεία, μεταφορείς, κλπ) και έχουν ισχυρή διαπραγματευτική ικανότητα την οποία ενισχύουν με την πάροδο των ετών μια και υπάρχει συγκέντρωση των καναλιών διανομής σε λίγες επιχειρήσεις. Η συγκέντρωση αυτή σε μικρό αριθμό Tour Operator, οι οποίοι διαχειρίζονται το κύκλωμα διανομής τους επιτρέπει να επιδιώκουν την υπογραφή συμβάσεων με τα τουριστικά καταλύματα σε οικονομικές τιμές δημιουργώντας πρόβλημα βιωσιμότητας, ειδικά στις μικρές επιχειρήσεις που δεν έχουν ισχυρή διαπραγματευτική θέση.

Ειδικά για την περίπτωση της επαρχίας Ικαρίας οι συμφωνίες των ιδιοκτητών καταλυμάτων δεν γίνονται απευθείας με τουριστικά Πρακτορεία του εξωτερικού-Tour Operators αλλά με πρακτορεία που εδρεύουν στη Σάμο και συνεργάζονται με πρακτορεία εξωτερικού (το 100% των μονάδων που βρίσκονται στην περιοχή). Ως εκ τούτου υπάρχει ένας ακόμα ενδιάμεσος στη διαδικασία, ο οποίος μεριμνά πρωτίστως για

τα συμφέροντα των Σαμίων που εκπροσωπεί και δευτερευόντως για αυτά των Ικάρων.

Το μόνο διαπραγματευτικό πλεονέκτημα που μπορεί να ενισχύσει τη θέση του προορισμού είναι η αναγνώριση του από τους πελάτες, η δημιουργία του επιθυμητού image, η ικανοποιητική σχέση ποιότητας-τιμής του προσφερόμενου προϊόντος και ο βαθμός ικανοποίησης των αναγκών των πελατών.

Προμηθευτές. Όσον αφορά τους προμηθευτές οι τουριστικές επιχειρήσεις δεν έχουν πρόβλημα μια και οι κύριοι προμηθευτές τους, οι επιχειρήσεις παροχής βασικών προϊόντων (τρόφιμα, κλπ) έχουν εξασφαλίσει απρόσκοπτο ανεφοδιασμό ειδικά για τους θερινούς μήνες στην επαρχία Ικαρίας.

Πρόβλημα εντοπίζεται μόνο κατά τη χειμερινή περίοδο κατά την οποία έντονα καιρικά φαινόμενα (θαλασσοταραχές, αέρας) δυσχεραίνουν τον ανεφοδιασμό ευπαθών προϊόντων (όπως φρούτα, λαχανικά, γάλα) και προκαλούν συχνές βλάβες στο δίκτυο της Δ.Ε.Η. και του Ο.Τ.Ε.

Προσωπικές εκτιμήσεις για τον τουρισμό στην Ικαρία

Αναλύοντας τις προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού στην Ικαρία, θεωρώ ότι ο τόπος αυτός δικαιούται και έχει τη δυνατότητα να πάρει σημαντικό τμήμα της τουριστικής αγοράς.

Ο τουρισμός στην Ικαρία είναι σταθερά ανερχόμενος και το νησί αυτό διαθέτει πολλές από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να κατακτησει ένα μεγάλο ποσοστό τουρισμού.

Εκτιμώ ότι οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να εστιάσουν σε δύο σημεία: Το ένα αφορά στην δημιουργία ή και στη βελτίωση των τουριστικών εγκαταστάσεων, και το άλλο στη διαφήμιση και προβολή τους που είναι αξίσιου σημαντικό.

Είναι γεγονός ότι οι προτάσεις αυτές έχουν διατυπωθεί και ειπωθεί τόσο στους αρμόδιους φορείς της πολιτείας όσο και σε κάθε άλλο ενδιαφερόμενο και εμπλεκόμενο μέλος της «τουριστικής οικογένειας» πολλές φορές.

Συμβαίνει μάλιστα να έχουν διατυπωθεί τέτοιες προτάσεις και από άτομα με υψηλή ιεραρχική θέση στους σχετικούς φορείς.

Παρόλο που η Ικαρία είναι ένας προορισμός διαφορετικός από το συνηθισμένο νησιωτικό μοντέλο της χώρας, και τα τελευταία χρόνια ο αριθμός τουριστών που την επισκέπτονται είναι συνεχώς ανοδικός, είναι ανάγκη να αξιοποιηθούν οι ιδιαίτεροι τουριστικοί πόροι που διαθέτει (ιαματικά λουτρά, εναλλαγή τοπίων, μνημεία).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της εργασίας αυτής τα τουριστικά καταλύματα δεν επαρκούν ούτε σε ποσότητα, ούτε σε ποιότητα για να εξυπηρετήσουν τους επισκέπτες. Υπάρχουν μόνο μικρές μονάδες που δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις ενός μεγάλου μέρους τουριστών.

Ένα ακόμη πρόβλημα είναι ότι το προσωπικό των τουριστικών επιχειρήσεων δεν είναι καταρτισμένο με αποτέλεσμα η εξυπηρέτηση να είναι ελλιπής. Οι μικρές επιχειρήσεις δεν επενδύουν σε καταρτισμένο προσωπικό ή στην εκπαίδευση των εργαζομένων λόγω του μεγάλου κόστους.

Πέρα από τις ξενοδοχειακές μονάδες, η Ικαρία γενικότερα δεν έχει αναπτυγμένη υποδομή με σημαντικότερη ανεπάρκεια στο οδικό δίκτυο, το οποίο βελτιώνεται με αργούς ρυθμούς.

Ενα άλλο σημαντικό θέμα είναι το μη εξοπλισμένο πλήρως νοσοκομείο στον Άγιο Κήρυκο. Έχει συμβεί πολλές φορές, τουρίστες που αντιμετώπισαν πρόβλημα να μεταφέρονται με ταχύπλοο ή ελικόπτερο στη Σάμο. Το νοσοκομείο δεν είναι εξοπλισμένο και επανδρωμένο για να δέχεται σοβαρά περιστατικά, γεγονός που δημιουργεί ανασφάλεια στους τουρίστες.

Η μεγαλύτερη «πληγή» της Ικαρίας όμως είναι τα ιαματικά λουτρά της. Νερά πραγματικά θαυματουργά που μένουν ανεκμετάλλευτα ως τώρα. Οι εγκαταστάσεις είναι παλιά κτήρια που δεν αντιπροσωπεύουν τα σημερινά πρότυπα τέτοιων εγκαταστάσεων, και κάποιες ανακαινίσεις που έχουν γίνει δεν ήταν αρκετές να τις καταστήσουν ανταγωνιστικές με τις αντίστοιχες άλλων περιοχών της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι να εξυπηρετεί η Ικαρία μόνο ηλικιωμένους κυρίως πελάτες που δεν έχουν δυνατότητα να ξοδέψουν πολλά χρήματα, ενώ θα μπορούσε με τις κατάλληλες εγκαταστάσεις να δημιουργήσει τουλάχιστον ένα κέντρο θαλασσοθεραπείας με σύγχρονες θεραπευτικές μεθόδους, εξοπλισμό, ειδικευμένο προσωπικό, που να περιλαμβάνει εκτός από τα παραδοσιακά ιαματικά λουτρά, και νέα προϊόντα και υπηρεσίες, όπως κέντρα αισθητικής και αδυνατίσματος, άθλησης, υγιεινής διατροφής, φυσιοθεραπείας, θαλασσοθεραπείας, επιμορφωτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες υγείας και να απευθύνεται σε πελάτες νεότερων ηλικιών υψηλού εισοδηματικού επιπέδου.

Μία εξίσου σημαντική πρόταση για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ικαρία είναι η ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οι οποίες σταδιακά καταλαμβάνουν ένα σημαντικό ποσοστό της τουριστικής ζήτησης.

Η Ικαρία προσφέρεται για τουρισμό ακόμη και κατά τους χειμερινούς μήνες, στα πλαίσια του περιπατητικού και οικολογικού τουρισμού, ή ακόμη και του αγροτουρισμού για τον οποίο έχουν γίνει πολλές μελέτες και προσπάθειες για την ανάπτυξη και προβολή του. Έχει γίνει πλέον στόχος όλων των περιοχών της χώρας η διατήρηση του τουρισμού 12 μήνες το χρόνο και όχι μόνο τους καλοκαιρινούς.

Όλα αυτά σε συνδιασμό με την εξασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στο νησί, που περιλαμβάνει περισσότερα και πιο σύγχρονα πλοία, και περισσότερα δρομολόγια αεροπλάνων, με μεγαλύτερη διαφήμιση, συμμετοχές σε εκθέσεις και γενικότερη προβολή του νησιού, πιστεύω ότι θα συντελέσουν στην ανάπτυξη του τουρισμού της Ικαρίας και κατά συνέπεια στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της.

Η συνεργασία των πολιτών με τους τοπικούς φορείς είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η αειφόρος ανάπτυξη της Ικαρίας, με την αναπροσαρμογή της τουριστικής πολιτικής του νησιού και η καταβολή

προσπαθειών για την προσέλκυση εισοδηματικά υψηλότερων τάξεων τουριστών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bell j., **Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Κοινωνικής Ερευνας**. Οδηγός για Φοιτητές και Υποψήφιους Διδάκτορες, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1999.
2. Cohen L., **Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Ερευνας**, Εκδ. Έκφραση, Αθήνα 1997.
3. Duvenger **M.**, **Μέθοδοι Κοινωνικών Επιστημών II**, Ε.Κ.Κ.Ε. Ε' Έκδοση, Αθήνα 1989.
4. Howrd K., Sharp A.J., **Η επιστημονική Μελέτη Οδηγός Σχεδιασμού και Διαχείρισης Πανεπιστημιακών Ερευνητικών Εργασιών**, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1998.
5. Βαρβαρέσος Στ., **Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων**, ΕΑΠ, Πάτρα 2000.
6. Βαρβαρέσος Στ., Χριστίδου Α., **Γενικές Αρχές Μάνατζμεντ, Τουριστική Νομοθεσία και Οργάνωση Εργοδοτικών και Συλλογικών Φορέων**, ΕΑΠ, Πάτρα 1999.
7. Βελισσαρίου Ευ., **Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού**, ΕΑΠ, Πάτρα 2000.
8. Βιτουλαδίτη Ου., «**Βήματα Σχεδιασμού- Στοιχεία Μάρκετινγκ για μια ήπια τουριστική ανάπτυξη**>) Εγχείρημα 1995-97: Ποιο μέλλον ταιριάζει στην Ικαρία, Ε.Μ.Π.-ΚΕΤ, Αθήνα 1997.
11. Βιτουλαδίτη Ουρανία, **Εγχειρίδιο Μελέτης του Βιβλίου Marketing in Travel and Tourism**, ΕΑΠ, 2004
9. Βιτουλαδίτη Ου., **Μάρκετινγκ των Tour Operator και των Τουριστικών γραφείων**, ΕΑΠ, Πάτρα 2000
10. Γιαννίρης Η., **Ικαριώτικα και Φουρνιώτικα Νέα, Έτος 1, Τόμος 1**, 1999.
11. Γρούτας Γ., Νικολαΐδης Χ., **Διαφήμιση, Δημόσιες Σχέσεις, Προώθηση Πωλήσεων στον Τουρισμό**, ΕΑΠ, 2000.
12. Ε.Ο.Τ. Γ' Γενική Διεύθυνση, **Διεύθυνση ΙΔ' Εκμεταλλεύσεων, Τμήμα ΙΔ/3° Ιαματικών Πηγών**.
13. Ηγουμενάκης Ν., **Τουριστικό Μάρκετινγκ**, Interbooks, 1999.
14. Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π., **Ανάπτυξη και περιβάλλον στον τουρισμό**, ΕΑΠ, 2000.
15. Κουτούφαρης Β., **Εγχείρημα 1995-97. «Ποιο μέλλον ταιριάζει στην Ικαρία»**), Ε.Μ.Π.ΚΕΤ, Αθήνα 1997.

- 16.Λαρδάς Ν., «Η κατάσταση της απασχόλησης στον κλάδο των τουριστικών επαγγελμάτων. Προτάσεις- Προοπτικές», Συνέδριο: Ζητήματα απασχόλησης στις νησιωτικές περιοχές, 1999.
- 17.Μαντέλου Π., Εγχείρημα 1995-97. «Ποιο μέλλον ταιριάζει στην Ικαρία», ΕΜ.Π.ΚΕΤ, Αθήνα 1997.
18. Μανώλη Ε., «Επιπτώσεις και προβλήματα από την υποβάθμιση του δασικού οικοσυστήματος- Προτάσεις για την Ικαρία», Ικαριακά και Φουρνιώτικα Νέα, Έτος 2, Τόμος 1, 1999.
- 19.Μαρούδας Λ., Τσάρτας Π., «Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στα Μικρά και Απομονωμένα Νησιά του Αιγαίου: Από την Αειφορική Ανάπτυξη», στο Μπαμπανάσης Σ. (επιμ.) Η επιχείρηση στην Αυγή του 21 Αιώνα, Εκδ. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Χίος 1997.
20. Μαυρογεώργης Θ., Μελέτη Μεταφορών Επαρχίας Ικαρίας, 1999.
- 21.Μελάς Ι., Η Ιστορία της Νήσου Ικαρίας, 1955.
22. Μελαχροινός Κ.-Planning Group, Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Δήμου Ευδήλου Ικαρίας, 2001.
23. Μέλετη Αξιοποίησεως Θερμομεταλλικών Πηγών Νήσου Ικαρίας του Νομού Σάμου, Αριθμός έργου 7919700 Υπουργείου Συντονισμού, Ανάδοχοι μελέτης:α) Συμβουλευτικό Γραφείο Εφαρμοσμένων Επιστημών Ο.Ε. Καραγκούνη □ Δημητρούλια β) Δ. Μαραβέας-Η. Μουράλογλου & Συνεργάτες Ε.Ε. γ) Δ. Πετρόγιαννης Therblics, 1980.
24. Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδος, Ξενοδοχειακός Οδηγός της Ελλάδος, 2003.
25. Σκαρπιά- Χόιπελ Ξ., Συνεφάκης Γ., Ερευνητικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ιαματικών Πηγών Ελλάδος, Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδος, 1988.
26. Σπάθης Σ.Κ., Ο ιαματικός τουρισμός και η ανάπτυξη τουρισμού υγείας στην Ελλάδα, Εκθέσεις 29, ΚΕΠΕ 2000.
27. Σπιλάνης Γ., Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Λέσβου, Μελέτη, Μυτιλήνη 1997.
28. Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, Πρακτικά 2 Συνεδρίου (7-9 Οκτωβρίου 1988) για τα Θερμομεταλλικά Νερά, Θεσσαλονίκη 1990.
- 29.Τσαγκάς Ν., Η νήσος Ικαρία εις τους αρχαίους Ελληνες και Λατίνους Συγγραφείς, Παρουσία, Αθήνα 1998.
- 30.Τσαγκάς Ν., Η νήσος Ικαρία στους Ευρωπαίους Περιηγητές, Ελευσίς, Αθήνα 2003.
31. Φραντζής Φρ., Ιαματικές Θερμομεταλλικές Ραδιούχες Πηγές

- Ικαρίας. Γνωρίσματα, Χημική Σύσταση, Παθήσεις, 1999.
- 32.Χρήστου Ε., Αρχές και Φιλοσοφία Εθνικών και Περιφερειακών Σχεδίων Μάρκετινγκ, ΕΑΠ, Πάτρα 2000.
33. Ψωινός, Έρευνα για τον Προσδιορισμό των Χαρακτηριστικών των Αλλοδαπών Τουριστών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1994.
- 34.Δουρή Μοσχούλα-Καλλιρόη,Εφαρμογές τουριστικού Μάρκετινγκ στην επαρχία Ικαρίας,ΕΑΠ Πάτρα 2005

Ιστοσελίδες

www.ikaria.gr

www.island-ikaria.com

www.archipelago.gr